

ECHO TYGODNIA

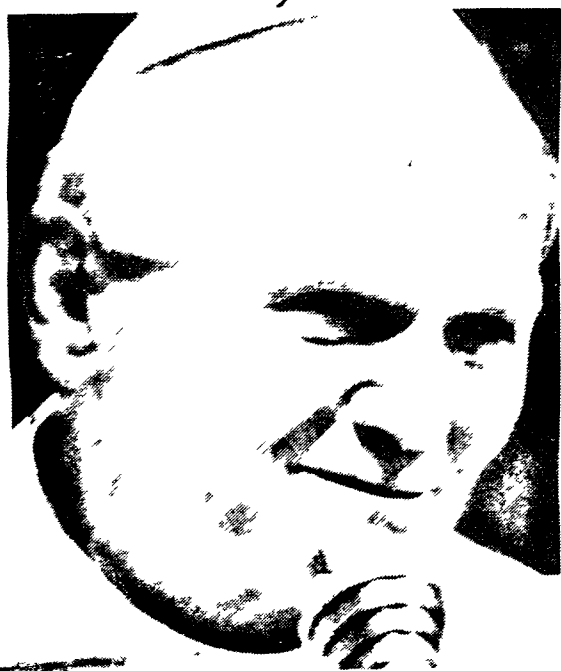
ECHO
WEEKLY

Niezależny magazyn dla każdego

Nr 102 Toronto 20 - 26 września 1984

Cena \$1.00

O WOLNOŚĆ I SOLIDARNOŚĆ

„Znak Solidarności jest symbolem tego właśnie porządku, w którym człowiek znajduje się w centrum, godność człowieka, prawa człowieka są kryterium tworzenia życia społecznego, życia narodowej wspólnoty. Dlatego odnosimy się z czcią do tego słowa, do tego symbolu, do tej rzeczywistości.

Myślę, że na drodze dziejowej, którą idzie nasz Naród, a która nie jest drogą łatwą zwłaszcza w ostatnich pokoleniach, to słowo dopisuje jakąś treść jednorodną. Stanowi etap wynikający z tych samych przesłanek, służący tym samym dążeniom. Chce bowiem być sobą i żyć życiem własnym.”

Jan Paweł II do Polaków w Toronto

W posiadaniu naszej redakcji znalazły się 2 wersje homilii Ojca Świętego do Polonii. Pierwsza jest autoryzowaną wersją w języku polskim, otrzymaną z biura prasowego archidiecezji torontonskiej, tuż przed wystąpieniem Ojca Świętego na stadionie Exhibition. Druga, to zapis magnetofonowy wystąpienia Ojca Świętego różniący się w wielu miejscach od maszynopisu.

Najistotniejszym momentem, na który zwróciła uwagę również światowa prasa, jest wprowadzenie przez Ojca Świętego rozdziału, w którym mówi o Solidarności. W związku z wielką wagą tych słów poprosiliśmy dyrektora Radia Wolna Europa Zdzisława Najdera o komentarz tego fragmentu (patrz strona 11).

W przemówieniu Jana Pawła II znalazło się jednak także szereg wypowiedzi, które odbiegając od pierwotnej wersji maszynopisu pozwalają przesledzić zdolność papieża do dostosowania się do nieoczekiwanych okoliczności. I tak, na przykład podczas uroczystości powitania Ojca Świętego, organizatorzy nie powitali obecnych dostojników Kościoła z arcybiskupem Toronto Carterem i biskupem Wesołym na czele. Jan Paweł II uczynił to w swym słowie wstępnym. W innym miejscu - na zakończenie wystąpienia, papież zrezygnował z wykładni doktrynalnej na rzecz bardziej osobistej wypowiedzi. W wielu miejscach dodał szereg znaczących dla Niego słów, a pominął szeregi paragrafów przygotowanego przemówienia.

By pokazać drogi jakimi zdążyła myślenie Wielkiego Polaka postanowiliśmy udostępnić naszym czytelnikom oba niesprzeczne i twórcze rezultaty Jego pracy duszpasterskiej.

Oficjalna wersja prasowa autoryzowana przez Ojca Świętego

TORONTO, 14 września 1984

Przemówienie do Polonii Kanadyjskiej

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!
Umiłowani Bracia i Siostry - Rodacy!

Cieszę się bardzo, że podczas mojej apostolskiej pielgrzymki do Kanady dane mi jest spotkać się z Wami dziś na stadionie w Toronto, a poprzez Was spotkać się ze wszystkimi Rodakami zyjącymi w tym kraju.

Przybyłście tu, nie szczędząc trudu i ofiar, z różnych stron Kanady, aby modlić się z Papieżem-Rodakiem, który jest krwią z Waszej krwi i sercem z Waszych serc.

Z wielkim wzruszeniem i radością przybywam na to spotkanie. Noszę bowiem głęboko zapisaną w pamięci

gospodarstwo i serdeczne przyjęcie, jakiego doznałem w polskich środowiskach parafialnych i polonijnych w roku 1969, kiedy po raz pierwszy przyjechałem do tego kraju jako arcybiskup-metropolita krakowski, zaproszony przez Episkopat Kanady i przez Kongres Kanadyjskiej Polonii z okazji jego 25-lecia. Odwiedziłem wtedy wiele ośrodków emigracyjnych, zwłaszcza w Zachodniej i Wschodniej Kanadzie, poznałem nieco głębiej Wasze problemy, codzienne życie, pracę, troski, radości i smutki. Mam głęboko zapisany w pamięci obraz życia katolickiego tutejszej Polonii, jej trwanie przy wierze ojców i ojczystej tradycji, jej wkład w chrześcijańską kulturę nowego kraju. Oglądałem z bliska pełną poświęcenia pracę zgromadzeń zakonnych żeńskich i męskich, a także kapłanów diecezjalnych, którzy tutaj się urodzili, bądź też tutaj przybyli w różnych okresach

Dzisiejsze nasze spotkanie jest niejako przedłużeniem i dopełnieniem tamtych odwiedzin, bo przecież mogę powtórzyć za apostołem Pawłem: „rozłączony z Wami na pewien czas, nie sercem, ale tylko niemożliwością oglądania Was, bardzo gorąco pragnąłem widzieć Was osobście” (por. 1 Tes 2 17), zawsze też „dziękuję Bogu za Was wszystkich, wspominając o Was nieustannie w moich modlitwach, pomny przed Bogiem i Ojcem naszym, na Wasze dzieło wiary, na trud miłości i na wytrwałą nadzieję w Panu naszym Jezusie Chrystusie” (por. 1 Tes 1-2 4).

Pragnę Was wszystkich i każdego z osobna serdecznie przywitać i pozdrowić. W Was i przez Was witam i pozdrawiam wszystkich umiłowanych Rodaków, którzy żyją na ziemi kanadyjskiej od brzegów Atlantyku aż po Pacyfik, a którzy z różnych powodów nie mogli przybyć na to spotkanie. Słowo powitania i powitania kieruję do wszystkich polonijnych wspólnot parafialnych, organizacji katolickich, społecznych i młodzieżowych, ośrodków naukowych i opiekuńczych, do wszystkich polskich rodzin w Kanadzie. Szczególnie serdecznie witam i pozdrawiam kapłanów wraz z Biskupem Szczepanem, rodziny zakonne, ludzi pracy fizycznej i umysłowej, ludzi steranych życiem i obarczonych krzyżem cierpienia, młodzież i dzieci - wszystkich. Wszystkich ogarniam sercem i wszystkim przekazuję braterski i papieski zarazem pocałunek pokoju.

Myśl moja wybiega również do tych Rodaków, którzy niegdyś torowali drogę tutejszej Polonii, a teraz śpią snem pokoju.

Umiłowani Bracia i Siostry!

Opatrzność Boża sprawiła, że Wy, którzy wywodzicie się z Polski, macie realizować Wasze ludzkie i chrześcijańskie zarazem powołanie tu, w Kanadzie. Jako Polacy, dla których - z różnych powodów - Ka-

nada stała się drugą Ojczyzną, stanowicie integralną część Kościoła w tym kraju i tu niejako zapisujecie dalsze rozdziały tej historii. Wam, którzy przybyliście, dalsze rozdziały zapisane zostały w Kościele na ziemi polskiej.

„Wśród wszystkich narodów ziemi - uczy Sobór Watykański II - zakorzeniony jest jeden Lud Boży, skoro ze wszystkich narodów przybiera on sobie swoich obywateli, obywateli Królestwa o charakterze nie ziemskim, lecz niebieskim. A ponieważ Królestwo Chrystusa nie jest z tego świata, przeto Kościół, czyli Lud Boży, wprowadzając to Królestwo, nie przynosi żadnego uszczerbku dobru doczesnemu jakiegokolwiek narodu, lecz przeciwnie wspiera i przyswaja sobie uzdolnienia i zasoby oraz obyczaje narodów o ile są dobre, a przynajmniej oczyszcza je, umacnia i podnosi. Dzięki tej katolickości poszczególne części przynoszą innym częściom i całemu Kościołowi właściwe sobie dary, tak iż całość i poszczególne części doznają wzrostu na skutek tej wzajemnej łączności wszystkich oraz dążenia do pełni w jedności” (gaudium et spes, 13).

W oparciu o naukę ostatniego Soboru można by określić Waszą duchową pozycję jako „swoisty dar” Kościoła w Polsce dla Kanady i dla Kościoła w Kanadzie.

Tak! Wy jesteście darem tego narodu i tego Kościoła, który ma tysiącletnią historię i tysiącletnie dziedzictwo. Tego Kościoła, który - zwłaszcza na przestrzeni ostatnich dziesiątków lat - nabrał szczególnego znaczenia i wymowy w wymiarach Kościoła powszechnego i w wymiarach chrześcijaństwa. Stał się Kościołem szczególnego świadectwa, na które zwrócone są oczy całego świata.

Tak! Wy jesteście darem tego narodu i tego Kościoła, w którym żyli i wypowiadali się święci i błogosławieni - od św. Stanisława Biskupa i męczennika począwszy, aż po św. Maksymiliana, męczennika miłości, czy błogosławionych Matkę Urszulę, Ojca Rafała, Brata Alberta. Jesteście darem narodu i Kościoła, w którym żyli i wypowiadali się Wasi rodzice, Wasi dziadkowie i prapradziadkowie, a dziś żyją i wypowiadają się współczesne pokolenia Polaków.

Chrześcijańskie dziedzictwo, jakie zespoliło Kościół z Narodem Polskim od początków istnienia jego państwowości, stało się udziałem Kościoła w Kanadzie poprzez emigrację Polaków - poczynając od tych pierwszych z ubiegłego stulecia, poprzez emigrację międzywojenną, powojenną i współczesną.

Odwiedzając polonijne ośrodki i Kościoły w Kanadzie w 1969 roku, pozostawiłem w nich relikwie świętych polskich. Pragnąłem, by były one widzialnym zna-

Ciąg dalszy Str. 8

ECHO TYGODNIA

WYDAJĄ I REDAGUJĄ

JACEK ADOLF

GRAZYNA FARMUS

Współpracują

Zofia Bończa, Bohdan Ejbich,
Magdalena i Marek Czyżycy,
Zbigniew Farmus,
Karolina Jankowska, Olimpia Orlewicz,
Ewa i Michał Rejkowscy,
Janusz Pietrus i inni.

ADRES ECHA TYGODNIA

Tylko dla korespondencji

393 SHAW St

M6J 2X4 TORONTO, Ontario

TELEFON 531-5523

UWAGA dyżury przy telefonie poniedziałek, wtorek, piątek,
od 12 do 4 po południu

CENNIK OGŁOSZEN

1 kolumna x 1 cal - \$ 5	Stale ogłoszenia w kątku handlowym
2 kolumny x 1 cal - \$ 10	3 miesiące \$ 42
1 kolumna x 2 cale - \$ 10	Ogłoszenia o wolnych miejscach pracy
1/2 strony \$ 175	i jej poszukiwaniu - bezpłatnie
1 strona - \$ 350	

Redakcja zastrzega sobie prawo do zmian i skrótów
w nadesłanych listach i manuskryptach

Prenumerata. półroczna \$ 25, roczna \$ 50

TE SŁOWA PRZECHODZĄ DO HISTORII

JAN Paweł II przeszedł przez Kanadę jak burza. Poruszył niemal wszystkich wiernych i kler rozmaitych wyznań, polityków, kapitalistów i robotników, młodych i starych, Ukraińców i Indian, Żydów i ateistów. Zaw sze miał specjalne słowa dla słabych i małuczkich, dla tych w fotelu na kółkach i dla tych z laską starca.

Ale dla nas, Polaków, to, co mówił, ma znaczenie szczególnie

Mówił w Toronto o Solidarności, było to najmocniejsze i najpełniejsze oświadczenie na ten temat od czasu wprowadzenia stanu wojennego

"Znak Solidarności jest symbolem tego właśnie porządku, w którym człowiek znajduje się w centrum, godność człowieka, prawa człowieka są kryterium tworzenia życia społecznego, życia narodowej wspólnoty. Dlatego odnosimy się z czcią do tego słowa, do tego symbolu, do tej rzeczywistości"

I mówił o wolności

"Wiele, jak wiele nas ta II Wojna Światowa kosztowała ofiar, jak ciężko zapłaciliśmy za tę niepodległość, którą Polska odzyskała po I Wojnie Światowej"

Po pierwszej, nie po drugiej

Jacek Adolf

TYDZIEŃ NA ŚWIECIE

● **Spotkanie Reagan-Gromyko** 28 tego miesiąca dojdzie w Waszyngtonie do spotkania pomiędzy prezydentem USA R. Reaganem i ministrem spraw zagranicznych ZSRR A. Gromyką. Dla prezydenta Reagana będzie to pierwsze spotkanie z sowieckim przedstawicielem tak wysokiej rangi od momentu, gdy przed trzema i pół laty objął urząd amerykańskiego prezydenta. W przeddzień spotkania z Reaganem Gromyko spotka się z kandydatem Demokratów na prezydenta USA W. Mondalem.

● **Znacząca porażka polityczna premiera Indii** Premier Indii Indira Gandhi została zmuszona przez protestujące partie opozycyjne, zamieszki uliczne i zapowiedz nowych wystąpień do mianowania 61-letniego Rama Rao pierwszym ministrem stanu Andhra Pradesh. Rao został pozbawiony stanowiska pierwszego ministra 16 sierpnia br. gdy powrócił z USA, gdzie przeszedł operację serca. Formalnie stanowiska pozbawił go gubernator stanu Andhra Pradesh, ale Rao oskarżył oficjalnie premier Indirę Gandhi jako osobę odpowiedzialną i wszczął kampanię o ponowne mianowanie go na stanowisko pierwszego ministra stanu. Kampania stała się szybko sprawą walki całego narodu przeciwko nowemu posunięciu Indiry Gandhi. Po dwóch tygodniach premier Gandhi zwołała ze stanowiska gubernatora stanu osobę, która oficjalnie pozbawiła Rao jego urzędu. Ale walka o przywrócenie Rao trwała nadal. Doszło do krwawych starc ulicznych. W ostatniej fazie Indira Gandhi pod naciskiem własnej partii ustąpiła i wydała zgodę na przywrócenie Rao na stanowisko pierwszego ministra stanu Andhra Pradesh. Charan Singh, były premier Indii powiedział, że przywrócenie Rao jest wielkim zwycięstwem całego narodu protestującego przeciwko diabelskiemu machinacjom premiera Gandhi.

● **USA zaoferowały azyl polityczny dla 50 000 wietnamskich więźniów politycznych i dzieci amerykańsko-azjatyckich**

● **Partyzanci i marksizm w Sri Lance** Wysoki Komisarz Sri Lanki P. Kalugalla powiedział, że rozpowszechniane w prasie światowej pogłoski o etnicznym i rasowym podłożu konfliktów w Sri Lance nie są prawdziwe. Według Kalugalli główną przyczyną konfliktu są partyzanci kierowani, inspirowani i uzbrajani przez kraje komunistyczne ZSRR. Zdaniem Kalugalli traktuje Sri Lankę jako ważną wyspę strategiczną na Oceanie Indyjskim i nie chce prozachodniego rządu w stolicy tego kraju Colombo. Związek Sowiecki, podkreślił Kalugalla, ostrzega również Indie przed niebezpieczeństwem amerykańskiej floty wojennej korzystającej z portów Sri Lanki znajdującej się wyjątkowo blisko Indii.

● **Dwaluacja szekela w Izraelu** Pierwszym posunięciem ekonomicznym nowego rządu pod przywództwem premiera S. Peresa była dwaluacja o 9% waluty izraelskiej oraz zmniejszenie budżetu państwowego o 1 miliard dolarów. Dwaluacja szekela oznacza, że 1 dolar amerykański będzie można nabyć za 397 szekeli.

● **Iracka służba bezpieczeństwa zabiła trzech Irancyków, którzy próbowali uprowadzić do Iranu znajdujący się w powietrzu nad Syrią samolot ze 110 pasażerami na pokładzie** Iracki minister transportu powiedział, że zabici Irancycy posługiwali się fałszywymi paszportami irackimi i zostali wysłani przez Iran w ramach rewanżu za konfiskatę przez Irak trzech samolotów irackich uprowadzonych do Iraku w ostatnich tygodniach.

● **15 milionów niewolników na świecie i miliony prostytutek** W Wiedniu na konferencji sponsorowanej przez ciało ONZ, Międzynarodową Federację Walki z Niewolnictwem, raport londyńskiego Stowarzyszenia Antyniewolniczego, podał, że co najmniej 15 milionów ludzi na świecie żyje w stanie niewolniczym, a miliony kobiet są zmuszane do uprawiania prostytucji. Raport podał także, że 300 000 dzieci w Niem-

zech Zachodnich, 250 000 w Wielkiej Brytanii i 500 000 we Włoszech pracuje nielegalnie za płace niewolnicze oraz niezliczone większa liczba dzieci i młodocianych pracuje jako niewolnicy w Indiach. W wielu krajach dzieci są przedmiotem handlu i seksualnego gwałtu. Raport wymienia w tym ostatnim względzie następujące kraje: Tajlandię, Południową Koreę, Sri Lankę, Filipiny, Peru, Brazylię, Senegal, Togo, Gambię i Portugalię.

● **Księżniczka Diana ponownie matką** 16 września księżniczka Diana powiła chłopca ważącego 3 kg i 192 g. Chłopiec otrzymał imiona Henryk, Karol, Albert, Dawid. Pierwsze jego imię Henryk jest imieniem, które nosił Henryk VIII (dokonał rozłamu z Watykanem w 1534 roku). Imię Henryk zostało nadane chłopcu, jak poinformował rzecznik Pałacu Buckingham, dlatego że podobna się ono obojgu rodzicom i dlatego, że nie ma w chwili obecnej członka rodziny królewskiej o tym imieniu. Rzecznik dodał także, że rodzina będzie wołała na nowego księcia Harry. Jego starszy brat, dwuletni książę Wilham, według instrukcji Pałacu Buckingham nie może być wołany zdrobnieniem Bill bądź Willy. Książę Henryk jest trzecią w kolejności osobą uprawnioną do tronu brytyjskiego.

● **Prawo islamskie w Sudanie** Lekarze więzienni wykonali w Chartumie publiczny wyrok na dwóch przestępcach skazanych na amputację kończyn. I Baballi skazanemu za kradzież wartości 10 dolarów i rabunek z bronią w ręku obcięto prawą rękę i lewą stopę, G Garangowi skazanemu za kradzież wartości 20 dolarów obcięto prawą rękę. Od ubiegłego roku, gdy prezydent Sudanu J. Numeiri wprowadził prawo islamskie 36 osób spotkała kara amputacji. Stosowanie prawa islamskiego zostało powszechnie potępione w świecie. W Sudanie przeciwko prawu islamskiemu występuje kościół rzymskokatolicki.

Ostatnie zamieszki w Republice Południowej Afryki, w których zginęło około 50 osób (prawie wszyscy Murzyni) zostały uznane jak i te w Sharpeville w 1960 (zginęło 69 czarnych) czy te w Soweto w 1976 (zginęło ponad 450 osób) za podmuchy kurczawki przed nadciągającym tajfunem. Oczywiście pytaniem jest pytanie, kiedy dojdzie do tajfunu - ostatecznej konfrontacji białych z czarnymi i jak do tej pory prognozy nie sprawdziły się - były za szybkie. Istnieje również w pewnych kręgach nadzieja, że do tajfunu nie dojdzie, gdyż biali mogą wprowadzić reformy, które satysfakcjonując Murzynów tajfunowi zapobiegną. Idzie tutaj głównie o zniesienie społecznej i zawodowej dyskryminacji rasowej oraz przyznanie praw poli-

tycznych Murzynom. Za reformą są także niektorzy biali w RPA, większość rządów na świecie i światowa opinia publiczna. Przeciw reformie w ogóle jest konserwatywne skrzydło w Partii Narodowej, przeciw reformie za daleko idącej praktycznie cała Partia Narodowa i cała biała RPA. Konserwatyści wskazują, że czarnym należy jak najbardziej przykręcić śrubę bo tylko wtedy się buntują, gdy otrzymają jakies koncesje (nie jest to jednak wyłączna cecha Murzynów z RPA - z badań nad rewolucjami i większymi buntami wynika, że dochodzi do nich nie wtedy kiedy było najgorzej, lecz wtedy

kiedy po ciężkim okresie następował okres lżejszy i rozbudzający oczekiwania i nadzieje niemożliwe jak się okazało rychło do spełnienia).

Prezydent RPA P. Botha, który wśród znawców ma opinię pragmatycznego reformatora podkreśla na każdym kroku, że dobrobyt RPA i jej rozwój gospodarczy wymaga by biali i czarni ułożyli swe stosunki pokojowo, gdyż sama konieczność współczesnych technologii i organizacji pracy wymagają by siła robocza była coraz lepiej wykształcona i wykwalifikowana. Znaczący to rzecz jasna, że w RPA, w której 72%

ludności stanowią czarni im bliżej końca XX wieku (i dalej) tym bardziej trzeba się będzie z nimi liczyć.

Na razie jednak wciąż najlepszymi strażnikami czarnych są czarni policjanci (jak w starożytności najlepszymi strażnikami niewolników byli sami niewolnicy), a Murzyni z całej Czarnej Afryki marzą o tym by zamieszkać w RPA i poprawić swą sytuację życiową o niebo.

Osobście nie jestem zwolennikiem rasizmu, ale w przy-

padku RPA, której światowa opinia publiczna nadała znamię państwa rasistowskiego bez skrupułów ciemniejącego kolorowych i czarnych warto przytoczyć kilka faktów i danych. rząd Bothy wprowadził do końca września br. zakaz spotkań wewnątrz dowolnych pomieszczeń i zakaz krytyki rządu wewnątrz dowolnych pomieszczeń, od 5 lat nie można organizować zebrań na zewnątrz,

w 1977 roku internowano około 1000 czarnych (w tym roku zmarł w policyjnym więzieniu męczennik sprawy czarnych 30-letni S. Biko) - był to rekord in-

RPA - kurczawki przed tajfunem

W poniedziałek, 17 września Brian Mulroney został zaprzysiężony jako 18 premier Kanady

Wraz z nim złożyło przysięgę 40 nowo mianowanych członków gabinetu, największego w historii kraju (o 11 więcej niż w poprzednim rządzie)

Mulroney wyjaśnił reporterom, iż jego gabinet nie jest za duży, choćby ze względu na fakt że partia konserwatywna była przez większość 20-letniego okresu w opozycji. Wielkość gabinetu w opinii Mulroneya umożliwia pełną reprezentację poszczególnych prowincji i ich obywateli

Według opinii komentatorów w gabinecie Mulroneya znaleźli się zarówno lewicujący jak i prawicowi konserwatyści, wieloletni działacze i osoby mało znane, przyjaciele Briana i sympatycy byłego przywódcy konserwatystów Joe Clarka

Największą też w historii Kanady jest obecność kobiet w gabinecie

Oto lista nowych ministrów i ich funkcji, ułożona według kolejności mianowania w wersji anglojęzycznej oraz z próbą znalezienia polskich odpowiedników tych stanowisk

Brian Mulroney, prime minister - premier,
George Hees, veterans affairs - minister spraw weteranów,
Duff Roblin, Senate government - (odpowiednik marszałka sejmiku w Senacie),
Joe Clark, external affairs - minister spraw zagranicznych,
Flora MacDonald, employment and immigration - minister zatrudnienia i imigracji,
Erik Nielsen, deputy prime minister, Privy Council president - wicepremier, przewodniczący Rady Nadzorczej,
John Crosbie, justice, attorney-general - minister sprawiedliwości, sędzia najwyższy,
Roch LaSalle, public works - minister robot publicznych,
Don Mazankowski, transport - minister transportu,
Elmer MacKay, solicitor-general - prokurator generalny,
Jake Epp, health and welfare - minister zdrowia i opieki społecznej,

John Fraser, fisheries and oceans - minister rybołówstwa i zagospodarowania oceanów,
Sinclair Stevens, regional industrial expansion - minister rozwoju przemysłowego regionów,

John Wise, agriculture - minister rolnictwa,

Ray Hnatyshyn, government House leader - marszałek sejmiku,

David Cromble, Indian affairs and northern development - minister spraw indyjskich i rozwoju regionów północnych,

Robert de Cotret, Treasury Board - minister skarbu,

Perrin Beatty, national revenue - minister spraw podatkowych,

Michael Wilson, finance - minister finansów,

Bob Coates, defence - minister obrony narodowej,

Jack Murta, multiculturalism - minister wielokulturowości,

Harvie Andre, supply and services - minister zaopatrzenia i usług,

Otto Jelinek, fitness and amateur sport - minister kultury fizycznej i sportu amatorskiego,

Tom Siddon, science and technology - minister nauki i technologii,

Charles Mayer, wheat board - minister do spraw produkcji zboża,

Bill McKnight, labor - minister pracy i spraw robotniczych,

Walter McLean, secretary of state - sekretarz stanu,

Tom McMillan, tourism - minister turystyki,

Pat Carney, energy, mines and resources - minister energetyki, górnictwa i bogactw naturalnych,

Andre Bissonnette, small businesses - minister do spraw małych firm,

Suzanne Blais-Grenier, environment - minister środowiska,

Benoit Bouchard, minister of state for transport,

Andree Champagne, youth - minister spraw młodzieży,

Michel Cote, consumer and corporate affairs,

James Kelleher, international trade - minister handlu zagranicznego,

Bob Layton, mines - minister górnictwa,

Marcel Masse, communications - minister komunikacji,

Barbara McDougall, minister of state for finance,

Gerry Merithew, forestry - minister leśnictwa,

Monique Vezina, external rela-

tions - minister stosunków międzynarodowych

Na kluczowej pozycji w rządzie Briana Mulroneya znalazła się również Flora MacDonald - która w krótkotrwałym rządzie Clarka pełniła funkcję ministra spraw zagranicznych. Obecnie mianowana została ministrem zatrudnienia i imigracji. Pozycja jest kluczowa ze względu na wciąż wysokie bezrobocie w Kanadzie, a zarazem próby ograniczenia napływu imigracyjnej siły roboczej

Flora MacDonald ma 58 lat i jest posłanką z Kingston i Wysp od 1972 roku

Polacy przyjęli ją szczególnie serdecznie podczas debaty politycznej na temat Polski organizowanej w ubiegłym roku przez PCAG w Toronto. MacDonald, która reprezentowała w debacie partię konserwatywną stwierdziła wówczas, iż partia rządząca powinna się domagać w sposób bardziej stanowczy respektowania praw człowieka w Polsce i w krajach Wschodniej Europy

Jack Murta, nowy minister wielokulturowości w chwili po zaprzysiężeniu zapowiedział, że Kanadyjczycy japońskiego pochodzenia zostaną zrehabilitowani i oficjalnie przez prośbami przez rząd kanadyjski za cierpienia tułaczki i internowania jakie ponieśli podczas II wojny światowej. Trudeau odniósł się do rządów Japonczyków kanadyjskich lekceważąc odmawiając im zarówno bezpośredniego odszkodowania jak również formalnych wyrazów ubolewania wobec ich cierpienia odniesionych podczas II wojny światowej, gdy w obliczu wojny z Japonią Kanada zdecydowała się na ograniczenie praw zarówno japońskich imigrantów jak i obywateli kanadyjskich japońskiego pochodzenia

Dużym zaskoczeniem było mianowanie na najbardziej odpowiedzialne stanowisko ministra finansów Michaela Wilsona - posła z centralnego Etobicoke (dzielnicy Toronto)

Spodziewano się bowiem, iż tę trudną tekę przejmie doświadczony w tych sprawach dotych-

czasowy krytyk polityki finansowej rządu John Crosbie. Sam Crosbie nie wydawał się być olnionym otrzymanym stanowiskiem ministra sprawiedliwości, gdy zapytany przez reporterów czy jest zadowolony - odparł bez entuzjazmu, że "tak, jestem prawnikiem" co brzmiało zupełnie jak "no w końcu jestem prawnikiem". Nie ulega też wątpliwości, że Crosbie przygotowywał się już do przedstawienia swych budżetowych projektów, o czym świadczyły jego wypowiedzi w ostatnim tygodniu

Minister finansów Michael Wilson oświadczył natomiast, że przygotowuje projekt budżetu państwa, nie prędzej jednak, niż jego resort zapozna społeczeństwo ze stanem finansów państwa. Nowy budżet nie będzie przedstawiony prędzej, niż przy końcu tego roku - wynika z wypowiedzi ministra

Jak pamiętamy Michael Wilson podczas kampanii wyborczej zapowiedział likwidację rządowego deficytu w ciągu 5 lat

Jako konserwatywa, upatrujący w prywatnej inicjatywie sprawnych mechanizmów rozwoju gospodarczego zapowiadał reprivatyzację rządowych lub przez rząd kontrolowanych firm jak linie kolejowe Canadian National Railways, linie lotnicze Air Canada, system telekomunikacyjny - Teleglobe Canada i inne

Michael Wilson był wielokrotnie angażowany w polskie sprawy w związku z obecnością w jego okręgu konsulatu PRL przy Lakeshore Blvd. Ostatnio interweniował w rządzie Kanady w sprawie głodówki Polaków przed konsulem

Wilson od 20 lat pracuje w Toronto, jako członek rad nadzorczych i zarządów różnych firm w tym Dominion Securities Armes Ltd

Posłem z Etobicoke wybrany był w ubiegłej kadencji. Był również jedną z osób, która ubiegała się bezskutecznie o przywództwo w partii konserwatywnej i był konkurentem Mulroneya

Nowy minister obrony narodowej 56-letni Robert Coates zapowiedział, iż podtrzymuje wyborczą obietnicę konserwatys-

tów, iż siły zbrojne Kanady będą umocnione

Przed wszystkim zamierza powrócić do modelu umundurowania wojska kanadyjskiego sprzed 1968 roku zunifikowanego do jednego wojskowego podstawowego munduru w okresie rządu Pierre'a Trudeau

Na przemundurowaniu nie konczy się siła armii. Coats zamierza zwiększyć w najbliższym czasie nabór i zakupić więcej nowoczesnego sprzętu. Interwencje krajów NATO, ze armia kanadyjska, a zwłaszcza jej flota dysponuje sprzętem nie gwarantującym obronności Kanady, a także jej równopartnerstwa w Układzie, były przez liberałów odrzucane

REAKCJA OPOZYCJI

John Turner lider partii liberalnej na wieść o wielkości gabinetu Mulroneya nie ośmielił stwierdzić, że Mulroney w swych wyborczych obietnicach twierdził, że uczyni rząd mniejszym, a faktycznie dał nam największy w historii rząd. Wyraził też obawy, że przy tak wielkim zbiorowisku rządzenie przetrze się w debatowanie

Przychylniej zareagował Ed Broadbent, szef NDP, który zauważył, że rząd ten może nie być za duży o ile potrzebny jest do zwiększenia kontroli biurokracji, przystąpi do szybkiej akcji i zdoła wprowadzić swe programy

UWAGA! WSCIEKLIZNA

Na terenie Ontario nastąpiło niespotykane o tej porze roku nasilenie przypadków wścieklizny. Występuje ona głównie u lisów na obszarach na północ Toronto jak również odnotowano przypadki zachorowań w mieście. Ministerstwo Zasobów Naturalnych apeluje do właścicieli zwierząt domowych o ich dobrowolne zaszczepienie, oraz oddawanie na obserwację wszystkich psów i kotów wykazujących zmiany w zachowaniu, w okolicznościach mogących dopuszczać zarazenie wścieklizną. Od 2 lat Kanadyjczycy nie muszą się obawiać bolesnej serii zastrzyków przeciw tej chorobie. Wprowadzono bowiem nowy typ zastrzyków - mniej bolesnych i uciążliwych

ternowania, w 1983 - internowano 453, w 1982 - 264, od śmierci Biko zmarło w miejscach internowania 10 Murzynów. O śmiertelnych zajściach ulicznych pisałem już na początku

Straszne to i totalitarne. Ale czym to jest w porównaniu z represjami rasowymi, które stosuje od października 1917 roku największe państwo rasistowskie świata - państwo sowieckie?

I znowu wygrana propagandy komunistycznej polega na tym, że o rasizmie - bezgranicznie gorszym w ZSRR niż w RPA - światowa opinia milczy

SWIATOWIT

Czekaliśmy z niecierpliwością na skład nowego rządu Mulroneya. Tym bardziej iż w swej personalnej polityce miał okazję dać wyraz nowemu sposobowi rządzenia krajem

Spory rząd Mulroneya może być zaskoczeniem. Nie na wielkość, lecz na skład. Rząd ten jest istotnie dobrze wyważony (11 ministrów z Ontario - 3 z Toronto, 11 z Quebec, 5 z prowincji atlantyckich, 13 z zachodu). W rządzie znalazło się 6 kobiet, w tym dwie na pozycjach kluczowych. Znaleźli się zwolennicy Clarka i Clark sam w roli, która nas powinna szczególnie obchodzić

Jest reprezentacja interesów prowincji i splecione zostały długi wdzięczności

A teraz kilka słów praktycznych - co nam Polakom z tego. Zdarzało się wielokrotnie, że najwyższe władze organizacji polonijnych rozmawiały o żywo ważnych sprawach Polonii z panami, którzy zdążyli już swe stanowiska opuścić. Najlepszy przykład mamy z dożywaniem się o sprawy polskie u MacGuinty, którego już przeniesiono do resortu sprawiedliwości. Kolkietowanie Axworthy'ego, który akurat szykował się do opuszczenia ministerstwa imigracji i zatrudnienia. I tak dalej, zgodnie z zasadą, że trzeba się trzymać starych znajomych, nieważne czy są oni w rządzie, czy w opozycji, nieważne czy siedzą z przodu parlamentu czy z tyłu, czy zdołają coś pisać w naszej sprawie i w odpowiednim w dodatku momencie. Byle ra-

zemu na dywanie czerwonym stanąć

Polonijne władze różnych szczebli muszą nauczyć się myśleć politycznie - nie tylko w kontekście polityki jako umiejętności personalnego utrzymania się przy władzy (w organizacjach), ale także twardego reprezentowania interesów i potrzeb społeczności polonijnej u właściwych osob, na właściwym forum

Nie przywiązujemy nadmiernej wagi do etnicznego pochodzenia posła. Tak się złożyło, iż zarówno w poprzednim rządzie jak i obecnym Polak z pochodzenia przywiązany został do resortu transportu. W tym, ministrem tego działu został Don Mazankowski. Nie transport kanadyjski, lecz polityka zagraniczna i imigracyjna Kanady

powinna być przedmiotem naszej największej troski jako etnicznej grupy

Nie znaczy to, że jako poseł Mazankowski nie będzie dbał o Polaków. Znaczący to tylko tyle, że jako minister będzie zajęty całkiem innymi sprawami

Zrobmy więc wysiłek i zapamiętajmy trochę nazwisk Clark, MacDonald, Murta, Coates, Walter McLean, Vezina

I do nich z zalami z honorami. A swoją drogą, ciekawe, kto będzie głównym kanadyjskim gościem nadchodzącego Zjazdu KPK. Przyjemnym byłoby na przykład gościć Davida Crombiego. Trzeba jednak wtedy powściągnąć trochę indyjskich okrzyków Hawk, Hawk - szczerzypowa starszyzna!

GRAFA

PROTESTY PRZECIW BANICJI

Najnowszy numer *Tygodnika Powszechnego* przynosi artykuł, ostro krytykujący projekt wprowadzenia do Kodeksu Karnego PRL kary banicji dla osób oskarżonych o działalność opozycyjną (W ubiegłym tygodniu pisaliśmy o wystąpieniu rzecznika rządu Urbana, informującym, że władze rozpatrują taką możliwość)

Tygodnik Powszechny podkreśla, że kara wygnania powinna być odrzucona na gruncie etycznym i moralnym. Wszyscy obywatele w Polsce, niezależnie od poglądów i działalności, mają równe prawo do udziału w kształtowaniu swojej ojczyzny. Pozbawienie kogokolwiek tego podstawowego prawa, píše TP, z uwagi na działalność polityczną, byłoby niezgodne z chrześcijańskimi normami etycznymi, które podziela większość społeczeństwa.

Z ostrą krytyką projektu banicji wystąpił też członek Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej NSZZ Solidarność, Zbigniew Bujak.

Protest rozległ się także na ławach sejmowych. Trzej posłowie - Janusz Zabłocki, Edmund Osmanczyk i Ryszard Rem, skrytykowali plan wprowadzenia kary banicji do Kodeksu Karnego. W oświadczeniu przekazanym dziennikarzom zachodnim, posłowie stwierdzają, że ujawnienie przez Urbana tego projektu podważyło reputację PRL na świecie. Wska-

zują też, że Urban poinformował o projekcie przed omówieniem go w Sejmie.

W środę 12 września z krytyką projektu wprowadzenia banicji wystąpił rezimowy dziennik *Zycie Warszawy*, w artykule redaktora naczelnego M. Morawskiego (*Fragmety tekstu cytujemy w tłumaczeniu, za agencjami Reutersa i Agence France Presse*) Morawski píše, że deportacje zaszkodziłyby opinii Polski w świecie. Projekt "przywraca przyzwoitości innej epoki i jest nie na czasie "w momencie" kiedy Polska stała się przedmiotem gwałtownych ataków ze strony zachodnich sił politycznych.

Morawski proponuje odstąpienie "w imieniu godności, od projektu, który może zostać wykorzystany dla szkody opinii kraju.

Oświadczenie Urbana, píše *Zycie*, zostało już wykorzystane przez zachodnią propagandę przeciw godności nas wszystkich, jako narodu i jako państwa". Czy nie byłoby lepiej, w imię tej godności, zrezygnować z planów, które zbyt łatwo mogą zostać wykorzystane na szkodę dobrego imienia Polski? "Nawet jeśli intencją bierze się z motywów humanitarnych i pozwala uniknąć uwięzienia, można znaleźć łagodniejsze sposoby ograniczania praw jednostki.

Rzecznik prasowy rządu PRL Jerzy Urban. W kraju powszechnie znienawidzony. Ostatnio przedstawił projekt skazywania na banicję ludzi opozycji.

UŁATWIENIE DLA KORESPONDENTÓW

Na konferencji prasowej 11 września, rzecznik rządu Jerzy Urban ogłosił złagodzenie warunków przyznawania wiz zachodnim dziennikarzom.

Maksymalny okres oczekiwania na odpowiedź w sprawie wniosku o wizę zostanie skrócony do piętnastu dni, a korespondenci akredytowani w Polsce otrzymają wizy na rok, a nie jak dotychczas na sześć miesięcy. Zmiany, jak powiedział, wprowadzono "w poszanowaniu dla porozumienia konferencji w sprawach bezpieczeństwa i współpracy w Europie, i będą stosowane na zasadzie wzajemności.

Jeśli zmiany te zostaną rzeczywiście wprowadzone w życie, píše paryski dziennik *Le Monde*, to oświadczenie Urbana oznacza powrót do sytuacji sprzed stanu wojennego i mocnego zaostrożenia kursu wobec zachodniej prasy.

"IZWIESTIA" OSTRZEGAJĄ

Sowiecki dziennik *Izwestia* we wtorek 11 września wystąpił z zawołanym ostrzeżeniem wobec rządu Jaruzelskiego, zalecając czujność wobec "antysowieckiej działalności przywódców podziemia zwolnionych na podstawie amnestii ogłoszonej 21 lipca br.

Izwestia w ostrym tonie oznajmia, że "ekstremiści i antysowieccy prowokatorzy, ich protektorzy i ci, którzy im kadzą, nie skorzystali z lekcji, niczego nie zapomnieli ani niczego się nie nauczyli.

Komentator agencji *Agence France Presse* uznał to za krytykę, skierowaną pośrednio wobec generała Jaruzelskiego.

Dziennik moskiewski przypomina, że według władz w Warszawie, amnestia miała się przyczynić do "konsolidacji polskiego społeczeństwa" i dodaje "Lecz byli tacy, którym się wydało, że w gescie władz dostrzegają oznakę słabości. Nie chcą przyznać, że zostali pokonani, lecz przeciwnie, znowu próbują wkroczyć na scenę".

Izwestia wymieniają nazwiska Jana Rulewskiego, ks. Popiełuszki i Władysława Frasyniuka. Pisząc o Frasyniuku, sowiecka gazeta przypomina o jego spotkaniu z przywódcą podziemia Solidarności Zbigniewem Bujakiem.

MILICJA NĘKA

Korespondenci zachodni, powołując się na informacje uzyskane z Koła Solidarności, podali, że w sobotę 15 września milicja zatrzymała na pewien czas w Katowicach, w domu, jednego z przywódców ruchu związkowego przbyłych z wizytą do Katowickiego działacza Solidarności, jednego z założycieli wolnych związków zawodowych, Kazimierza Switonia.

Switon prowadzi głodówkę, w proteście przeciw represjom władz PRL wobec niezależnych związków zawodowych. Zatrzymani działacze Solidarności zostali później zwolnieni.

OPIUM DLA MAS?

Niektórzy uważają to za przejawy liberalizacji w dziedzinie kultury i rozrywki. Latem odbyły się festiwale, między innymi pierwszy, Olsztyn Blues Festival i festiwal popularnej piosenki w Sopocie. Długo włosy, rock, jazz - zachodnia „dekadencja” w całej krasie.

Seks uzyskał aprobatę cenzury. Jeszcze dwa lata temu celnicy kontrowali na granicy PRL *Playboya*, dziś kompletna golizna pojawia się w kinie i telewizji. Latem wyświetlano film *Sexmission*, z kilkoma całkiem gołymi bohaterkami.

A w sierpniu pokazano program telewizyjny, polegający na wywiadach z dwiema gołymi paniami. Pytano je, co sądzą o po-

zowaniu do aktów fotograficznych. Program miał być na temat „skromności”.

Zas w łódzkiej gazecie zaczęto drukować w odcinkach *Kochanka Lady Chat terley*. D. H. Lawrence a książki nigdy przedtem w PRL nie publikowanej. A reżimowe wydawnictwa zaczęły wydawać kalendarze ozdobione fotografiami na gich pan w kuszących pozach.

Ta liberalizacja spotyka się z krytyką niektórych koł opozycji, w tym niektórych sympatyków Solidarności. Twierdzą, że władzy chodzi o odwrocenie uwagi od spraw politycznych. Ze jest to kolejna manipulacja, skierowana przede wszystkim na młodzież.

WÓDKA PŁYNIE RZEKĄ

Jak podają oficjalne statystyki reżimowe, Państwowy Monopol Spirytusowy jest najobfitszym źródłem dochodów władzy, przynoszącym rocznie cztery miliardy dolarów. Jest to dwa razy więcej, niż przynosi państwu petrochemia - drugi z kolei dział na liście gałęzi gospodarki, przynoszących największe dochody. Produkcja i sprzedaż alkoholu daje też największe zyski - 3,5 miliarda dolarów. Jest to stopa zysku trzykrotnie większa, niż w drugim z kolei wśród najzyskowniejszych działów produkcji.

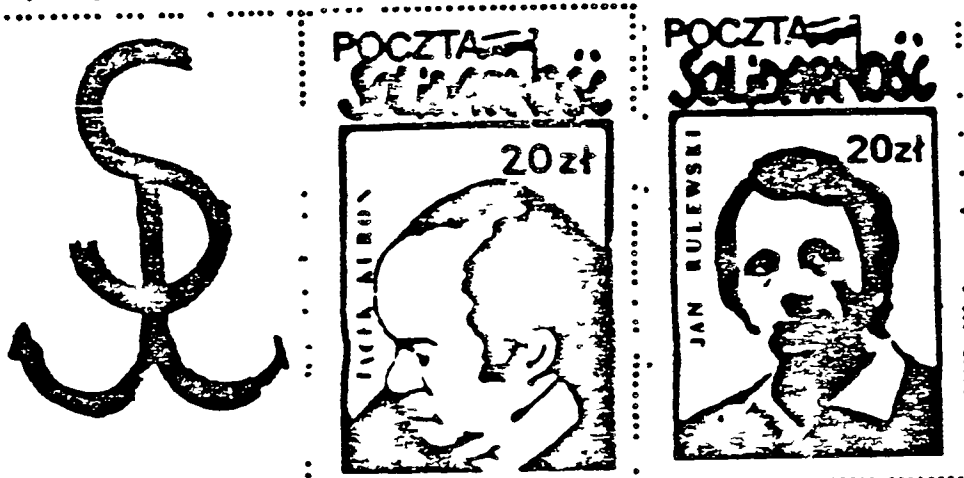
Sejm zniósł w tym roku zakaz sprzeda-

zy alkoholu w sklepach Pewexu przez godz. 13.

Kościół i Solidarność nadal prowadzą kampanię antyalkoholową.

KATASTROFA

Na lotnisku aeroklubu w Opolu, w niedzielę 16 września, doszło do katastrofy lotniczej. Samolot, odbywający loty pasażerskie nad miastem, krótko po starcie do kolejnego lotu, spadł na ziemię. Zginęło pięć osób, pozostali pasażerowie i członkowie załogi odnieśli obrażenia.

NAJKORZYSTNIEJSZE OKAZJE POZASEZONOWE

TORONTO—WARSZAWA—TORONTO	od \$ 791.00
TORONTO—LONDYN—TORONTO	od \$ 529.00
TORONTO—FRANKFURT—TORONTO	od \$ 629.00
Jumbo Jet 747 lub DC 10, dozwolony bagaż 140 funtów	
CODZIENNE ODLOTY NA OKRES OD 7 do 90 DNI	
JAMAJKA 1 tydzień	od \$ 299.00
MEKSYK 1 tydzień	od \$ 489.00
HAWAJE 2 tygodnie	od \$ 929.00
FLORYDA 1 tydzień	od \$ 359.00
BAHAMAS 1 tydzień	od \$ 349.00

(Przełot, hotel, transport z lotniska do hotelu i z powrotem)

GWARANTOWANE PRZESYŁKI PRZEZ PKO
BONY DOLAROWE I ZLECENIA DO WYBORU,
SAMOCHODY, DOMY, MASZYNY ROLNICZE

KATALOGI 1984/85 WYSYŁAMY NA ŻĄDANIE
Po dodatkowe informacje i rezerwacje prosimy zgłaszać się

HIGH PARK TRAVEL CENTRE LTD.

Największe polskie biuro podróży JERZEGO ŁUCKIEGO
1592 Bloor Street West, Toronto, Ont M6P 1A7 (Stacja kolejki Dundas W)
TEL.: 533-9496, 533-9497, 533-8417, 533-8235

POLSKA W OCZACH PODZIEMIA

informowaliśmy już, że na kilka dni przed aresztowaniem, Bogdan Lis, w dniu 2 czerwca br. podpisał w imieniu Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej Solidarności opracowanie, zatytułowane NSZZ Solidarność na tle sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej Polski roku 1984. Wazny ten dokument przedstawia obecną sytuację w kraju tak, jak ją widzi podziemie.

Juz sam fakt, że podziemie nadal istnieje (jest też wiele sygnałów, że się rozwija, krzepnie i jest istotnym czynnikiem kształtującym życie społeczeństwa) to

miara klęski stanu wojennego. Jeszcze niecałe pięć lat temu przewidywano, że w PRL powstanie zorganizowane podziemie, byłyby przyjęte jako czysta fantazja. Dzis termin „polskie podziemie” wszedł do słownika politycznego i pojawia się nawet w rezimowej prasie krajowej i w prasie sowieckiej.

Dzis zaczynamy druk pełnego tekstu opracowania TKK, podpisanego przez Bujaka. Drukujemy pierwszą część, dokonanie w następnym numerze.

NSZZ Solidarność na tle sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej Polski roku 1984

Od grudnia 1981 roku „Solidarność” musi walczyć o prawo do istnienia. Po wprowadzeniu stanu wojennego Związek został zawieszony, a następnie, w listopadzie 82, zdelegalizowany. Za działalność związkową groziła, wymierzona w trybie doraźnym, kara powyżej 3 lat więzienia. Obecnie zaś nowo wprowadzone ustawodawstwo wyjątkowe przewiduje karę do 3 lat więzienia. Często przy tym, działaczom związkowym przedstawia się dodatkowe zarzuty (np. rozpowszechnianie fałszywych wiadomości, udział w demonstracji, organizowanie strajków) co powoduje zagrożenie wyższymi wyrokami. Zdarzały się wypadki skazywania działaczy związkowych nawet za zbieranie składek.

Ogółem skazanych zostało kilka tysięcy osób (wyroki do 7 lat więzienia). Obecnie w więzieniach za działalność związkową przebywa niemal 1000 osób - skazanych lub oczekujących na proces. Od ponad 2,5 roku w więzieniu przetrzymywanych jest 11 działaczy „Solidarności” pod zarzutem absurdałnym - próby obalenia siłą systemu.

Warunki zarówno w zakładach karnych jak i aresztach śledczych są fatalne. Skazani działacze związkowi wielokrotnie zmuszeni byli protestować. Prowadzone przez nich strajki głodowe trwały niekiedy kilkadziesiąt dni pociągając za sobą bezpośrednie zagrożenie ich życia. Władze państwowe i administracja więzienia

dążą do zdławienia protestów siłą. Ustępstwa z ich strony są nieznaczne i krótkotrwałe. W stosunku do walczących o swe prawa więźniów często stosuje się przemoc fizyczną z biciem, znęcaniem się i torturami włącznie. W tej sytuacji centralnym zadaniem Związku dzisiaj jest walka o status więźnia politycznego. W tej sprawie organizowane są wielotysięczne zbiórki podpisów. Często zbierający podpisy są szykanowani i szantazowani - usuwa się ich z pracy, zdarzają się wypadki aresztowania.

Sytuacja świata pracy

Zepchnięcie „Solidarności” do działalności podziemnej pozbawiło pracujących własnego przedstawicielstwa zawodowego. Nie mogą występować jako strona w negocjacjach dotyczących warunków pracy, Związek stara się inspirować działania samoobronne, bądź wspierać takie działania w tych zakładach pracy, gdzie występują one spontanicznie. Obecnie mamy do czynienia z nową falą strajków ekonomicznych, najczęściej nieorganizowanych i nigdy nie zapowiadanych. Są one spowodowane przede wszystkim niskimi płacami, zwiększaniem norm, wymuszaniem dodatkowej pracy. Zgodnie z nowym ustawodawstwem pracodawca ma prawo zarządzać dodatkową pracą w wolne soboty. Często zmusza się pracowników, czy to poprzez naciski ad-

Ciąg dalszy str. 6

GŁÓWNE TEZY

A oto główne tezy opracowania

- Władza wymusza dodatkową pracę. Główną przyczyną zła organizacja, nieudolne zarządzanie. Warunki pracy i życia stają się coraz gorsze. Wywołuje to protesty.

- Zlikwidowano większość reform politycznych, gospodarczych i reform naukowych, osiągniętych w latach 1980-81.

- Związek prowadzi walkę przeciw wpływowi państwa totalitarnego na życie społeczne.

- organizuje i popiera ządania rewindykacyjne

- wydaje podziemną prasę i literaturę

- organizuje tajną działalność oświatową

- wypłaca zasiłki itp.

- opiekuje się rodzinami aresztowanych

- organizuje niezależne życie kulturalne

- w wielu zakładach opanował w znacznej mierze samorządy pracownicze

- Nowe związki zawodowe i stowarzyszenia, organizowane przez władze, odzwierciedlają sytuację sprzed Sierpnia 80, kiedy związki były elementem systemu antyrobotniczych działań. Pełnią rolę transmisyjną, popierają politykę partii.

- TKK uważa, że nowe, formalne porozumienie z władzami wydaje się iluzoryczne lub wręcz niemożliwe. Stoł jednak na stanowisku kompromisowym. Podstawowe żądania to: wypuszczenie więźniów politycznych, przy jednoczesnym wprowadzeniu pluralizmu związkowego na szczeblu elementarnym i określenie terminu, po którym będzie możliwe powstanie porozumienia regionalnych i krajowych.

- Pozytywne zmiany będą wynikiem głównego nacisku wewnętrznego. Ale wpływ na łagodzenie represji mają też międzynarodowa opinia publiczna i organizacje międzynarodowe. Kryzys sprawa ze władze muszą być czule na opinie z zewnątrz.

FELIETON

JAK SIĘ PIERZE MÓZGI

Z lektury tego, czego się w Polsce nie czyta, to znaczy większości tytułów codziennej prasy, można wyciągnąć interesujące wnioski co do priorytetów, jakie wyznaczono redakcyjnie i dziennikarzom. Hierarchia wartości podawanych informacji jest w socjalistycznej propagandzie odbiciem hierarchii celów politycznych. Śledzenie zachodzących w niej przemian pozwala, niezależnie od merytorycznych zafalszowań, na zorientowanie się w aktualnych tendencjach rozwoju wydarzeń w kraju i w reakcjach na wydarzenia za granicą.

Powtarzam, że najmniej ważna jest w tym wypadku rzeczywista treść informacji czy komentarza, niż sam układ informacji i komentarzy, oraz ich wzajemne proporcje. Niejako forma staje się w tym wypadku istotną treścią gazety.

Banałem jest stwierdzenie, że na pierwszym miejscu, zawsze, znajdują się materiały dotyczące życia PZPR. Chocby pannał sezon urlopowy, choćby nic, dosłownie nic nie zdarzyło się dnia poprzedniego, o świecie w kioskach można się dowiedzieć, z pierwszych stron i największych nagłówek, o tym co robił pierwszy sekretarz, sekretarz, zastępca członka, i tak dalej, która to informacja pociąga za sobą, też przeważnie na pierwszej stronie, odredakcyjny komentarz o roli partii w życiu narodu. Stały zestaw oklepanych frazesów, stosowanych wymiennie, zależnie od okoliczności.

Czasem pojawia się jakieś nowe słowo „manewr”, „pakiet”, czy „dobrodziejstwo amnestii”. Czasem, któryś z partyjnych dygnitarzy, zle przeczyta jakieś słowo w przemówieniu i nikt nie ośmiela się go poprawić. Narod otrzymuje więc w

prezencje owo nowe, zniekształcone słowo. Tak było w przypadku Stanisława Kani, który stwierdził, że partia jest OPORĄ społeczeństwa. Opora weszła do słownictwa gazetowego i chyba jeden był pierwszy sekretarz wie, że chodziło o opokę i podporę.

Równorzędne co do ważności miejsce na pierwszych stronach, należy się sprawom ZSRR. Pomijam uchwały, listy, ostrzeżenia i nekrologi. Respekt, jaki czuje cały świat przed nieodpowiedzialnym kolosem, sprawia, że wszystko co się w Kraju Rad stanie, pojawia się w prasie wszystkich kontynentów.

Ale w polskiej łatwiej się dowiedzieć o zbiorach bawelny w Kazachstanie, niż o wojnie w Afganistanie. O sukcesach zdobywczych na Kamczatce, niż o losie państwa Sacharow. Chodzi bowiem nie o treść informacji, które przeważnie nikogo nie obchodzą, a o wmasowanie w ludzką świadomość poczucia stałej obecności sowieckiej tematyki tak, by była ona nieodłączną częścią polskiej świadomości naszych czasów.

Na niższych szczeblach hierarchii, tłoczą się sprawy gospodarcze. Ponieważ jednak w tej dziedzinie wymagana jest szczególna mglistość, gdyż prawdziwy stan gospodarki nie może być tak po prostu przedstawiony — wymagają tego względy propagandowe i wojskowe, oczywiście — panuje tu kompletny chaos. Informacje zawsze wymieszane są z interpretacjami, fakty sparalizowane dowolnymi porównaniami, liczby wyselekcjonowane tak, by zawsze wskazywały marginalny zawsze, chociaż czegokolwiek, wzrost. Stąd poprosowe stwierdzenie generała Jaruzelskiego,

że w czterdziestym roku istnienia PRL mamy dwa i pół raza więcej łóżek szpitalnych, niż w roku 46. Przerazająca wymowa tej statystyki została zauważona później.

Taka sytuacja powoduje, że w podanym ludzom materiale znaleźć można niezliczone sprzeczności, szczególnie wyraźne w zestawieniu prasy centralnej z regionalną. Rozbieżności danych liczbowych są tu przysłowiowe, ale komentarze, które przeczą faktom, to już zjawisko znaczące.

Jesli na przykład z jednej strony pisze się, że wyzwanie podziemia do bojkotu wyborów zakończyło się fiaskiem, a z drugiej usprawiedliwia się niską frekwencją w lokalnych wyborach wyjątkową agresywnością i powszechnością podziemnych akcji ulotkowych, to wniosek jest jeden: jeśli fakty przeczą jedynej właściwej interpretacji, to tym gorzej dla faktów.

W następnej kolejności — sprawy socjalne, również załatwiane raczej felietonami, niż obiektywnymi danymi. Ulubioną formą są tu seriale komentarzy, na przykład o budownictwie mieszkaniowym, o wzroście przestępczości, o kłopotach kobiet pracujących. Rozmiar sugeruje wszechstronne ujęcie problemu. Forma serialu przykuwa, jeśli w ogóle jest w stanie, uwagę. I tu, w zalewie banałów i powtarzanych bezmyślnie frazesów z uchwał i posiedzeń góry, można czasem wyluskać połączkiem podaną informację, która jeży włos na głowie. Po to jednak jest utopiona w obywatelnym umyśle, by czytelnik mógł zachować święty spokój.

Podobną metodę stosuje się w przedstawianiu spraw międzynarodowych. Same-

go wydarzenia dotyczy zazwyczaj jedno zdanie, czasem dwa. Pozostałe dwadzieścia narzucają słuszną ideologiczną interpretację. W tej dziedzinie doganiamy powoli Związek Radziecki. Tak jak i tam, również w Polsce interpretacja wydarzenia zawarta jest coraz częściej już w tytule materiału. Na przykład „Proby uzyskania przewagi w kosmosie USA nad ZSRR oparte na iluzjach”. To Krasnaja Zwiezda „Niebezpieczne tendencje w RFN”. To Rzeczpospolita.

W latach siedemdziesiątych, do humorystycznej przeszłości zaliczano tytuły i brzmienie stalinowskich interpretacji wydarzeń międzynarodowych. Nie przypuszczano wówczas, że nowe wróci.

Dlaczego zajmuje się tymi truizmami, skoro stwierdziłem na początku, że mało kto w kraju czyta prasowe enuncjacje, a już nikt prawie w nie nie wierzy? Być może. Ale ilość ich i wszechobecność stwarza podświadome przekonanie o niejednoznaczności stwierdzeń oczywistych i podważa ważność informacji w ogóle. W epoce, gdy informacja, nic innego, dokonuje nowej rewolucji o zasięgu światowym, rewolucji mającej wpływ i na politykę i na gospodarkę, i przede wszystkim na naukę, w satelickich krajach ZSRR informacja jest tylko i wyłącznie tajemnicą wojskową. Przeciwny człowiek ani z nią nie ma prawdziwej styczności, ani nie ma możliwości jej wykorzystania, jej użytkowania. Nawet zdając sobie z tego sprawę, nie unika, zwłaszcza przy trudnościach życia codziennego, postępującego lekceważenia jej, jako czegoś co na kłopoty doczesności nie ma żadnego wpływu.

JACEK KACZMARSKI, RWE

W OCZACH PODZIEMIA

Ciąg dalszy ze str. 5

ministracyjne, czy też poprzez kuszenie dodatkowymi zarobkami, do pracy na 1,5 etatu, czyli 12 godzin dziennie. Sytuację pogarsza fakt, że w wielu zakładach zwiększono okres wypowiedzenia o 6 miesięcy, co często oznacza przypisanie pracownika do miejsca pracy.

Tego typu metody nie są wynikiem konieczności gospodarczej, lecz przede wszystkim rezultatem złej organizacji pracy i nieudolnego zarządzania. Brak materiałów, energii, narzędzi pracy, przestarzały park maszynowy powoduje często przestoje i marnotrawstwo ludzkiej pracy i materiałów.

Jednym z zarządzeń wprowadzonych wraz ze stanem wojennym była likwidacja wielkiego osiągnięcia strajków sierpniowych 1980 - 5-dniowego tygodnia pracy w górnictwie. Przy bardzo złym stanie przestarzałych i niezakonserwowanych urządzeń zabezpieczających w kopalniach zaowocowało to natychmiast zwiększeniem liczby wypadków.

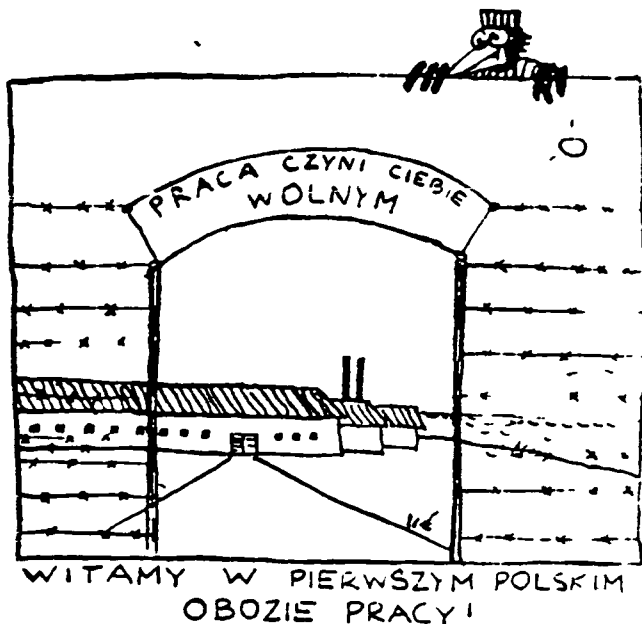
Stan zabezpieczenia warunków pracy (tzw. bezpieczeństwo i higiena pracy - bhp) jest fatalny i ulega stale pogorszeniu na skutek braku inwestycji, a także na skutek zbyt długiego eksploatacji narzędzi pracy (praca w warunkach zagrożenia życia, w warunkach szkodliwych dla zdrowia, zatrucia, zapylenie, hałas, itd.). To samo dotyczy ochrony środowiska - wiele ogromnych regionów (np. Śląsk, Kraków, Wałbrzych, Lubin) zagrożonych jest katastrofą biologiczną. Za symboliczny można tu uznać fakt wznowienia pracy przez zatrującą środowisko hutę aluminium w Skawinie k/Krakowa - która przerwała pracę w 1981 roku w wyniku staran "Solidarności".

Sprawy bezpieczeństwa pracy i ochrony środowiska będą przedmiotem osobnych opracowań przygotowanych przez Związek "Solidarnosc". Prowadzi też obecnie badania na temat minimum socjalnego. Ponieważ problemem tym w sposób rzetelny i ciągły nie zajmuje się żadna oficjalna instytucja w Polsce, badania te wymagają dużych nakładów i wysiłku. Jednak wiadomo już obecnie, że w wyniku dwóch dużych podwyżek cen żywności (luty 1982, styczeń 1984), a także na skutek ogromnej inflacji, **ponad 30% ludności żyje poniżej, liczonego bardzo umiarkowanie, minimum socjalnego, często na granicy minimum biologicznego**.

Likwidacja reform z 1981

"Solidarnosc" zawsze dążyła do ograniczania się do roli związku zawodowego. Jednak warunki totalitarnego systemu zmuszały ją do częstego wykraczania poza sprawy czysto zawodowe - chociażby przez popieranie innych niezależnych ruchów i instytucji zbyt słabych, aby stawiać samodzielny opór biurokratyzowanej machinie partyjno-panstwowej. W swym programie "Solidarnosc" wysunęła szereg propozycji dotyczących reformy systemu politycznego, reformy nauczania i reform zarządzania gospodarką. Przed stanem wojennym część z nich została opracowana w wyniku nego-

cyjacji z rządem i wydana w formie ustaw. Obecnie ustawodawstwo wyjątkowe spowodowało wycofanie się z ogromnej większości osiągnięć lat 1980-1981. I tak np. poprawki do ustawy o samorządach pracowniczych ograniczyły, a w wielu punktach całkowicie zakwestionowały, samorządność przedsiębiorstw. Praktyka wdrażania reformy gospodarczej likwiduje również ich samodzielność, zmuszając je jedynie do samofinansowania, co jest równoznaczne z przerzuceniem kosztów kryzysu na barki pracujących i konsumentów. **Podobnie poprawki do ustawy o cenzurze zezwalają na nieograniczone interwencje cenzorskie, zaś poprawki do ustawy o szkolnictwie wyz-**

szym, likwidują w znacznej mierze samorządność uczelni (w 3 z czterech największych uczelni humanistycznych w kraju - w Poznaniu, we Wrocławiu i w Warszawie minister szkolnictwa wyższego nie uznał wyborów rektorów Uniwersytetu, zaś w Warszawie zawiesił w prawach wybieralne ciało uczelniane - senat i kolegium elektorów).

"Solidarnosc" po 13 XII 1981 - społeczeństwo niezależne

W tej sytuacji działania Związku koncentrują się na stałej walce w obronie przed wszechogarniającym wpływem państwa totalitarnego w różnych dziedzinach życia społecznego.

W okresie stanu wojennego wielokrotnie organizowano krótkoterminowe strajki protestacyjne. Obecnie jednak z powodu represji grozących uczestnikom i organizatorom strajków czasowo zrezygnowano z tej formy protestu.

Co pewien czas organizowane są manifestacje (1 maja, 31 sierpnia - dzień "Solidarności", 13 grudnia). Reakcja policji jest zawsze brutalna, demonstrujący są atakowani, bici, oblewani wodą z armatek wodnych, zatrzymywani gazami, aresztowani, torturowani i skazywani. Zdarzają się wypadki używania broni palnej przeciwko demonstrantom (np. Lubin 82). Działania policyjne sprawiły, że kilkadziesiąt osób poniosło śmierć bądź bezpośrednio podczas manifestacji, bądź w wyniku znęcania się nad zatrzymanymi. Z tego względu Związek nie dąży do wielokrotnienia liczby demonstracji.

Ze względów bezpieczeństwa (wyroki do 3 lat więzienia) zrezygnowano również z zasady formalnej przynależności do Związku. **Działania Związku w zakładach pracy, obok wspomnianego już inspirowania, organizowania i popierania żądań rewindykacyjnych, polegają na wydawaniu, drukowaniu i kolportowaniu prasy podziemnej i książek, organizacji spotkań dyskusyjnych i wykładów, oraz na zbieraniu składek związkowych.** Liczba osób płacących składki regularnie różni się w zależności od zakładu. W

dużych zakładach pracy wynosi ona od 10% do 30% przedgrudniowego stanu "Solidarności", w mniejszych niekiedy 50-70%. Często rezygnuje się z rutynowego zbierania składek (znowu problem zagrożenia aresztowaniem), zastępując to organizowanymi co pewien czas akcjami zbiórki pieniędzy na określony cel. Wiele osób przesyła też określone kwoty na hasła kolportażem prasy podziemnej. Tymczasowe Komisje Zakładowe "Solidarności" (TKZ "S") starają się **prowadzić normalną działalność statutową - wypłacając świadczenia statutowe, zasiłki, zapomogi losowe itp.** Do zadań TKZ-tów należy również **opieka nad rodzinami aresztowanych.** Często pomoc to odbywa się przy współpracy z **Komisjami Pomocy Charytatywnej** działającymi od grudnia 1981 przy **parafiach kościelnych.**

Poszczególne struktury Związku cechuje daleko idąca samodzielność i autonomia. Spowodowane jest to nie tylko względami bezpieczeństwa, lecz wynika z zasad ideowych, na jakich tworzyła się i działa "Solidarnosc". Istnieją więc **struktury lokalne** będące rodzajem porozumienia międzyzakładowych przedstawicieli **poszczególnych TKZ-tów.** Na poziomie regionalnym w większości regionów działają Regionalne Komitety Wykonawcze, Regionalne Komitety "Solidarności" bądź Regionalne Komitety Koordynacyjne (RKW, RKS, RKK), zajmujące się koordynacją działań struktur międzyzakładowych i lokalnych oraz inspirowaniem i harmonizowaniem działań w całym regionie (demonstracje, akcje ulotkowe itp.). Przy RKW istnieją też komitety pomocy więźniom politycznym i ich rodzinom, uzupełniające działalność podobnych komórek przy poszczególnych TKZ-tach. Składy Komitetów są najczęściej nieujawniane (wyjątkiem są tu Warszawa, Gdansk, Dolny i Górny Śląsk, gdzie do publicznej wiadomości podane są nazwiska ukrywających się członków RKW). Na szczeblu całego kraju rolę podobną do RKW pełni Tymczasowa Komisja Koordynacyjna, której skład od początku jej istnienia podany był do publicznej wiadomości. TKK liczy obecnie pięciu członków (Zbigniew Bujak - Warszawa, Tadeusz Jedynek - Region Śląsko-Dąbrowski, Bogdan Lis - Gdansk, Marek Muszyński - Dolny Śląsk, Eugeniusz Szumiejko - Wrocław). W pracach TKK uczestniczą też obserwatorzy z innych RKK oraz doradcy - nazwiska ich nie są ujawniane.

W wyniku akcji policyjnych w ciągu 2,5 roku od wprowadzenia stanu wojennego aresztowanych zostało 5 członków TKK - trzech z Wrocławia (Władysław Frasyniuk, Piotr Bednarz, Józef Pimior), jeden z Poznania (Janusz Pałubicki) i jeden z Krakowa (Władysław Hardek). Otrzymali oni wyroki od 4 do 6 lat więzienia (z wyjątkiem przedstawiciela Krakowa, który w zamian za zwolnienie zgodził się na złożenie publicznie (w telewizji) zobowiązania do zaprzestania działalności).

Odrębną rolę pełni przewodniczący "Solidarności" Lech Wałęsa, jedyny, jak dotychczas, działacz związkowy, który dzięki swej popularności i pozycji w kraju i za granicą zdołał wywalczyć sobie niepisane prawo do publicznych wystąpień.

Możliwość jawnego działania przewodniczącego Związku jest dodatkowym at-

tem "Solidarności". Lech Wałęsa kontaktuje się z TKK (dwukrotnie opublikowany został komunikat o jego udziale w obradach TKK), w związku z tym władze państwowe prowadzą przeciwko niemu śledztwo.

Przy TKK działają też zespoły wyspecjalizowane.

- **Komitet Helsiński** zajmujący się badaniem przypadków łamania praworządności. Raport Komitetu został opracowany w roku 1983 i obejmuje okres od grudnia 1981 do zakończenia stanu wojennego (lipiec 83). Raport ten został przesłany m.in. na Konferencję Bezpieczeństwa i Współpracy Europejskiej w Madrycie.

- **Komisja Gornicza**, zajmująca się badaniem warunków pracy w górnictwie.

- **Tak zwana "Sieć Wiodących Zakładów Pracy"**, będąca kontynuacją działalności Sieci sprzed grudnia 81. Głównym obiektem zainteresowania Sieci jest obecnie badanie minimum socjalnego. W skład Sieci wchodzi przedstawiciel Zakładów Mechanicznych "Ursus" (Warszawa - Zbigniew Janas, członek RKW), Huty im. Lenina (Nowa Huta - Kraków), WSK Swidnik (Lublin), KWK "Wujek" (Śląsk), Huta Katowice (Śląsk), Stocznia Gdanska (Gdansk).

Za granicą oficjalnym przedstawicielem TKK "Solidarności" jest Biuro Koordynacyjne w Brukseli. Biuro pośredniczy w nawiązywaniu kontaktów z organizacjami związkowymi na Zachodzie. W wyniku tych kontaktów podpisane zostały umowy regionalne między "Solidarnością" a odpowiednimi ogniwami związków zawodowych (szczególnie tych umów posiada Biuro Brukselskie). Pomoc wolnych związków zawodowych w postaci **sprzętu i dotacji** odgrywa dużą rolę w działaniach podejmowanych przez "Solidarnosc" w kraju. Taką pomoc stanowią również akcje propagandowe na rzecz "Solidarności" - manifestacje, protesty przeciwko przesładowaniom, przekazywanie rzetelnej informacji.

Trudno jest podać szczegółowe dane liczbowe dotyczące "Solidarności". Liczba ludzi czynnie zaangażowanych w działalność związkową szacować można na co najmniej kilkadziesiąt tysięcy, natomiast objętych działalnością (czytaniem prasy, składki, świadczenia, pomoc prawną) na co najmniej 1 mln. Jeszcze trudniej ocenić zasięg pośredniego oddziaływania. Na pewno jest on wielokrotny dzięki polskojęzycznym **radiostacjom** na Zachodzie (W tym świetle zrozumiała staje się hałaśliwa i agresywna propaganda państwa obozu sowieckiego przeciwko tym rozgłoszom). Szacunkowo oddziaływanie to można ocenić poprzez ciągle utrzymujący się masowy bojkot reżimowych związków zawodowych.

Niewątpliwie jednym z największych osiągnięć "Solidarności" jest stała działalność **wydawnicza - prasowa i książkowa.** Archiwum warszawskiego RKW obejmuje **ponad 250 tytułów** regularnie ukazujących się pism, z których około 80% poczuwa się (poprzez tytuł lub podtytuł) do przynależności do "Solidarności". Owe 250 pism to zaledwie część ukazujących się gazet (niektóre pisma, szczególnie zakładowe docierają do archiwum sporadycznie i trudno ocenić ich regularność). Inne, np. "Tygodnik Mazowski", mający nakład kilkadziesiąt tysięcy egzemplarzy, mają zasięg ponad regionalny. Zakres tematyczny prasy podziemnej jest różnorodny. Obok pism informacyjnych wydawane są miesięczniki i kwartalniki teoretyczno-społeczne. Niektóre z nich przypisują się do określonych ideologii i programów stricte politycznych - stanowią one jednak stosunkowo nikły procent. Obok pism ukazują się książki, roczniki, kilkadziesiąt pozycji w nakładzie od kilku do kilkunastu tysięcy egzemplarzy - obejmujących dzieła z literatury pięknej, historii, publicystyki politycznej, ekonomii, filozofii, socjologii, krytyki literackiej autorów polskich i zagranicznych.

Dokonczenie w następnym numerze

● **Czernienko znowu chory** Zachodniemiecki dziennik "Die Welt" podał, że przywódca ZSRR K Czernienko 5 września tak się nadwreżył podczas swego wystąpienia powitalnego dla trzech kosmonautów sowieckich na Kremlu, że znowu nie jest w stanie spełnić swych obowiązków i znajduje się pod pełną kontrolą lekarską. Spotkanie Czernienki z kosmonautami pokazała telewizja sowiecka. Poprzednio Czernienko był ostatni raz pokazany publicznie 13 lipca.

● **"Sowiecką Rasię"** oskarża USA i RFN o planowanie zmiany mapy Europy. Gazeta "Sowiecką Rasię" oskarżyła USA i RFN o planowanie zmiany mapy Europy przez odzyskanie dla Niemców terenów straconych przez A Hitlera na skutek przegranej II wojny światowej. Gazeta zaatakowała prezydenta Reagana i kanclerza Kohla za pielegnowanie programu połączenia Niemiec i powrotu do granic z czasów przed II wojną światową. Zarówno Bonn jak i Waszyngton zaprzeczyli posiadaniu takich intencji.

● **Marszałek Ogarkow** komendantem Akademii Sztabu Generalnego im Woroszyłowa w Moskwie? W Jackson doradca d/s kontroli zbrojen i rozbrojenia byłego prezydenta USA Cartera oznajmił, że dowiedział się ze spotkań z sowieckimi dyplomatami i wysokimi wojskowymi, że marszałek Ogarkow pozbawiony stanowiska szefa sztabu generalnego i pierwszego wiceministra obrony, został mianowany komendantem Akademii Sztabu Generalnego w Moskwie. Jest to pierwsza informacja o losie Ogarkowa od czasu oficjalnego oświadczenia o jego zwolnienie w dniu 6 września. Jackson dodał, że wywnioskował z rozmów z Sowietami iż ewidentny upadek Ogarkowa został spowodowany przez

Kreml, któremu nie podobały się samodzielne decyzje Ogarkowa oraz jego własne wystąpienia nie konsultowane wcześniej na Kremlu.

● **Przywódca Rumunii N Ceausescu zdecydował, że jego wizyta w RFN zaplanowana na październik br dojdzie do skutku.** Pod naciskiem Kremla swe wizyty w RFN zapowiedziane na bieżący miesiąc odwołali przywódca NRD E Honecker i przywódca Bułgarii T Ziwkow.

● **W Czechosłowacji rozpoczęły się manewry wojskowe Paktu Warszawskiego,** w których bierze udział 60 000 żołnierzy odpowiadających na pozorowany atak NATO.

● **Sowiecki magazyn naukowy poświęcony fizyce opublikował artykuł Andrieja Sacharowa**

● **Liczba poważnych przestępstw popełnionych w USA w roku ubiegłym spadła o 7% w porównaniu z rokiem 1982 i wyniosła 12 070 200**

● **Amerykańskie centrum badawcze przewiduje kryzys energetyczny w ZSRR.** Według studium opublikowanego przez waszyngtonski Brookings Institution pod koniec lat 90 naszego wieku w ZSRR skończą się łatwo osiągalne i tanie w eksploatacji zasoby ropy naftowej, gazu naturalnego i węgla kamiennego. Będzie to oznaczać kryzys energetyczny i zada poważny cios politycznej i militarnej potęgę Związku Sowieckiego.

● **Rząd nikaraguński podał oficjalnie, że zwrócił się do ZSRR o udostępnienie Nikaragui samolotów wojskowych MiG-21**

● **Sowiecki astronom uważa, że pozaziemska cywilizacja daje nam znak.** B Fesenko zamieszczył w tygodniku "Moscow

News" artykuł, w którym twierdzi, że oddalona od Ziemi o 1000 lat świetlnych mgławica NGC 6543 jest olbrzymią latarnią kosmiczną, którą posługując się pozaziemska cywilizacja by dać nam znać o swym istnieniu. Według Fesenki cywilizacja ta musi być o wiele bardziej rozwinięta od ziemskiej i nie da się wykluczyć, że obserwuje nasz rozwój.

● **Bondy sowieckie na rynku zachodnioeuropejskim.** Moskiewski Bank Narodowy z siedzibą w Londynie, zajmujący się głównie finansowaniem inicjatyw handlowych i produkcyjnych w stosunkach Wschód-Zachód, inkorporowany w Wielkiej Brytanii w 1919 roku, wypuścił obligacje wartości 50 milionów dolarów co jest pierwszą tego typu operacją sowiecką na rynku kapitalistycznym od rewolucji bolszewickiej 1917 roku. Termin wykupu obligacji wynosi 7 lat, a ich przyręta jest to, że oprocentowanie bondów będzie zawsze o 3,16% wyższe niż oprocentowanie proponowane na każdą połowę roku przez specjalne opracowane w Londynie międzybankowy współczynnik.

● **ZSRR gromadzi broń chemiczną.** Rządy zachodnie znajdują się pod stałą presją wojskowych chcących rozwoju własnych broni chemicznych i powołujących się na rosnące magazyny tej broni w ZSRR. Według NATO nie ma wątpliwości, że ZSRR stosował broń chemiczną w Laosie, Kambodży i stosuje w Afganistanie oraz że przygotowuje się do zastosowania tej broni w wypadku wojny konwencjonalnej w Europie. ZSRR oficjalnie utrzymuje, że nie posiada broni chemicznej. Ale eksperci wojskowi NATO twierdzą, że ZSRR zgromadził 300 000 ton broni chemicznej w czterech kategoriach: 1. cyjanek wodoru - powodujący śmierć po dwóch, trzech oddechach, 2. sarin - działający na ośrodek nerwowy i powodujący śmierć w ciągu

kilku minut, 3. stężony soman - zrzucający z samolotów na ziemię jako deszcz chemiczny. Niewielkie ilości somanu przenikają przez skórę i powodują szybką śmierć, 4. mieszanka luizytu i iperytu - na ogół nie powodująca śmierci, jej działanie polega na wywoływaniu nie gojących się i stale ropiejących ran. NATO zwraca także uwagę, że ZSRR posiada 30 000 pojazdów odkażających, a

każdy żołnierz sowiecki wyposażony jest w środki indywidualnej ochrony przeciwchemicznej. Zachód nie produkuje broni chemicznej od roku 1969.

Gdyby Sowietci zaatakowali nas przy pomocy broni chemicznej - stwierdził jeden z wysokich dowódców NATO - byłoby tak bezradni, że musielibyśmy się uciec w obronę do użycia broni nuklearnej."

WYJĄTKOWA OKAZJA

PETER BURDON -- prezydent firmy

Peter Burdon Pontiac Buick Ltd.

ma zaszczyt zawiadomić ze decyzją władz naczelnych General Motors of Canada. Firma jego uzyskała prawo sprzedaży limitowanej ilości luksusowych samochodów będących w dyspozycji świty papieskiej podczas obecnej wizyty w Kanadzie. Jego Świątobliwości Jana Pawła II (marki Pontiac Parisienne, Brougham i Buick Lesabre Ltd.)

Dla Wszystkich zainteresowanych jest to wspaniała okazja zakupu jednego z tych wyjątkowych pojazdów, okazja która się nigdy nie powtórzy.

Głównym koordynatorem sprzedaży tych samochodów został mianowany Robert Mucha, do którego prosimy zgłaszać się bezpośrednio.

Z najlepszymi życzeniami dla Polonii w Kanadzie

Peter Burdon, President

Peter Burdon
PONTIAC BUICK LIMITED
348 Danforth Ave.
Just east of Broadview
469-5531

Jugosławia akcentuje swoją niezależność

Duże zdenerwowanie i protesty w stolicy Jugosławii Belgradzie wywołały wystąpienia na kongresie Republikanów w Dallas. Jugosłowianie są oburzeni oraz trochę zaniepokojeni, że partia Ronalda Reagana w części swojego programu wyborczego, odnosnie polityki zagranicznej, określiła Jugosławię jako jeden z krajów podległych Związkowi Sowieckiemu. W deklaracji Republikanów brzmiało to dosłownie: "my jesteśmy solidarni z narodami Europy Wschodniej: Polską, Węgry, Niemcami Wschodnimi, Rumunią, Jugosławią, Bułgarią, Ukrainą, Krajami Nadbałtyckimi, Armenią i innymi ujarzmionymi narodami, które w codziennym życiu

walczą ze swoimi sowieckimi panami"

Rządowa gazeta belgradzka "Polityka" protestuje przeciwko temu, jakoby Jugosławia była "ujarzmiona" i jeszcze na dodatek przez Związek Sowiecki. W czasie drugiej wojny światowej Jugosławia walczyła o wolność w powiązaniu z USA. W kraju nie ma żadnych "sowieckich panów" o czym Jugosławia rozstrzygnęła już w 1948 r. i od tej pory sama niezależnie decyduje o własnym kraju.

Najbardziej jednak poruszyło komunistów w Belgradzie, że ich kraj został zaliczony do Europy Wschodniej. Geograficznie patrząc, jest napisane w "Polityce", Jugosławia znajduje się na południu, a nie na wschodzie, "politycznie zaś Jugosławia nie należy do żadnego bloku, ani żadnego paktu"

Die Welt, 3 09 1984 r

Węgry udzielają nagany rumuńskiej polityce narodowościowej

Komunistyczne kierownictwo Węgier dało w tych dniach wyraznie do zrozumienia, że nie jest zadowolone z polityki narodowościowej swojego także komunistycznego sąsiada Rumunii - dotyczy to szczególnie prawie dwumilionowej grupy narodowości węgierskiej, zamieszkałej na terenie Siedmiogrodu. Dwa dni po wielkich uroczystościach z okazji wyzwolenia Rumunii, które miały miejsce 23 sierpnia i w czasie których to szef partii Ceausescu oświadczył, że problem narodowościowy w Rumunii został ostatecznie i całkowicie rozwiązany, ukazał się w

organie węgierskiej partii artykuł wybitny tłustym drukiem "Cluj 1944". Cluj był głównym miastem Siedmiogrodu, który w okresie 1940-44 należał do Węgier.

W artykule tym naoczny świadek opisuje, jak to w 1944 r. członkowie rumuńskiej Partii Chłopskiej maltretowali ludzi pochodzenia węgierskiego. Warunki były tak straszne, że zamieszkali tam Węgrzy musieli zwrócić się do sowieckiej armii o pomoc. Rumunski przywódca Partii Chłopskiej Manin opracował plan, aby z Siedmiogrodu wysiedlić wszystkich Węgrów. Właściwy obraz można otrzymać, jeżeli weźmie się pod uwagę, że po artykule w "Neues Deutschland" organie partii NRD także artykuł naoczny świadek pt "Breslau 1945" i tutaj także ludność pochodzenia niemieckiego, stwierdza naoczny świadek, musieli bronić radzieccy żołnierze przed polskimi i czeskimi nacjonalistami.

Temat "Cluj 1944" nie został przypadkowo poruszony, na uroczystościach z okazji wyzwolenia Rumunii, które odbyły się w Budapeszcie, wicepremier Faluvegi nie starał się w swoim przemówieniu ukrywać krytyki pod adresem rumuńskiej polityki narodowościowej dotyczącej, oczywiście, Siedmiogrodu. Krytykował on także wypowiedzi niektórych rumuńskich komunistów jakoby Rumunia sama wyzwoliła się spod faszyzmu, a nawet brała udział w wyzwoleniu Węgier i Czechosłowacji.

Nowe stanowisko węgierskiego kierownictwa partii i rządu stanowi odbicie wrażliwości narodu węgierskiego na sprawę, która staje się na Węgrzech problemem. Wystarczy już kłopotów z czechosłowackim sąsiadem we własnym domu.

Die Welt, 3 09 1984 r

Tłum. S. CECH

Dokonczenie ze str. 1

kiem i wyrazem duchowej wspólnoty między Kościołem w Polsce i w Kanadzie, a także by ukazywały wszystkim Rodakom ową łączność duchową z Kościołem w Polsce na płaszczyźnie tajemnicy Świętych Obcowania, która jest integralną częścią naszej wiary katolickiej - a dla nas Polaków także integralną częścią całego duchowego dziedzictwa (por. List do kapłanów, 15 IX 1969)

Do tych chrześcijańskich korzeni, z których zarówno Wy jak i ja wyrastamy, trzeba ustawicznie wracać i na nowo z nich wyrastać w tym kraju, który otworzył Wam gościnne progi i stał się dla Was drugą Ojczyzną. W tych korzeniach jest moc i cyfiodajne soki potrzebne do Waszego duchowego wzrostu.

Wiedzieli o tym dobrze Wasi przodkowie, którzy zapoczątkowali falę emigracji. "Czuli oni - pisał H. Sienkiewicz - że choć ich tam wiatr niesie, jako liście marne, **przecie drzewo ich rodzinne** to nie ta strona, w którą jechali, ale tamta, z której odjechali polska ziemia, ona zbożna, jednym łanem się kołysząca - ona wielmożna, ona zbożna, jednym łanem się kołysząca - ona wielmożna, ona matka najłodsza, taka pocziwa, ukochana nad wszystkie inne na świecie" (Za chlebem, Warszawa, 1947, s. 16)

Zapuszczając korzenie na nowej ziemi, zachowali przecież głęboką łączność z Ojczyzną, podtrzymywali świadomość swej przynależności do wiary, kultury i tradycji ojców, trwali równocześnie w wielkiej wspólnoty Kościoła powszechnego. Budowali świątynie katolickie - jakże nie wspomnieć w tym miejscu pierwszego kościoła polskiego, wybudowanego ku czci Matki Boskiej Częstochowskiej w ubiegłym stuleciu przez polskich osadników i dotychczas istniejącego w miejscowości Wilno, oraz tego pod wezwaniem św. Maksymiliana Kolbego, wzniesionego w diecezji Toronto. Emigranci budowali również szkoły katolickie, tworzyli organizacje polonijne i młodzieżowe, jak np. Związek Narodowy Polski, Kongres Polonii Kanadyjskiej, czy Związek Harcerstwa Polskiego, zakładali polonijne ośrodki naukowo-badawcze, biblioteki, muzea, wydawali książki, gazety i czasopisma. Ośrodki te i placówki w różnym powstały czasie i różne miały zadania do spełnienia, ale wszystkie wyrosły z poczucia duchowej więzi i wspólnoty z Narodem polskim i Kościołem.

I chociaż lata oddalenia, czy okoliczności niejedno tutaj zmieniły, chociaż niektórym z Was, zwłaszcza młodym, brakuje niekiedy słów polskich do porozumienia się z przybyszem z Ojczyzny i wyrażenia tego, co czuje serce, to przecież więzi tej nie zrywacie. **Przeciwie, szukacie duchowej łączności z Polską i z tym, co polskie.** Solidaryzujecie się z Ojczyzną Waszych przodków w chwilach trudnych i spieszycie jej z ofiarą i wielkoduszną pomocą, która zasługuje na uznanie i podziękowanie. Pozwólcie, że w tym miejscu wyrażę Wam, imieniem wszystkich moich Rodaków w Ojczyźnie, serdeczne staropolskie "Bog zapłać".

ZACHOWAC RODZINĘ

W zachowaniu tej duchowej więzi z narodem, w zachowaniu wiary ojców, tradycji i kultury polskiej, wielką rolę odegrała i nadal odgrywa rodzina katolicka wspomaganą w tej pracy przez parafię i szkołę. Polskiej rodzinie na emigracji należą się słowa uznania za to, że w nowym środowisku i nowych warunkach życia, nie straciła ducha, że zachowała swoją tożsamość i potrafiła wychować całe pokolenia w duchu najszlachetniejszych ideałów i cnót chrześcijańskich.

W dzisiejszym zmaterializowanym świecie rodzina napotyka wiele trudności. Sytuacja, w jakiej ona się znajduje, stwarza duży zamęt w pojmowaniu autorytetu rodziców i dzieci, a także w przekazywaniu istotnych wartości chrześcijańskich.

Drodzy Bracia i Siostry, przedmiotem Waszej szczególnej troski winna być rodzina, wyrastająca z sakramentalnego związku mężczyzny i niewiasty, którzy odkryli w sobie wspólne powołanie do życia małżeńskiego i rodzicielskiego. **Zachowajcie rodzinę od niebezpieczeństw współczesnego świata, to wielkie zadanie całego Kościoła, to wielkie zadanie duszpasterstwa polonijnego, to wielkie zadanie całej Polonii i każdego Rodaka.**

Jaka będzie rodzina, takie będzie oblicze całej Polonii kanadyjskiej. Takie będzie w Kanadzie człowiek wyrastający z "polskiego drzewa".

"Rodzina - powiedziałem w Adhortacji Apostolskiej "Familiaris consortio" - jest pierwszą i żywotną komórką społeczną w rodzinie. Przecież rodzą się obywatele i w niej znajdują pierwszą szkołę tych cnót społecznych, które stanowią o życiu i rozwoju samego społeczeństwa. **rodzina stanowi kolebkę i najskuteczniejsze narzędzie humanizacji i personalizacji społeczeństwa.** Współpracuje w pełni, i w sposób sobie tylko właściwy, w budowaniu świata, czyniąc życie naprawdę ludzkim, zwłaszcza przez to, że strzeże, zachowuje i przekazuje cnoty oraz "wartości". W rodzinie różne pokolenia spotykają się i pomagają sobie wzajemnie w osiągnięciu pełniejszej mądrości życiowej oraz w godzeniu praw poszczególnych osób z wymaganiami życia społecznego. Dzięki temu, w obliczu społeczeństwa za-

grozonego coraz większą depersonalizacją i umasowie-niem, a stąd odczłowieczeniem i tym, że samo będzie działać odczłowieczająco, co w efekcie przynosi negatywne skutki w tak licznych formach "ucieczki" jakimi są alkoholizm, narkomania, a nawet terroryzm - rodzina jeszcze dzisiaj posiada i **wyzwala potężne energie**, które są zdolne wyrwać człowieka z anonimowości, podtrzymać go głębokim człowieczeństwem i włączyć, zachowując jego odrębność i niepowtarzalność, w tkankę społeczeństwa" (nn 42-43)

Dlatego zwracam się z gorącym apelem do wszystkich, którym leży na sercu dobro rodziny, aby nie zanieśli niczego, co tej rodzinie pomoże zachować jej naturalną tożsamość, odkrywając wciąż na nowo jej chrześcijańskie powołanie, byc zawsze "kościółem domowym" - **matką i nauczycielką przyszłych pokoleń.**

"JESTESCIE DZIECIAMI POLAKÓW"

Podczas dzisiejszego spotkania w szczególności sposób myślę o młodzieży, o tym pokoleniu moich Rodaków w Kanadzie, które za kilka lat przejmie odpowiedzialność za życie wspólnot religijnych i polonijnych.

Drodzy moi przyjaciele, zwracam się do Was z potrzeby serca.

Przed kilkunastu laty, na zakończenie moich odwie-dzin duszpasterskich w tym kraju, skierowałem specjalny list do tych, którzy wtedy stanowili polską młodzież w Kanadzie. Uważam, że zasadnicze myśli tego listu nie straciły na aktualności. Przyjmijcie je dzisiaj jako myśli Papieża. Koncentrują się one wokół pytania **kim Wy jesteście?**

Jestem świadom, że większość z Was urodziła się tutaj, że jesteście drugim, trzecim nawet pokoleniem Polaków, a przecież tradycja, sztuka, taniec, pieśń polska, polskie słowo - żyją, są dla Was ważne, nawet jeśli dla wielu język, którym tu się mówi, jest językiem lepiej znanym niż język polski. Odkrywacie w sobie polskosc, która jest jakby najgłębszym pokładem Waszych młodych i wrażliwych dusz. Znaczący to, że dziedzictwo przodków jest wpisane w wasze dusze w sposób autentyczny i niezatarty.

Jestecie dziećmi Polaków!

Jestecie więc sobą, jeśli czujecie się - tak jak Wasi Rodzice - Polakami, a jeśli Kanadyjczykami - to polskiego pochodzenia. "Porządek przynależności obywatelskiej i przynależności do narodu - to dwa różne porządki. Pierwszy z nich jest bardziej zewnętrzny, drugi bardziej wewnętrzny. Trzeba oba te porządki jasno określić w tym celu, aby człowiek był sobą" (list do młodzieży, 15 IX 1969)

Być sobą! Jakież to ważne dla współczesnego człowieka, a zwłaszcza dla współczesnej młodzieży, która niekiedy z wielkim trudem szuka jak siebie autentycznie potwierdzić i wyrazić. Życzę Wam więc, abyście pozostali sobą nade wszystko przez to, że potraficie odkryć i wyrazić swą polskosc - to szczególne dziedzictwo przynależności do narodu, które przekazał Wam wasi Rodzice. Abyście byli sobą przez to, że ze świadomości tego dziedzictwa wyciągniecie należyte wnioski. Wnioski te winiecie wyprowadzić razem ze starszym pokoleniem, które świadomie pracuje nad utrzymaniem i pogłębieniem swej polskosci, i które ze wszystkimi wierzącymi tworzy jeden, święty, powszechny i apostołski Kościół. Wam, młodym, życzę, abyście zarliwie szukali Boga i obcowali z Nim, odkrywając prawdziwe piękno świata i ostateczny sens Waszego człowieczeństwa. Umiejcie odczytać powołanie życiowe, jakie Bog wpisał w Wasze serca i przez to jak najwięcej wniesć w życie kraju, który tak gościnnie przyjął Waszych Rodziców. Starajcie się nie zubożyc tego dziedzictwa, nad zachowaniem którego trudziły się starsze pokolenia. Obyscie nie zawiedli pokładanych w Was nadziei.

DO NOWEJ EMIGRACJI

Pragnę jeszcze skierować osobne słowo pod adresem tych Braci i Sióstr, którzy przybyli tu w ostatnich latach, a nawet miesiącach, tych, których określa się jako "nową emigrację".

Zarówno Kościół katolicki jak i społeczność międzynarodowa przyjmują zasadę, że "człowiek ma prawo do opuszczenia kraju swego pochodzenia z różnych motywów, ażeby szukać warunków życia w innym kraju, ma też prawo powrotu do swojego kraju" (Laborem exercens, 23)

Wy, którzy przybyliście niedawno do Kandy z zamiarem pobytu na stałe, bądź też czasowo, wchodzicie w życie społeczności, która może imponować swym rozwojem materialnym, organizacją życia, bogactwem, rozmachem. Tak jest prawie zawsze, że przybysz staje wobec tych wszystkich osiągnięć jako "słabszy", **uzależniony od innych, uboższy.** Ta sytuacja może łatwo

prowadzić do frustracji, a nawet reakcji krancowych. Jedną z tych reakcji może być bezkrytyczna fascynacja, czasem wiąże się z tym pewien rodzaj zawstydzenia własnym pochodzeniem, negacja dziedzictwa, w którym samemu się wyrosło, w przekonaniu, że jest ono zbyt skromne i ubogie wobec napotkanego bogactwa. **Za wszelką więc cenę chce się jak najszybciej dorównać innym, zwłaszcza w zdobywaniu dóbr materialnych.**

Drodzy Rodacy, **umiejcie prawidłowo ocenić to, co jest w Was i wokół Was!** Umiejcie wartościować, rozróżniać, wybierać! Umiejcie uszanować to dobro, które jest w Was samych i nie zacierajcie tych drog, które prowadzą do ojczyznego kraju. Umiejcie też ko-rzystać z bogatego doświadczenia innych. **Nade wszystko zaś zachowujcie dar wiary i żywą więź z wielką wspólnotą Ludu Bożego, jakim jest Kościół Chrystusowy.**

Ufam, że w tym trudnym okresie wchodzenia w nową społeczność znajdziecie pomoc Rodaków zamieszkałych tu od dawna. Nie chodzi tu jedynie o pomoc materialną, techniczną, organizacyjną, choć przecież i ta jest niezbędna. Chodzi przede wszystkim o to, by znaleźć się do przewyciężenia duchowej rozłąki i poczucia samotności, które dla wielu mogą okazać się doświadczeniem ponad siły. **Macie więc prawo liczyć na pomoc parafii polskich, polonijnych organizacji i po prostu każdego mieszkającego tu od dawna Polaka.**

KRZYŻ ZNAKIEM MIŁOŚCI, WIARY I NADZIEI

Nasze dzisiejsze spotkanie wypada w dniu, w którym Kościół obchodzi liturgiczne święto Podwyższenia Krzyża Paskiego.

"Bog tak umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne" (J 3 16). Chrystus przyjął wolę Ojca i "unizył samego siebie, stawisz się posłusznym aż do śmierci - i to śmierci krzyżowej. Dlatego też Bog Go nad wszystko wywyższył i darował Mu imię ponad wszelkie imię" (Flp 2,8-11)

W krzyżu, który był kiedyś znakiem hanby człowieka, najbardziej "podwyższony" został człowiek. Człowiek wszystkich czasów i pokoleń. Każdy z nas.

Drodzy Bracia i Siostry, przez krzyż Chrystusa zostaliśmy przywrócić do pierwotnej miłości Ojca i odzyskać udział w Jego chwale. Krzyż więc stał się dla nas znakiem miłości, wiary i nadziei. Wyrazimy to słowami znanej pieśni, którą śpiewacie w Waszych kościołach.

"W krzyżu cierpienie, w krzyżu zbawienie,
w krzyżu miłości nauka
gdy grom się zbliża, pospisz do krzyża,
on ciebie wesprze, ocali!"

Tym znakiem Krzyża pragnę Was umiłowanymi Rodacy i całą Polonią Kanadyjską pobłogosławić. I proszę Boga, aby krzyż był dla Was i przyszłych Waszych pokoleń znakiem zbawienia i "podwyższenia" człowieka. Proszę dla Was o takie odnowienie ducha, o takie umiłowanie Boga, jakie zawiera się w tajemnicy krzyża Chrystusowego. Proszę dla Was o to, byście dochowali wierności tym wszystkim zobowiązaniom, jakie zaciągnęliście przyjmując Sakrament Chrztu Świętego. **Chodzi bowiem o to, żeby człowiek "nie zginął" pochłonięty bez reszty światem, ale miał "życie wieczne".**

DO NIEJ SIĘ UCIEKAMY

Odwieczna miłość Ojca wypowiedziana w dziejach ludzkości przez krzyżową ofiarę Syna, przybliżyła się do każdego z nas poprzez Maryję, Matkę Chrystusa, która trwała do końca pod krzyżem Syna. I z wysokości tego krzyża została nam dana za Matkę, w słowach skierowanych do umiłowanego ucznia "Oto Matka twoja" (J 19,27)

Dlatego też Kościół cały, i my wszyscy, którzy w tym Kościele stanowimy dzisiejsze pokolenie uczniów i wyznawców Chrystusa, wpatrujemy się w Nią ze szczególną miłością, wdzięcznością i nadzieją. **Do Niej się uciekamy i Jej pomocy wzywamy - nikt przecież tak jak Ona nie potrafi nas wprowadzić w boski i ludzki zarazem wymiar tajemnicy Odkupienia, tajemnicy krzyża.** Nikt bowiem tak jak Maryja nie został wprowadzony w głębie tej tajemnicy przez Boga samego.

W dzisiejszą uroczystość Podwyższenia Krzyża Świętego pragnę zawierzyć Was wszystkich Maryi, Matce Chrystusa, Matce Kościoła, Królowej świata i Królowej Polski - Tej, "co Jasnej Bromi Częstochowy i w Ostrej święci Bramie" (por. A. Mickiewicz). Niech Ona swym macierzyńskim Sercem ogarnia każdego i wszystkich, wszędzie i zawsze, niech pielęgnuje w Was to "życie wieczne", które darował nam Ojciec przez ofiarę krzyżową Syna.

WYSTĄPIENIE OJCA ŚWIĘTEGO NA STADIONIE

Pozwolicie, że jako jeden z Was przywitam obecnych tutaj zacych gości kardynałów, przede wszystkim arcybiskupa Toronto Kardynała Emmet Carter, no i oczywiście naszego amerykańskiego rodaka Kardynała Jana Krola, księdza arcybiskupa Zygmunta Szopę z Detroit i wszystkich zyciowych nam gości, biskupów, którzy znajdują się dzisiaj w naszym gronie

Na spotkanie dzisiejsze przybywam z radością i głębokim wzruszeniem. Noszę głęboko zapisane w pamięci gościnne serdeczne przyjęcie jakiego doznałem w polskich środowiskach parafialnych polonijnych przed 15 laty w roku 1969, kiedy po raz pierwszy odwiedziłem Kanadę jako delegat Prymasa i Episkopatu Polski – zaproszony przez Episkopat Kanady oraz przez Kongres Polonii Kanadyjskiej z okazji jego 25 lecia. Dzisiejsze nasze spotkanie nie jest poniekąd przedłużeniem i dopełnieniem tamtych odwiedzin. Słowami św. Pawła „dziękuję Bogu za wszystkich wspominając o Was w moich modlitwach pomny przed Bogiem i Ojcem naszym, na Wasze dzieło wiary na trud miłości i na wytrwałą nadzieję w Panu naszym Jezusie Chrystusie” (por. I Tes 1 2-4)

Pragnę wszystkich Was i każdego z osobna serdecznie przywitać i pozdrowić. W Was i poprzez Was pozdrawiam wszystkich umiłowanych Rodaków, którzy żyją na ziemi kanadyjskiej od brzegów Atlantyku po Pacyfik, a którzy z różnych powodów nie mogą być tu dzisiaj obecni. Słowo pozdrowienia i powitania kieruję do wszystkich polonijnych wspólnot parafialnych, do organizacji katolickich, społecznych i młodzieżowych, do wszystkich polskich rodzin w Kanadzie. Szczególnie serdecznie witam i pozdrawiam kapłanów z Biskupem Szczepanem Wesołym, rodziny zakonne, ludzi pracujących fizycznie i umysłowo, ludzi stierających z waszych ciężarów i obciążonych krzyżem cierpienia, a także młodzież, dzieci – wszystkich. Wszystkich ogarniam sercem i wszystkim przekazuję braterski i papieski za razem pocałunek pokoju.

Mój myślenie i działanie z Wami wybiega również do tych Rodaków, którzy niedługo torowali drogę tutejszej Polonii, a teraz śpią spokojnie w pokoju wezwani przez Ojca Światłości.

Umilowani Bracia i Siostry!

Opatrzność Boża sprawiła, że Wy, którzy wywodzicie się z Polski, macie realizować Wasze nadzieje i zarazem chrześcijańskie powołanie tu, w Kanadzie. Jako Polacy dla których – z różnych powodów – Kanada stała się drugą Ojczyzną, stanowicie integralną część Kościoła w tym kraju i tu niejako zapisujecie dalsze rozdziały tej historii zbawienia, której rozdziały wcześniejsze zapisane zostały w Kościele na ziemi polskiej.

W oparciu o naukę ostatniego Soboru można by określić Waszą duchową pozycję jako „swoisty dar Kościoła i Narodu w Polsce dla Kanady i dla Kościoła i na rodowi kanadyjskiego”.

Dlatego też odwiedzając przed 15 laty polonijne osrodki i Kos-

cioła w Kanadzie pozostawiłem w nich relikwie polskich świętych. Pragnąłem, by były one widzialnym znakiem i wyrazem duchowej wspólnoty między Kościołem w Polsce i w Kanadzie, a także by ukazywały wszystkim Rodakom ową łączność duchową Kościoła na płaszczyźnie tajemnicy Obco-

wania Świętych, która jest integralną częścią naszej wiary – a dla nas Polaków integralną częścią całego duchowego dziedzictwa.

Do tych chrześcijańskich kościołów, z których zarówno Wy jak i ja wyrastamy, trzeba ustawicznie wracać, trzeba niejako na nowo z nich wyrastać. W tych kościołach jest moc i zyciodajne soki potrzebne do Waszego, jak i mojego duchowego wzrostu.

Nasi przodkowie wiedzieli o tym dobrze, ci którzy zapoczątkowali falę emigracji. Jak pisze Sienkiewicz w noweli „Z chleba”, „Czuli oni – że choć ich tam wiatr niesie, jako liście marte, przecie drzewo ich rodzinne to nie ta strona, w którą jechali, ale tamta, z której odjechali”.

Zapuszczając korzenie na nowej ziemi, przodkowie Wasi zachowali głęboką łączność z Ojczyzną, podtrzymywali świadomość swej przynależności do wiary, kultury, tradycji ojców, trwali równocześnie w wielkiej wspólnocie Kościoła powszechnego. Budowali świątynie katolickie – jakże nie wspomnieć w tym miejscu pierwszego kościoła polskiego, wybudowanego ku czci Matki Bożej częstochowskiej w ubiegłym stuleciu przez polskich osadników i dotychczas istniejącego w miejscowości Wilno, a co ciekawsze Wilno na Kaszubach. Z kolei zaś tego kościoła pod wezwaniem św. Maksymiliana Kolbego (który wzniesł niedawno) w diecezji Toronto. Emigranci budowali również szkoły katolickie, tworzyli organizacje polonijne i młodzieżowe, biblioteki, muzea, wydawali książki, gazety, czasopisma. Osrodki te i placówki w różnym powstawały czasie i różne miały zadania do spełnienia, ale wszystkie wyrosły z poczucia duchowej więzi i wspólnoty z Narodem polskim i Kościołem.

W zachowaniu tej duchowej więzi z narodem, w zachowaniu wiary ojców, tradycji kultury polskiej, wielką rolę odegrała i nadal odgrywa rodzina, katolicka rodzina wspomagana w tej pracy przez parafię i szkołę. Polskiej rodzinie na emigracji należą się słowa uznania za to, że w nowym środowisku nie zatraciła ducha, że zachowała swoją tożsamość i potrafiła wychować całe pokolenia w duchu ideałów i cnot chrześcijańskich.

W dzisiejszym zmaterializowanym świecie rodzina napotyka wiele trudności. Sytuacja w jakiej się znajduje, stwarza nieraz zamęt w pojmowaniu autorytetu rodziców i pozycji dzieci, a także w przekazywaniu istotnych wartości ludzkich i chrześcijańskich.

Drodrody Rodacy niech rodzina pozostanie przedmiotem Waszej szczególnej troski. Rodzina, występująca z sakramentu związku męczyzny i kobiety, którzy od kryli w sobie wspólne powołanie do życia małżeńskiego i rodzicielskiego. Zachować rodzinę od niebezpieczeństw współczesnego świata, to wielkie zadanie całego

Kościoła, to wielkie zadanie duszpasterstwa polonijnego, to wielkie zadanie całej Polonii i każdego Rodaka.

Jaka będzie rodzina, takie będzie oblicze całej Polonii kanadyjskiej, taki będzie w Kanadzie człowiek wyrastający z „polskiego drzewa”.

Podczas dzisiejszego spotkania myślę w sposób szczególny o młodzieży, o tym pokoleniu moich Rodaków w Kanadzie, które za kilka lat przejmie odpowiedzialność za życie wspólnot religijnych i polonijnych.

Drodrody moi przyjaciele, zwracam się do Was z głębokiej potrzeby serca.

Przed kilkunastu laty, na zakończenie moich odwiedzin w tym kraju, skierowałem specjalny list do tych którzy wtedy stanowili polską młodzież w Kanadzie. Wtedy dodać 15 lat. Uważam, że zasadnicze myśli tego listu nie straciły na aktualności. Przyjmijcie je dzisiaj na nowo jako myśli Papieża. Koncentrują się one wokół pytania: kim jesteście?

Być sobą! Jakże to ważne dla człowieka dla współczesnego, zwłaszcza dla współczesnej młodzieży, która niekiedy z wielkim trudem szuka jak siebie autentycznie wyrazić i potwierdzić. Życzę Wam więc, Wam dzisiejszej młodzieży, abyscie pozostali nade wszystko sobą, przez to, że potraficie również i Wy odkryć i wyrazić to szczególne dziedzictwo przynależności do narodu, które przekazali Wam Rodzice.

Życzę Wam również, abyscie zarliwie szukali Boga, abyscie obcowali z Nim w modlitwie odkrywając prawdziwe piękno świata i ostateczny sens Waszego człowieczeństwa. Umiećcie odczytać powołanie życiowe, jakie Bog wpisnął w Wasze serca i przez to jak najwięcej wniesić w życie kraju, który tak gościnnie przyjął Waszych Rodziców lub Dziadów. Starajcie się nie zubożyc tego dziedzictwa, nad zachowaniem którego trudziły się starsze pokolenia. Obyscie Wy, młodzi nie za wiedli pokładanych w Was nadziei.

Wy, którzy do Kanady przybyliście z zamiarem pobytu na stałe, bądź też czasowo wchodząc tutaj w życie społeczności, która może imponować swym rozwojem materialnym, organizacją życia, rozmachem, bogactwem, cywilizacją. Tak jest nieraz żęprz bysz stać wobec tych wszystkich osiągnięć jako „niższy” uzależniony od innych uboższy. Ta sytuacja może łatwo prowadzić do frustracji.

Drodrody Rodacy, umiećcie prawdziwie ocenić to, co jest w Was i wokół Was! Umiećcie wartościować, rozróżniać, wybierać! Umiećcie uszanować także to do bro, które jest w Was samych i nie zacierając tych dróg, które prowadzą do ojczyźnego kraju. Umiećcie też korzystać z bogatego doświadczenia innych. Umiećcie łączyć się w sposób twórczy, konstruktwny w życie tego nowego społeczeństwa, z którym połączyły się Wasze losy. Nade wszystko zaś zachowajcie dar wiary, żywiąć więź z wielką wspólnotą Ludu Bożego, jakim jest Kościół Chrystusowy na całej ziemi i w Polsce i w Kanadzie.

O Solidarności

Kiedy byłem tutaj przed 15 laty, miałem o wiele więcej czasu dla Polonii Kanadyjskiej. O ile dobrze pamiętam 2 tygodnie lub nawet miesiąc. Mogliśmy się spotykać, rozmawiać, przeżywać. Z miejsca na miejsce. Spotykać coraz nowe to osrodki polonijne. Dzisiaj musimy to wszystko zredukować do jednego spotkania w Toronto. Nawiazując do tamtych spotkań przed 15 laty, ponieważ dały mi one bardzo wiele. Spotkałem się wtedy przede wszystkim z tą wówczas nową falą emigracji polskiej. Z falą, która przeżyła tutaj, wpłynęła tutaj po II wojnie światowej. Zajęła zresztą, nie bez trudu, ale skutecznie coraz poważniejsze stanowiska w społeczeństwie kanadyjskim. II wojna światowa to jest wielki rozdział w dziejach Europy i ludzkości. Jest to wielki rozdział w dziejach naszej ojczyzny. Wiele, jak wiele nas ta II wojna światowa kosztowała ofiar, jak ciężko zapłaciliśmy za tę niepodległość, którą Polska odzyskała po I wojnie światowej. Szesc milionów ofiar to jest wielkie świadectwo. To jest wielki wkład. Wkład w dzieło jakiegos regeneracji świata, odnowy ludzkiej. Kiedy kończyła się II wojna światowa, narody, zwłaszcza te, które najbardziej doświadczyły okrucieństwa przemocy obozów koncentracyjnych, nienawisci człowieka do człowieka, pogardy, uważały za swoje pierwsze zadanie ażeby uchwalić wspólną Deklarację Praw Człowieka (oklaski). I to o wielkim znaczeniu. Wszyscy zrozumieli, że jeżeli ludzkość i narody mają się na przyszłość uchronić od takich kataklizmów jak II wojna światowa, to muszą w centrum postawić sprawę człowieka, godność człowieka, prawa człowieka. Wiele na ten temat rozmawialiśmy przed 15 laty z gospodarzami mojej wizyty wśród Polonii Kanadyjskiej.

Kiedy dzisiaj, już od kilku dni przejeżdżam przez różne miasta tego kraju, spotykam bardzo często transparenty z napisem „Solidarnosc” (oklaski).

Myślę więc, że zwłaszcza po tym co powiedział na początku przez Kongres Polonii Kanadyjskiej trzeba ażeby wyrazić co znaczą te napisy, te transparenty w różnych miastach Kanady, na różnych drogach odwiedzin Papieża.

Moi drodzy Bracia i Siostry, moi drodzy Rodacy. Znaczą one, że do tamtej deklaracji praw człowieka w ciągu 40 lat, a zwłaszcza w latach 80-tych. Narod polski usiłował dopisać tresc.

Znak Solidarnosc jest symbolem tego właśnie porządku, w którym człowiek znajduje się w centrum, godność człowieka, prawa człowieka są kryterium tworzenia życia społecznego, życia narodowej wspólnoty. Dlatego (oklaski) odnosimy się z czcią do tego słowa, do tego symbolu, do tej rzeczywistości. Myślę, że na drodze dziejowej, którą idzie nasz Narod, a która nie jest drogą łatwą zwłaszcza w ostatnich pokoleniach, to słowo dopisuje jakąs tresc jednorodną. Stanowi etap wynikający z tych samych przesłanek, służący tym samym dążeniom. Chce bowiem być sobą i żyć zyciem własnym (oklaski).

Drodrody Rodacy nasze dzisiejsze spotkanie wypada w dniu, w którym Kościół obchodzi święto Podwyższenia Krzyża.

W krzyżu, który był kiedyś znakiem hanby człowieka, najbardziej „podwyższony” został człowiek. Człowiek wszystkich czasów i pokoleń. Wszystkich narodów, języków, kultur i ras. Każdy człowiek, każdy z nas.

Proszę więc Boga, aby krzyż był dla nas i przyszłych Waszych pokoleń znakiem zbawienia i „podwyższenia” człowieka.

Chodzi o to, aby człowiek „nie zginął” pochłonięty bez reszty światem, ale aby miał „życie wieczne” w Bogu, to znaczy krzyż. Dlatego jest on znakiem zbawienia.

Odwieczna miłość Ojca wypowiedziana w dziejach ludzkości przez krzyż, przez krzyżową ofiarę Syna, przybliżyła się do każdego z nas poprzez Maryję, Matkę Chrystusa, która do końca trwała

pod krzyżem. I dlatego też Ona potrafi prowadzić nas najpełniej w boski i ludzki zarazem wymiar tajemnicy Odkupienia dokonanego przez Krzyż.

Nikt tak jak Maryja nie został wprowadzony w głębię tej tajemnicy przez Boga samego.

Dzisiaj w uroczystości Podwyższenia Krzyża Paskiego a zarazem wigilię uroczystości Matki Bożej Bolesnej, myśli nasze i serca wystawia słowo poety „Spiesz do tej co Jasnej broni Częstochowy i w Jasnej świeci Bramie”. Wobec Niej stajemy w duchu. Wobec Niej powtarzamy te słowa, których nauczyliśmy się od wielkiego Prymasa Polski Kardynała Stefana Wyszyńskiego w okresie tysiąclecia chrztu „Maryjo Królowo Polski jestem przy Tobie, pamiętam, czuwam”.

Drodrody Bracia i Siostry, krzyż jest znakiem naszej wiary, naszej nadziei, naszej miłości. I w duchu krzyża włożmy nasze serdeczne modlitwy ufając że zostaną wysłuchane.

POLACY CZEKAJĄ NA PAPIEŻA

Stanisław Sadowski - 67 lat Stowarzyszenie Lotników, były lotnik z 307 Dywizjonu Nocnych Myśliwców (Puchaczy)

Tutaj mamy około 40 osob To nie jest cała reprezentacja Dopiero na stadionie będzie można nas zobaczyć wszystkich podczas defilady Widział już Ojca Świętego w Rzymie w 1976 roku Spotkał Go też podczas ostatniej wizyty w Toronto przed 15 laty Pamięta, że kardynał Wojtyła chciał bardzo pojechać na Kaszuby - zobaczyć polską młodzież Nie wyszło Nie było noclegów dla kardynalskiej swity To było takie niespodziewane zyczenie

Jak oczekuje Ojca Świętego? "Cieszę się jako Polak, że jest Polak, którego zna, kocha i szanuje cały świat

Alicja Tarvitz z Kingston, 27 lat Przyjechała tu z matką, która była organizatorką zespołu Biały Orzeł Stąd ten piękny stroj Mówi niezłe po polsku Dlaczego przyjechała tutaj, by zobaczyć Papieża? Kto nie chce zobaczyć?

Marianna Hanos, 61 lat, parafianka św. Kazimierza Od 47 roku na emigracji i Maria Marzec w Toronto od 55 lat - Zobacze papieża pierwszy raz Jestem bardzo wzruszona Nie mogę się doczekać - Cieszę się bardzo, że mogę Go zobaczyć To wielki dzień

Jerzy Pawlak - był internowany w Gębarzewie W Kanadzie od marca ubiegłego roku Pochodzi z Zagłębia Wspina się na mur, by rozpiąć transparent Solidarności Z góry pokazuje znak Victoria Jestem szczęśliwy - woła

Henryk Wójcik, 34 lata Od paru lat w Kanadzie Skąd ta studencka czapka? Studiowałem na KUL-u w latach 70-77 Czy pamiętasz Jana Pawła II z tego okresu Tak widziałem go parę razy na wykładach Czy pamiętam coś charakterystycznego? Kto wtedy chciał pamiętać Tylko jedna scenka może niestotna - Ojciec Święty zawsze lubił male i duże podróże Pamiętam kiedyś jak profesor Krąpiec (światowej sławy myśliciel katolicki - metafizyk od red) lał po dziedzińcu i pytał napotkanych "Nie widziałeś gdzieś Wojtyły - znowu się zawieruszył"

Ed Wadley, inwalida, 29 lat Czy jest pan Polakiem? Nie, jestem Kanadyjczykiem 6 pokolenia

Dlaczego więc polska flaga? Wziąłem ją do ręki w szacunku dla polskości Ojca Świętego Podziwiam, iż będąc Ojcem wszystkim katolików nie ukrywa jego polskiego wymiaru

Dlaczego zatrzymał Pan swój wozek na "polskim rogu"? Chciałem zobaczyć papieża wśród Polaków i Polakowskich - jacy są, jak Go widzą, jak czekają

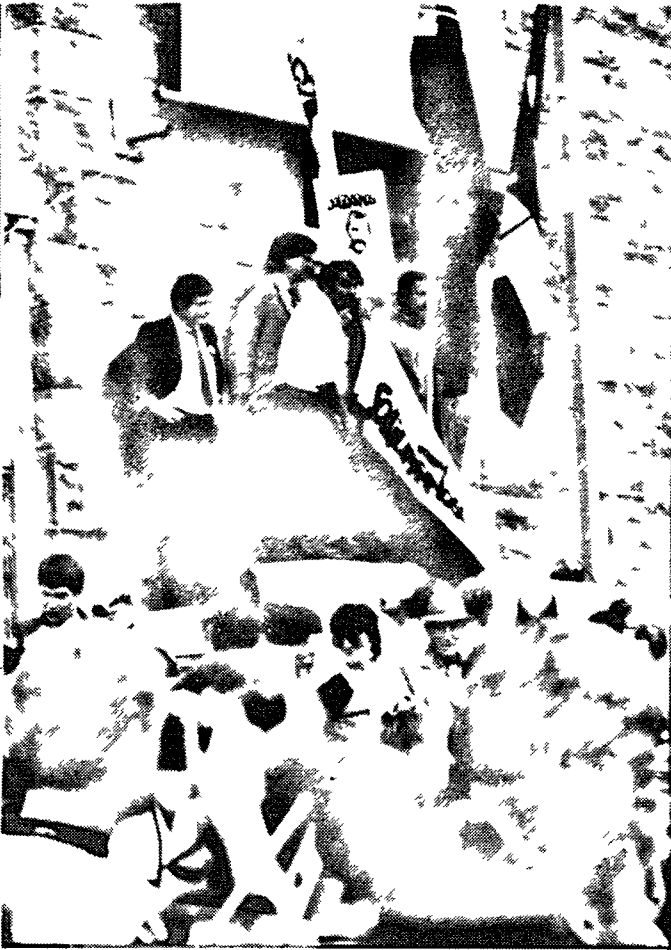
Czy jest pan katolikiem? Nie, jestem protestantem Mam jednak wielki szacunek dla Ojca Świętego Reprezentuje On bowiem poza czysto doktrynalnymi - wartości uniwersalne, pewien standard moralny, którego powinniśmy przestrzegać w zagrożonym cierpieniem świecie Jest człowiekiem, który nie boi się użyć swego autorytetu Jest ponad politykami tego świata

Nauczycielka szkoły, pani Ludomira Kowalska z była uczennicą 15-letnią Izabelą Piątek, przybyła z grupą IZNP - "Przyprowadziłam 30 dzieci, wszystkie w strojach krakowskich Co wiedzą o Ojcu Świętym? "Wiedzą, że to wielki człowiek i trzeba mu oddać cześć"

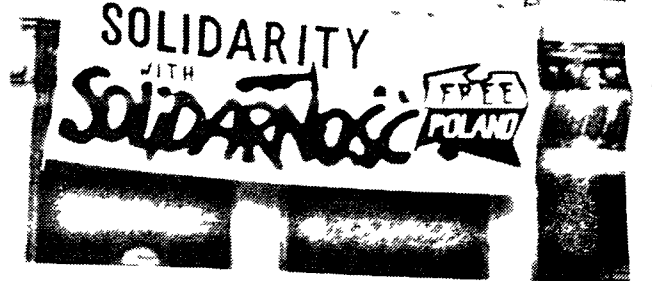
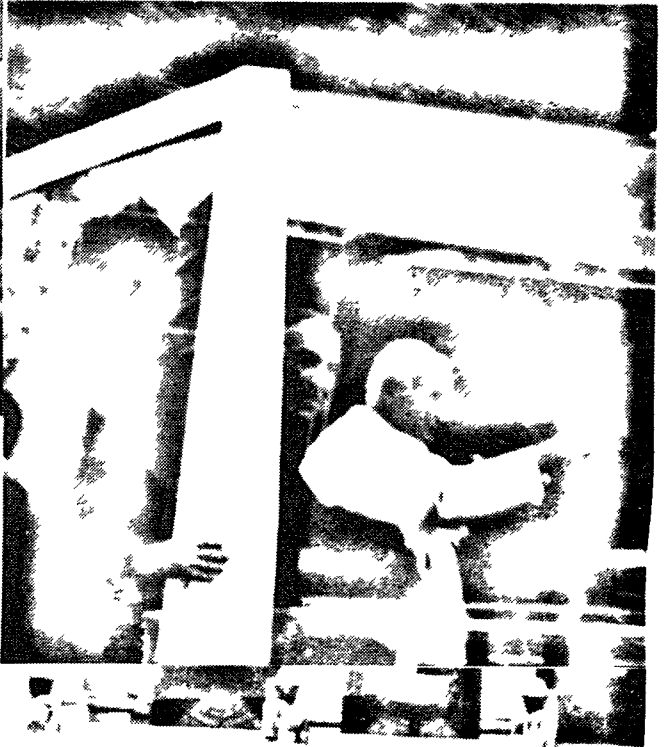
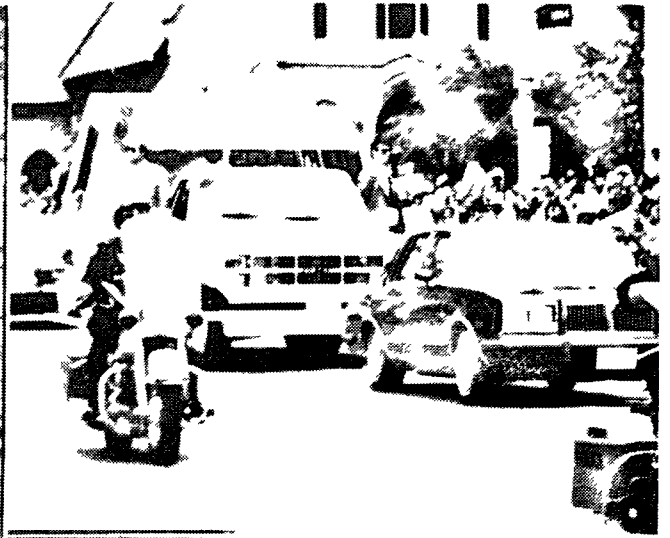

Stanisław Malicki - weteran z Sudbury Ontario, 64 lata
Czekam tu od tygodnia "Przywozłem tu swoją duszę
On się tak o nas troszczy"

Jerzy Burski - Prezes KPK Okręg Toronto
W czerwonej kamizelce organizatora z przyjemnością
udzielił pani wywiadu. Przedtem, teraz i potem. Tak to
ja organizowałem ten polski rog. Przybyło kilka tysięcy
ludzi. Jak tu dotarli. Dałem ogłoszenie: O, o czyżby
już jechał?
Panie Burski, Panie Burski a zdjęcie?

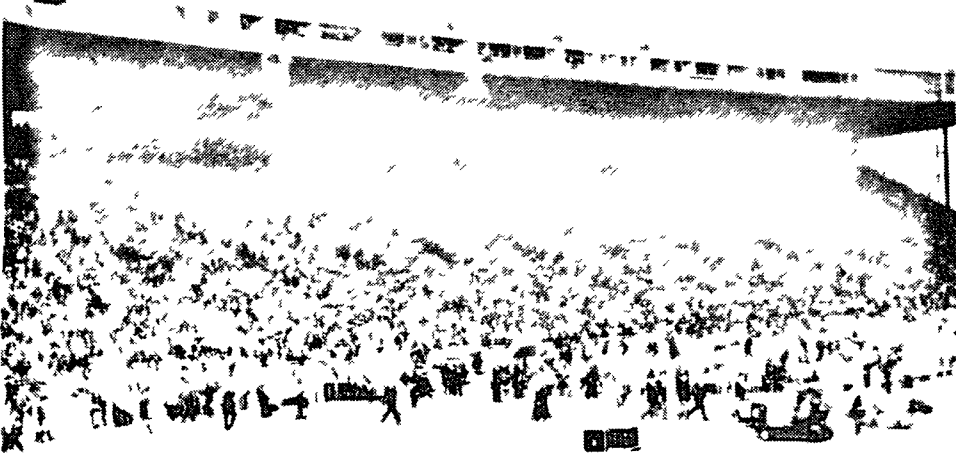
Godz 2 20
Jan Paweł II mija skrzyżowanie Bloor i Avenue Road
Pozdrowia 4-tysięczny tłum rodaków i transparent
Solidarności

Krzysztof Piątek i dwie krakowianki Gaja i Danusia pod sztandarem Solidarności. 13 lat, urodzony w Toronto. Co wie o Ojcu Świętym? "Dobry, polski, chce dla niej wolności i pomaga chorym"

**Fotoreportaż i wywiady:
Grazyna FARMUS**

S
T
A
D
I
O
N

Jedno ze skrzydeł stadionu, który zgromadził ponad 50 tysięcy Polaków. Dla wielu największe przeżycie. Dla innych pierwsze wzruszenie wspólnoty w tłumie. Czy przyjazd Ojca Świętego obudzi rozproszoną masę i wyzwoli energię, które wyzwolił w kraju?
Ostatnie błogosławieństwo i pożegnanie "Niech was błogosławi Bóg wszechmogący Ojciec i Syn i Duch święty"

Cały stadion śpiewa *Boże coś Polskę* czyste tony chóru i załamujące się wzruszeniem głosy z tłumy. Łzy w oczach. Niezapomniane wrażenie woli ludu "Ojczyznę wolną racz nam zwrócić Panie"

Chór intonuje sto lat. Płyń zewsząd to nasze imieninowo-urodzinowe. Dla Jana Pawła II brzmi poważnie i z troską - oby był wbrew czającym się grozom.

Ojciec Święty wznosi rękę w pożegnalnym geście. Schodzi po schodach. Już zasłonił Go ludzie z ochrony. Płyń za Nim nasza obsmiewana przez propagandę, a ukochana przez Ojca Świętego piosenka emigrantów "Góralu czy ci nie żal". Niewidoczny za czarnymi szybami otoczony kordonem motocyklistów widzi już tylko napięte twarze mężczyzn z policyjnej ochrony.

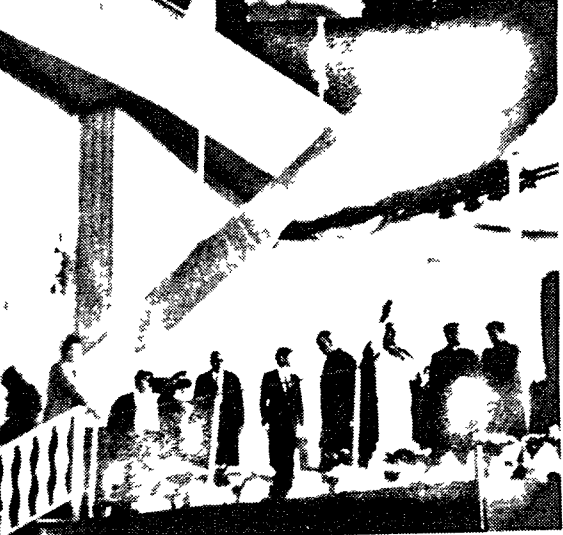
**O WYSTĄPIENIU
PAPIEŻA:**

Zdzisław Najder, dyrektor sekcji polskiej Radia Wolna Europa w wywiadzie udzielonym "Echu Tygodnia" - O papieskim wystąpieniu na polskim wiecu na Stadionie Exhibition.

Nie przypominam sobie, by Ojciec Święty mówił o Solidarności kiedykolwiek w kategoriach międzynarodowych i historycznych. Historycznych - bo powiedziane to było w zestawieniu z historią i kosztami II wojny światowej, ogólnoludzkich - gdy mówił o "Solidarności" w kontekście praw człowieka. Wypowiedź w duchu - Naszym kształtem praw człowieka jest Solidarność - była dla mnie jedną z najważniejszych publicznych wypowiedzi Jana Pawła II na temat Solidarności i Polski.

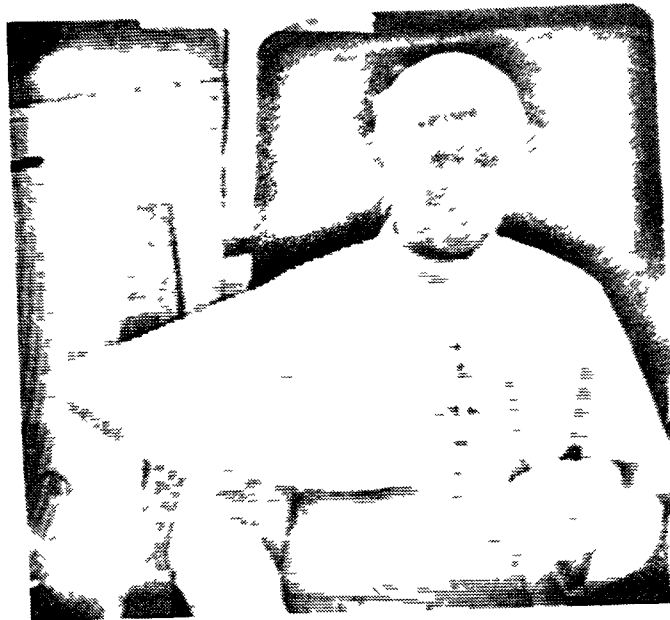
Proszę zwrócić uwagę, że Ojciec Święty podkreślił, iż ceni Solidarność nie tylko jako ideę moralną, ale także jako rzeczywistość, Solidarność jako idea moralna wystąpiła w wypowiedziach Ojca Świętego wielokrotnie w ramach Jego teologii współodpowiedzialności.

Nie miałem jeszcze przed oczami tego tekstu. Tam na stadionie byliśmy wszyscy zaskoczeni. Nie mogę dokładnie przytoczyć więc Jego słów. Powiem więc o znaczeniu kontekstu tej wypowiedzi. To zostało powiedziane w sposób pontyfikalny. Papież nieczęsto ma okazję do takiej wypowiedzi. Nieczęsto ma audytorium do którego może wypowiedzieć tak znaczącą opinię. Statystycznie biorąc była to mniej więcej 1/7 ogółu Polonii w Kanadzie. To nie to samo co pielgrzymka z zespołami ludowymi do Rzymu. Wielką to zasługą Polonii, że Mu takie audytorium stworzyła. Moim zdaniem stało się tak dlatego, iż Ojciec Święty postrzega emigrację jako depozytariuszy aspiracji Narodu.

POŻEGNANIE

JAN PAWEŁ II W TORONTO

Piątek 14 września

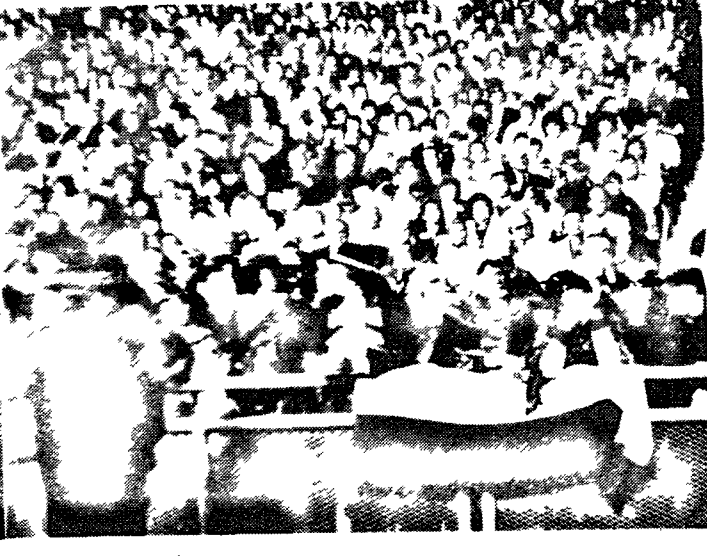
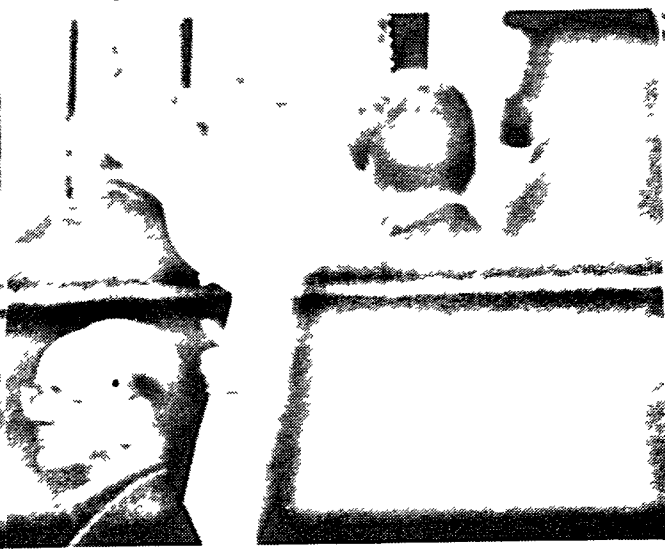
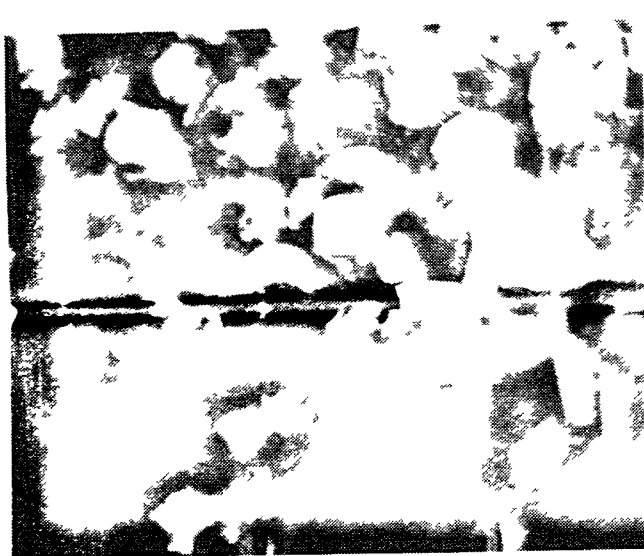
1 30 Jan Paweł II przybywa na lotnisko Lestera Pearsona w Toronto. Na lotnisku witają Go kardynał Carter, gubernator generalny Ontario Aird, premier Ontario Davis, minister rządu federalnego Herb Gray, kilka osób duchownych, oraz 3 zwycięzców konkursu dziecięcego wraz z rodzicami.

Przejazd ulicami Toronto

2 20 - Papież Polak przejeżdża skrzyżowanie Bloor i Avenue Road gdzie wita Go blisko 4000 rzesza rodaków. Na murze Muzeum Narodowego transparent Solidarności, jeden z tych które później staną się przyczynkiem Jego wystąpienia. W papieskim samochodzie m innymi kardynał Carter i osobisty sekretarz Ojca Świętego S Dziwisz.

Dochodzi godzina 3 00

Ojciec Święty zapala wieczny ogień w Ogrodku Pokoju, w pobliżu ratusza miejskiego, powstałym w ramach uroczystości 150-lecia istnienia miasta i dla wyrażenia życzenia torontonczyków, by pokój był zachowany. Spotyka się tam z przedstawicielami władz miejskich i 3000 zaproszonych osób, burmistrzem metropolii i miasta Toronto. Oto moment powitania polskiego radnego Bena Grysa.

Jan Paweł II udaje się do Katedry św. Michała, gdzie spotyka się z torontonskim klerem. Jest to jego druga wizyta w tym miejscu. Odprawiał tu mszę świętą w 1976 roku jako kardynał. U wejścia do świątyni wita Go wielotysięczny tłum torontonczyków. Asystuje Mu sekretarz Dziwisz i przewodnik mons. Gugel w imieniu kleru wita Go w rektoracie biskup Ambrozic. Przed rektorem przedstawieni zostają Ojcu Świętemu osobności ze stowarzyszenia katolickiego Kolumba. Do sanktuarium wchodzi obok Ojca Świętego kardynał Carter i kardynał Cassandri. Jan Paweł II po błogosławieństwie i wystąpieniu odwiedza starych i kalekich księży oraz przyjmuje profesorów torontonskich uczelni katolickich.

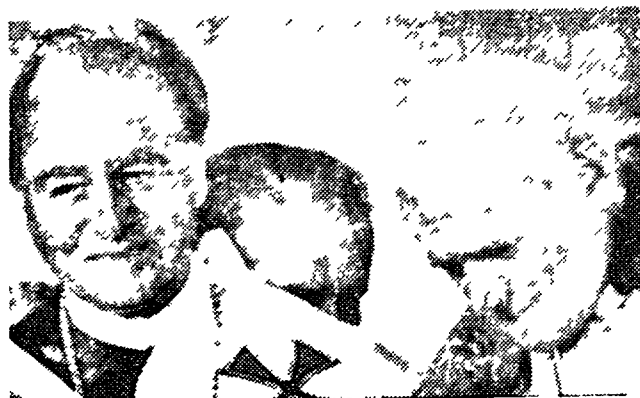
Jan Paweł II bierze udział w spotkaniu ekumenicznym z przedstawicielami 29 religii i ugrupowań religijnych. U drzwi anglikańskiej Katedry św. Pawła witają Go biskupi Borecki, Hamelin, La Rocque, Sherlock. Po wstępnych modłach i czytaniu Pisma Świętego Jan Paweł II wygłasza homilię i błogosławi zgromadzenie. Następnie spotyka się na zamkniętym z gronem ponad 20 biskupów niekatolickich, między innymi z biskupem polskiego Kościoła Narodowego Józefem Nieminkim. Tematem rozmowy jest miejsce religii w świecie i jej rola w uchronieniu go przed katastrofą. Uczestnicy spotkania biorą udział w otwartej dyskusji. W spotkaniu nie biorą udziału żadne środki masowego przekazu, z wyjątkiem fotografów watykańskich.

Godz 7 4,

Pojazd papieski wjeżdża na stadion kilkanaście minut przed planowanym rozpoczęciem spotkania. Ogromny entuzjazm.

Samochód zatrzymuje się przy platformie połączonych chórów polonijnych. Otwierają się pancerne drzwi. Wymogi bezpieczeństwa ustalone w protokole dyplomatycznym nie pozwoliły na bezpośredni kontakt Ojca Świętego z polonijną bracią.

Witają Go Jan Kaszuba, KPKi ksiądz Mendrela. Jan Paweł II przyjmuje polonijne dary, wygłasza homilię do Polonii, ogląda występy zespołów polonijnych. O 9 15 opuszcza stadion by spotkać się ze Słowakami.

Ojciec Święty w sobotę wieczorem wziął udział w półgodzinnym spotkaniu ze Słowakami w Markham. Jan Paweł II pobłogosławił Katedrę Przemienienia Pańskiego. Jest ona świątynią 30 tysięcy Słowaków obrządku wschodniego zgromadzonych wokół powstałej przed 20 laty parafii. Słowa Jana Pawła II przyniosły wielką radość Słowakom. "Niech Bóg zesle pokój i całkowitą wolność Kościołowi w kraju z którego pochodzicie, by wasze szczęście było pełne".

Papieska wizyta była pierwszą jaką złożył katolikom, którzy nie akceptują obrządku rzymskiego, nie czyniąc odstępstw doktrynalnych.

15 września 1984

Jan Paweł II wyjeżdża w godzinach rannych do Midland gdzie uczestniczy w spotkaniu ze społecznością indyjską. W godzinach popołudniowych celebrował mszę świętą na lotnisku Downsview w Toronto. W mszy i papieskiej homilii uczestniczyło ponad pół miliona ludzi. Oto pierwsze słowa Ojca Świętego skierowane do torontonczyków.

Dzisiaj świętujemy, zjednoczeni w Toronto razem z Kard. Carterem, Biskupem Boreckim i innymi biskupami, sławiąc wieczną boską mądrość Chrystusa którego spotykamy w liturgii, razem z Jego Matką Bolesną, Chrystus, który oferuje swoje modlitwy - jako głowa ludzkości, ludzkości zanurzającej się w obietnicy i problemy technologii.

Drodzy Bracia i Siostry, poprzez liturgię dzisiaj, modlitwy Chrystusa i Miłość Matki Boskiej ofiarowane są dla tych wszystkich, którzy doświadczają ból i wezwanie dzisiejszego świata technologii.

Dla wszystkich Was, którzy w swej etnicznej różnorodności stanowicie twórcy tego wielkiego Miasta, starając się pozostać wiernym swemu pochodzeniu i jednocześnie pracując razem wyrażać nową moralną jedność w Kanadzie.

Dla wszystkich z Was, którzy mieszkacie w Toronto, sercu Kanady przemysłowej, i technologicznego rozwoju. Dla wszystkich, którzy w taki czy inny sposób tworzący technologiczne społeczeństwo, dla robotników w przemyśle, dla zaangażowanych w sprawy finansowych, handlu, szkolnictwie, domach wydawniczych, badaniach medycznych, sztuce, dla przywódców społeczeństwa, którzy bezpośrednio i pośrednio dają zatrudnienie milionom ludzi.

Dla bezrobotnych i tych wszystkich, którzy dostali się w tryby kryzysu ekonomicznego i czerpią jego społeczne efekty.

Dla biednych, którzy doświadczają wyobcowania (ze społeczeństwa konsumpcyjnego) i dla tych, których jednoczy głód i pragnienie.

Modlitwy Chrystusa są dla Was wszystkich, którzy żyją w nadziei w zasięgu krzyża, który wzrosł w niebo i oświetla codzienną egzystencję światłem wiecznej mądrości.

Wtorek 11 września

MONTREAL, QUEBEC

TEMAT **TAJEMNICA BOGA I JEGO OBECNOŚĆ W SERCACH LUDZI DOBREJ WOLI**

Msza sw polowa, trzygodzinna, w parku Jarry 300 tys wiernych Fragmenty homilii „Zastąpienie Boga to zadanie niewykonalne Nic nie jest w stanie wypełnić próżni, jaką jest Jego nieobecność Ani obfitość bogactw materialnych, która nie zadowala serca, ani łatwy, wszystko dopuszczający styl życia, który pragnienia szczęścia nie zaspokaja, ani wyłączone dążenie do sukcesu lub do władzy, jako celow samych w sobie, ani nawet technologia, która umożliwia przekształcanie świata, ale nie daje prawdziwych odpowiedzi na pytanie o tajemnicę naszego przeznaczenia”

Spotkanie z młodzieżą, na stadionie olimpijskim, wieczorem Przyszło ich 60 tysięcy, w wieku od 15 do 25 lat

Przyjęli Go entuzjastycznie „Jak gwiazdę rocka”, pisali reporterzy Skandowali „Jean Paul! Jean Paul!” Słuchali z uwagą Jego słów

Mówił m in o listach otrzymywanych od młodzieży Quebecu — „wyrażających wiele bólu”

W odpowiedzi wzywał „Mieście odwagę oprzec się handlarzom uludy, którzy zbijają kapitał na waszym głodzie szczęścia i wymuszają wysoką cenę za chwilę sztucznego raju” (tyton, alkohol, narkotyki)

„To, co udaje drogę do szczęścia, prowadzi do nikąd Odwodzi was od inteligentnej samodyscypliny, która buduje osobę ludzką Miejsce odwagę nie isc łatwą drogą ”

O bezrobociu „To problem zmieniającego się społeczeństwa, który was dotyka Są rozwiązania ekonomiczne, trudne i na dłuższą metę Jeszcze ich nie znaleziono Nie pozwólcie, by trudności zniszczyły waszą psychiczną odporność Weźcie przyszłość w swe ręce ”

Na koniec słowa nadziei „Możecie liczyć całkowicie na wierność Boga, który jest miłością ”

W prowincji Quebec Ojciec Święty mówił przeważnie po francusku — „niemal idealną francuszczyzną, jak podkreślali reporterzy Do owacji — rzecz niespotykana — przyłączali się reporterzy, wkładając notesy pod pachę i bijąc brawo

Środa 12 września

ST JOHN'S, NOWA FUNDLANDIA

TEMAT **RODZINA**

Po przyjeździe, w południe spotkanie z uposiedzonymi, kalekami i starcami

Potem ok trzygodzinna msza św 80 tys wiernych W deszczu

Spotkanie z nauczycielstwem, po południu Ojciec Święty mówi „Nie możemy zostawiać Boga za drzwiami szkoły ” Opowiada się za finansowaniem szkół religijnych, w tym katolickich, z publicznych funduszy

Wieczór z młodzieżą, w St John's Memorial University Jan Paweł mówi „Życ w tym ogromnym kraju, cieszącym się błogosławieństwem pokoju i wolności, to powód do dziękczynienia Macie wolność słowa, wolność religii i macie swobodę wyboru politycznego ”

Ale jest też bezrobocie, lęk o przyszłość

„Nie pozwólcie, by was ogarniał lęk nie ulegajcie pokusie buntu lub ucieczki od życia wy, młodzież tego kraju, jesteście powołani, by odegrać specjalną rolę w kształtowaniu i budowaniu lepszego świata ”

I jeszcze „Nie pozwólcie nigdy, by ktośkolwiek z waszego otoczenia był pozbawiany swych praw, był źle traktowany bo nie należy do waszego środowiska społecznego, ma inny kolor skóry, lub wyznaje inną wiarę ”

Czwartek 13 września

FLAT ROCK, NOWA FUNDLANDIA

Flat Rock — osada rybacka w Nowej Fundlandii, 950 mieszkańców Wczesny rano Jan Paweł II błogosławi flotę rybacką Łodzie i kutry ustawiły się przed nim na wodzie w formację, tworzącą znak krzyża

Znowu mówi o bezrobociu, cięższym tu w tej prowincji, niż gdzie indziej w Kana-

Dziennikarze kanadyjscy przypomnieli, że Jan Paweł sam kiedyś pracował jako robotnik, odmroził ręce przy niewolniczej pracy w Niemczech hitlerowskich

X

W małej osadzie rybackiej Flat Rock powitał Go polski transparent WITAMY SW OJCA - STO LAT - NIECH ZYJE!

X

Opuszczając St John's, Jan Paweł polecił kierowcy zatrzymać się na nabrzeżu, gdzie przycumował polski jacht Gedania Dwunastoosobowa załoga, z kapitanem Wojtkiem Wierzbickim, czekała na po-

Z JANEM PAWŁEM PRZEZ KANADĘ

Wśród młodzieży ukraińskiej w Winnipeg, w katedrze świętych Włodzimierza i Olgi Jan Paweł II przemawiał po ukraińsku, witał parafian „jako brat Słowianin”

Złożył też hołd zmarłemu ostatnio Józefowi kardynałowi Słipyjowi, Arcybiskupowi Więszemu Ukraińskiego Kościoła Katolickiego Zmarły spędził 18 lat w sowieckich łagrach i na zesłaniu

dzie Przypomina swą encyklikę *Laborem Exercens* i jej słowa, że praca ludzka jest kluczem, zapewne głównym, do całej kwestii społecznej

Bezrobocie obraża godność człowieka

„Długotrwała niemożność znalezienia pracy jest obrażą godności człowieka, i nie może tego w pełni wynagrodzić opieka społeczna Kanadyjscy biskupi często ubolewali nad tym, co takie bezrobocie wyrządza ludziom, zwłaszcza nad zaburzeniami, jakie ono przynosi w życiu rodziny ”

Papież wzywa zajmujących odpowiednie stanowiska, by szukali rozwiązania, przebudowali gospodarkę tak, by potrzeby ludzkie miały pierwszeństwo przed zyskiem materialnym „Jest okrutnym paradoksem, że wielu z tych, co wytworzą żywność, jest tu w ciężkiej sytuacji materialnej, podczas gdy gdzie indziej na świecie, miliony ludzi cierpią głód, niedożywienie ”

Zwraca uwagę na koncentrację rybołówstwa w rękach wielkich firm, którym grozi utrata kontaktu z rybakami i z osobistymi potrzebami jego i jego rodziny, grozi im też pokusa reagowania tylko na rynek

kładzie Nie zawiedli się Papież przywitał się z całą załogą

Wierzbicki popłynął do St John's z Toronto, gdzie tego lata odbyło się międzynarodowe spotkanie żaglowców Jak podała kanadyjska prasa, władze PRL polecały mu, by omijał St John's w drodze powrotnej do kraju

MONCTON, NOWY BRUNSZWIK

TEMAT **KOŚCIÓŁ JAKO SPOŁECZNOŚĆ**

Msza św polowa W homilii Papież mówi, że chrześcijanie muszą okazywać szacunek dla prawa człowieka, zgodnie z dobrze już znanymi statutami, w tym prawo do życia od chwili poczęcia, prawo człowieka do dobrego imienia, prawo do rozwoju, prawo do wolności sumienia

HALIFAX, NOWA SZKOCJA

TEMAT **MISJA KOŚCIOŁA W ŚWIECIE**

Łądowanie w słońcu Wieczorem, znowu msza św, w pobliżu słynnej Góry Magnetycznej 100 tys wiernych

W homilii Jan Paweł II przypomina chrześcijańskie obowiązki poszanowania ludzi, ich godności, obowiązek troski o mniej szczęśliwych, o kobiety, bezrobotnych, imigrantów

Wzywa do stosowania środków społecznych, które przyniosłyby większą równość i sprawiedliwość, potępia „wścig do zysków”

14 i 15 WRZESNIA - TORONTO I MIDLAND SPECJALNY WŁASNY REPORTAŻ NA SASIEDNIICH STRONACH

Niedziela 16 września

WINNIPEG, MANITOBA

TEMAT **WIARA I KULTURA**

W ukraińskiej katedrze Rano, prosto z lotniska, Pielgrzym Nadziei jedzie prosto do ukraińskiej katedry świętych Włodzimierza i Olgi Wita Go entuzjastyczny, rozspiewany tłum

Oprócz Ukraińców są i Polacy, także ze Stanów Ci przyjechali w trzynastu autobusach, z odległego o 600 km Minneapolis-St Paul Są też Anglofoni, Frankofoni, Islandczycy, Niemcy, są Indianie z dalekiej północy i z prowincji Saskatchewan, Metysi Chłód, niebo błękitne

Jan Paweł przemawia po ukraińsku Wita miejscowych parafian „jako brat Słowianin” Mówi o „trudnej lecz szczytnej” przeszłości ukraińskiej, wyraża uznanie dla ukraińskich pionierów, którzy przywieźli do Kanady mocną wiarę katolicką i silne przywiązanie do tradycji religii i kultury

Na mszy sw w Bird's Hill Park, Ojciec Sw wzywa do poszanowania praw językowych Stwierdza, że władze publiczne służą sprawiedliwości, popierając język, kulturę i obyczaj mniejszości etnicznych Wzywa też do budowania w Kanadzie społeczeństwa sprawiedliwego, społeczeństwa „trwałej cywilizacji miłości, dającej pierwszeństwo etyce nad technologią, przetrwającą ducha nad materią ”

(W prowincji Manitoba trwa ostry spor o dwujęzyczność Wielu mieszkańców sprzeciwia się temu, że językowi francuskiemu przyznano prawa oficjalnego języka, na równi z angielskim)

EDMONTON, ALBERTA

TEMAT **TRZECI ŚWIAT**

Msza sw na przedmieściu, z udziałem 200 tys wiernych

W homilii Jan Paweł w gorących słowach błaga o sprawiedliwość i pokój na świecie i upomina się o prawa ubogich krajów trzeciego świata Mówi „Biedne narody i biedne kraje — biedne na różny sposób, nie tylko dotknięte brakiem żywności, lecz także pozbawione wolności i innych praw człowieka — osądzą tych, którzy te dobra im odbierają, tworząc dla siebie imperialistyczny monopol supremacji gospodarczej i politycznej kosztem innych”

Ostrzegł przed „śmiertelnym niebezpieczeństwem, wiszącym nad światem, gdzie bogaci coraz bardziej się bogacą, a biedni stają się coraz biedniejsi ”

Wzywał o stworzenie świata, gdzie wolność nie byłaby pustym słowem, gdzie „ubogi Łazarz może zasiadać przy jednym stole z bogatym ”

Chodzi o stworzenie świata, gdzie „każdy, niezależnie od swej rasy, religii czy narodowości, może żyć pełnym ludzkim życiem, wolnym od poddaństwa narzuconego mu przez innych ludzi lub przez siły natury ”

Wieczorem, w bazylice sw Józefa, wspólne nabożeństwo różnych wyznań, z udziałem duchownych anglikańskich, żydowskich, baptystów, luteranów, muzułmanów i kościoła United Church

Jan Paweł mówi „Bóg we własnej osobie przemawia do serca każdej jednostki, lecz także działa poprzez wspólnotę ludzi, którym przeznaczył, by do Niego przyszli Widzimy to najpierw w historii ludu żydowskiego ”

Papież podkreśli znaczenie ruchu ekumenicznego „Wierni odpowiadając Panu, który poprzez Ducha Świętego natchnął ruch ekumeniczny, nie tylko modlimy się razem, wspólnie prowadzimy dialog teologiczny, ale też podejmujemy współpracę na rzecz sprawiedliwszego i bardziej pokojowego świata ”

Janusz PIETRUS

M I

WOKÓŁ SPOTKANIA Z OJCEM ŚWIĘTYM

Rev Brad Massman - koordynator informacji prasowej wizyty papieskiej z ramienia kurii arcybiskupiej. Podczas wystąpienia Ojca Świętego "To przejmujące uczucie widzieć Ojca Świętego w dialogu z rodakami. Teraz zerwały się oklaski. Dlaczego znam tekst angielski, ale to nie to samo. Dobrze jest wiedzieć na bieżąco, co porusza ten tłum. Solidarność? O, tego nie ma w oficjalnym tekście. (A swoją drogą, gdyby nie ksiądz Massman i rola przypadkowej tłumaczki, pozostałabym pewnie gdzieś, hen daleko. Organizatorzy nie wyodrębnili bowiem miejsc dla polonijnych środków masowego przekazu, które umożliwiłyby dokonanie nagranych czy zrobienie zdjęć. Nie zadbał również, by Angielscy goście rozumieli treść wystąpień i byli wprowadzeni w polską kulturę).

P zespół "Kujawiacy" upamiętnił się przedziwnym układem choreograficznym. Przodem do kamer telewizyjnych, tyłem do Ojca Świętego. Zupelnym drobiazgiem w obliczu tego przeoczenia jest to, iż w połowie występów zepsuły się głosniki i kujawiacy uprawiali pantomimę. Po tych występach Ojciec Święty opuścił stadion.

John Smith, protestant, jeden z 15 tysięcy, którzy dbają o bezpieczeństwo papieskie. "Najgorszy moment, gdy papież przyjeżdża lub odjeżdża". Ludzie nie potrafią usiedzieć na miejscu. Zwłaszcza ci bliżej. Nie wiem, co się może stać. Nie byliśmy w stanie skontrolować wszystkich torów i co w nich jest. Każdy co chciał mógł się przedostać bliżej. Tak, bałem się. Myślałem tylko: Wytrzymać do końca. Przed otwarciem stadionu przejrano każdy metr. Obawiano się podłożenia bomby. Spotkania z Polakami bałismo się najbardziej - powiedział jeden z funkcjonariuszy RCMP po odjeździe Ojca Świętego. Na godzinę przed przyjazdem na podium koledzy przeszukiwali wszystkie doniczki z kwiatami. Nie zdążyli ich poustać.

Niczym kolorowa wystawa polonijnej społeczności zasiedli na stadionie gorale. Połączony zespół 98 bab i chłopów z Chicago i Ontario. Stanczyli się już, zgrali. Szykował się największy występ ukochanej goraliszczyny. Siedzą zawiedzeni. Byli w programie, a nie starczyło czasu. Prezes chicagowskich goralich czegos markotny Ciupagom tym co planowali? A nie przyszli z pustymi rękami. Przyniesli dar i odrobinę goraliskiej dumy. Jakżeby goral sobie nie przypisał szczególnych zasług w papieskiej wędrowce. "Przyslime tu ku Wom Wasa Świętobliwosc z kimsik kto Was dobrze zna. Przyslime z Matką Boską Jaworzynskom Krolowom Tatr. Boscie nos tak sami nauczyli. Takescie nos krzycyli byzmarali, zyniylu i na koniec jakbyscie razem s nami w tyn syroki swiat posli. Hej!"

Leszek Celuch jest tworcą tronu, na którym zasiadł Ojciec Święty podczas spotkania z Polonią. Ten tron to ogrom pracy. Projekt, który zaakceptował Komitet Przyjęcia. A potem 6 tygodni dłubania w 3 gatunkach drewna.

Osobiscie wręczył Ojcu Świętemu rzeźbę "Idea zjednoczonej Europy w Chrześcijaństwie" - myśl pochodząca z homilii papieskich. Wschód i Zachód połączony krzyżem. Wyrzeźbiłem go, wzrastający w kontury Europy korzeniami - mówi - jeszcze wrzuszony krótką rozmową z Ojcem Świętym, tam na podium. Wokół krzyża wyrzeźbiłem postacie. Ojciec Święty zapytał co to za święci. Więc mówię - patronowie Europy: święty Benedykt, a potem Cyryl i Metody święci ze wschodu, co ich niedawno Ojciec Święty za opiekunów Europy uznał. Święci ze Wschodu i Jan Paweł II usmiechnął się tylko.

Tadeusz Czuba, 4 lata w Kanadzie, były parafianin w Brzozowie koło Krosna. Widział Ojca Świętego dwukrotnie. Podczas kardynalskich jeszcze odwiedzin w parafii i na Błoniach w Krakowie. Pracował tam w służbach ochotniczych i przyłączył się do ochotników na lotnisku Downsview.

- Trybuna była za nisko. Weterani skarżyli się, że organizacje siedzące na płycie stadionu przy końcu nie widziały Ojca Świętego. Czy weteran ma siły, by trwać uwieszony na chybottliwym oparciu ławki?

- Na froncie płyty stadionu słyszalność była znikoma. Słowa Ojca Świętego nie dotarły do przywódców organizacji polonijnych.

- Jerzy Łapczyński PCAG - Jako obserwator innych spotkań z Ojcem Świętym czuje się rozczarowany. Taka "zimna" reżyseria. Jakos inaczej wyglądało to w Midland i choćby ze Słowakami. Bardziej po ludzku.

Maria Stokłosa z Towarzystwa Rozancowego. Dawałam Ojcu Świętemu chleb od całej Polonii. Położył na nim ręce tak ciepło, potem objął rękami moje ręce na tym chlebie. A potem dał mi ten rożanec.

Stanisława Wierzbicka - 64 lata, Toronto. Co odczuwam po spotkaniu Ojca Świętego z Polakami na stadionie? Rozgoryczenie i żal. Ojciec Święty nie miał kontaktu z publicznością. W głosnikach słyszałam często tylko buczenie. Nieprzyjemne wrażenie wywarł ten pospiech, poganianie występujących. Taka okazja nie powtórzy się więcej w życiu. A ja prawie nic nie widziałam. Rozumiem, że trudno takie spotkanie zorganizować, ale czy nie można było pomyśleć też o nas zwykłych ludziach?

- Midland jest dla nas Polaków miejscem szczególnym. Jest mianowicie naszą kanadyjską Częstochową, do której kierujemy, przynajmniej raz w roku, swoimi pielgrzymymi traktami, by wyrazić w ten sposób miłość i przywiązanie do tej, która stała się Królową naszego narodu - Matki Chrystusa.

Obiektem, który tak bardzo przypomina nam Jasną Górę, jest Martyrs' Shrine ze swoim przepięknym kościołem św. Józefa. Nieopodal tej budowli, znajduje się ołtarz naszej Pani Jasnogorskiej, ufundowany przez jednego z polskich pielgrzymów. To właśnie tam gromadzimy się rokrocznie, by oddać jej swój hołd.

I oto nadchodzi dzień 15 września 1984 roku. Do Martyrs' Shrine przybywa pielgrzym, którego zna, podziwia i miłuje niemal cały cywilizowany świat - Jan Paweł II.

Uzmysławia to dodatkowo, ową niezwykłość i znaczenie tego miejsca w historii kanadyjskiego chrześcijaństwa, w szczególności zaś, w historii kościoła rzymskokatolickiego.

Krotkie przypomnienie rodowodu wyznawania Chrystusa na naszej pięknej ziemi ontaryjskiej jest w tej sytuacji chyba niezbędne.

Nieopodal Kościoła św. Józefa, znajduje się wspaniale zrekonstruowana osada pierwszych misjonarzy jezuitów Sainte-Marie Among the Hurons. Jej pierwotna postać, ta sprzed 345 laty, służyła francuskim zakonnikom za schronienie i miejsce modlitw, gdy przybyli tutaj z zamiarem wskrzeszenia wśród Indian nauki o Jezusie Chrystusie. Cały ten misjonarski trud był przesięciem niezwykle niebezpiecznym i zmuszonym. Niebezpiecznym - bo przecież Jezuci byli pierwszymi Europejczykami, którzy postawili swe stopy na ontaryjskiej ziemi, w owych czasach niezwykle dalekiej i odległej od jakichkolwiek centrów cywilizacji (najbliższe było odległe o ok. 1200 km, możliwych do przebycia głównie przy pomocy czółna). Zmuszonym, gdyż Indianie - przeważnie byli to Huroni i Irokezi - okazali się ludźmi bardzo przywiązanymi do swoich relikwii i obrzędów, które nie zawsze pozostawały w zgodzie z oferowaną im nową wiarą.

Sainte-Marie Among the Hurons dawała Jezuitom gwarancję bezpieczeństwa i namiastkę normalnego życia, zwłaszcza, że olbrzymim wysiłkiem uczynili oni tę osadę niemal całkowicie samowystarczalną. Ich główne jednak zadanie: głoszenie prawdy o nowym Bogu, wymagało od nich nieustannego opuszczania osady i poruszania się między rozszanymi w puszczy wioskami.

To swoiste zderzenie dwóch różnych kultur, miało także pewien tragiczny aspekt. Huroni stykając się z Europejczykami narazeni byli na kontakt z chorobami, których nie umieli zwalczać (była to głównie kwestia braku fizjologicznej odporności na nowy typ wirusów). Ospa, grypa i odra dziesiątkowały tubylców, zmniejszając ich populację w ciągu zaledwie czterech lat z 30 tys. do 12 tys. Plemię czarownicy rozpoczęło kampanię na rzecz przekonania Indian, że to właśnie Jezuci są odpowiedzialni za pasmo niekonczących się nieszczęść. Rozpoczęło się przesładowanie mnichów w czarnych habitach. Ginęli niewinnie, świadomi konieczności ofiary swojego życia.

Ojcowie Isaac Jogues, Antoine Daniel, Jean de Brebeuf, Gabriel Lalemant, Charles Garnier - to nazwiska, które bynajmniej nie wyczerpują pełnej listy bohaterów-żołnierzy.

Po 10 latach znaczonej męką i krwią, Jezuci zaprzestali swojej misji i w 1649 roku opuścili Sainte-Marie. Powrócili tam ponownie dopiero w roku 1844. Wtedy też zrekonstruowano przebieg wypadków sprzed 200 lat i rozpoczęto intensywne prace archeologiczne. Ich rezultatem, w kilkadziesiąt lat później, było odnalezienie wspólnego grobu Jeana de Brebeuf i Gabriela Lalemanta. Szczątki potwornie torturowanych i ostatecznie zamordowanych mnichów złożono w pobliskim kościele św. Józefa.

W 1930 roku miała miejsce kanonizacja wszystkich tych, którzy oddali swoje życie za wiarę. Sainte-Marie Among the Hurons stała się zaś niekwestionowaną kolebką ontaryjskiego chrześcijaństwa.

Trud Jezuitów nie poszedł na marne. Indianie, którzy tutaj pozostali, w zdecydowanej większości uznali głoszone prawdy za swoje własne. Ich oddanie nowemu

D L A N D

Bogu jest niewątpliwie jakimś fenomenem naszej kultury, jest także doskonałym dowodem na uniwersalność nauki Chrystusa

Być może właśnie dlatego swoją wizytę w Huronii Jan Paweł II poświęcił w znacznej części Indianom. Ten motyw, motyw związku kultury indyjskiej z kulturą białego człowieka, przewijał się nieustannie w słowach, które papież kierował do wiernych

Jan Paweł II zwrócił uwagę przede wszystkim, że w owym przenikaniu kultur Indianie mają do zaoferowania naszej cywilizacji mnóstwo cennych wartości. Zdumiewa więc ich umiłowanie ziemi, poczucie tożsamości z przyrodą, respekt jakim darzą ludzi starszych. Papież podkreślił fakt, iż Indianie należący do Kościoła są w nim zjednoczeni z resztą katolików i mają te same prawa i te same oczekiwania płynące z wiary w Chrystusa

Na miejscu spotkania z Janem Pawłem II znajdowało się ok. 80 tys. ludzi. Sceneria spotkania musiała zachwycić każdego: drewniana szopa przypominająca trochę styl góralski, nadzwyczaj trafnie wkomponowana w pejzaz jezior i zalesionych wzgórz. Papież przejechał tam w swoim pojeździe po uprzednim zwiedzeniu osady Sainte-Marie i spotkaniu z ułomnymi i chorymi w kościele św. Józefa

Spotkał go aplauz dokładnie taki sam jak wszędzie. Pełno płaczących ze szczęścia ludzi, cieszących się dzieci, biegnącej wzdłuż trasy przejazdu młodzieży. I ten nasz Rodak - jak zawsze usmiechnięty, jak zawsze emanujący jakąś niezwykłością. Ta niezwykłość jest jak gdyby fizycznie odczuwalna, wszechobecna, wywołująca mimowolny dreszcz emocji

Jan Paweł II rozpoczął swoją mowę od indyjskiego pozdrowienia "Chay". Zawtorował mu wrzask tysięcy gardel. Później ten krzyk będzie mu wtórował ilekroć wspomni on o Indianach (to chyba najlepsze przypomnienie zebranym, że jesteśmy w Huronii - krainie Irokezów, Cree, Mohawków, Huronów, Algonquin, Cayuga i innych)

Ta wzajemna adoracja na linii Jan Paweł II - Indianie była, jak już wspomniałem, nić przewodnią całego spotkania. Gdy papież skończył swoją homilię pełną kultu i szacunku dla indyjskiego wkładu w

historię Kościoła, rozpoczęły się obrzędy, które choć z katolicyzmem niewiele miały wspólnego, najwyraźniej zachwyciły i wzruszyły Ojca Świętego

Najpierw wodz Irokezów z rezerwatu St Regis Elder Ernest Benedict ofiarował Dostojnemu Gościowi Orle pióro - symbol wiary, przywództwa i odwagi. Znaczenie tego gestu w indyjskiej kulturze ma olbrzymią wagę. Tylko nieliczni mogą dostąpić podobnego zaszczytu

Orzeł jest stworzeniem, które wielki duch zwany przez Indian Ke-Jem-Monito obdarzył godnością najbliższego obcowania ze sobą. Jedynie orzeł latający wysoko ponad głowami może pełnić rolę posłanca pomiędzy stwórcą i ludźmi

Człowiek, który aspiruje do zdobycia orlego pióra musi być mądry i uczciwy. Musi być przywódcą nie szukającym jakiegokolwiek prywaty. Musi wreszcie umieć współczuć i być niestrudzonym

Zaraz po wręczeniu orlego pióra miał miejsce jeszcze jeden rytualny obrzęd. Tym razem było to palenie "słodkiej trawy", której dym ma właściwości duchowego oczyszczenia tych, którzy go powąchają. Każde serce wyzbywa się wtedy nienawisci, zazdrości, nietolerancji i jakichkolwiek niegodnych człowieka uczuć. Każdy umysł jest wolny od złych myśli i zdolny rozwiązać najtrudniejszy problem

Jan Paweł II poddawał się tam obrządkowi cierpliwości, raz jeszcze dając dowód ogromnego zrozumienia dla potrzeb ludzi, którzy jeśli nawet różnią się między sobą kolorem skóry, albo charakterem kultury w której uczestniczą, doznają niezmiennie tego samego pragnienia - życia w pokoju i miłości dla Boga

Odnosiło się wrażenie, że wizyta Ojca Świętego była przede wszystkim wizytą pojednania. Z jednej strony byli więc Indianie - ze skądinąd słusznym przekonaniem, iż kaze im się żyć w cieniu białych, że wini ich się niesłusznie za niedysyjsze mordowanie misjonarzy. Z drugiej strony natomiast pozostawali biali - też słusznym - zalem do Indian, że z takimi oporami przyjmują dobrodziejstwa naszej cywilizacji, że za ten upór wielu ludziom przyszło zapłacić cenę życia

Papież stworzył most, jak zawsze i wszędzie, między zwaśnionymi. Mówił ze współczuciem o zamordowanych Jezuitach, mówił też o niepotrzebnych próbach narzucania Indianom stylu życia, który jest sprzeczny z ich plemiennym charakterem. Mówił wreszcie o niezbywalnych prawach Indian do samookreślenia się

Zdaniem wielu komentatorów była to najbardziej kontrowersyjna część wystąpienia Jana Pawła II. Podobno Indianie oczekiwali tutaj znacznie pełniejszych deklaracji, znacznie mocniejszych akcentów

Ich nadzieją jest teraz spotkanie w North West Territory, gdzie papież ma się spotkać z plemionami, które najgłośniejsze domagają się ziemi i pełni obywatelskich praw

SĄ NAJBLIŻEJ MOJEGO SERCA

Przemówienie Ojca Świętego do chorych i kalek

Moja pastoralna pielgrzymka byłaby niekompletna bez spotkania chorych i starych, którzy są najbliższymi mojego serca. Cierpienie, choroby i sama śmierć są mistycznymi tajemnicami życia. Lecz będąc tajemnicami nie pozostają bez znaczącej wymowy. W Chrystusie, jego Pasji i Resurekcji wszystkie stworzenia ludzkie są odkupione. Właściwie w swej męce Chrystus użył cierpienia i śmierci w celu wyrażenia swej posłusznej miłości dla Boga Ojca. I teraz w jedności z Chrystusem, nasze cierpienia stają się aktem miłości Boga Ojca, aktem poddania się dalekowzroczności Boga

Nie wątpcie w chęć zaakceptowania waszych cierpienia w jedności z Chrystusem jako wielką wartość dla Kościoła. Jeśli zbawienie świata było osiągnięte przez cierpienie i śmierć Jezusa, teraz wiemy jak potrzebny wkład w misję Kościoła czynią chorzy i starzy, przykuci do łóżek szpitalnych, inwaldzi na wózkach inwalidzkich. Kiedyś Jezus przemawiał do tłumu, Chodźcie do mnie przeciążeni pracą. Ja dam wam odpoczynek, ucicie się ode mnie, jestem pokornego i szlachetnego serca i tam znajdziecie odpoczynek dla waszych dusz

Te słowa są dla wszystkich z nas, lecz mają szczególne znaczenie dla chorych i starych dla tych "przeciążonych". Zauważmy Jezus obiecał, że nasze serca znajdują odpoczynek, lecz nie nasze ciała. Jezus nie obiecał usunięcia fizycznego cierpienia z naszego życia w czasie ziemskiej pielgrzymki, lecz obiecał odświeżyć naszego ducha, podnieść w górę serca, i dać im spoczynek

KOMUNIKATY TORONTO

Kongres Polonii Kanadyjskiej OKRĘG TORONTO

**OŚRODKI POMOCY IMIGRANTOM
MIĘDZYORGANIZACYJNE
BIURO IMIGRACYJNE**
192 Garden Ave
Tel 532-1126

**BIURO POMOCY
SPOŁECZNEJ**
128 Fern Ave
Tel 533-9471

**OSRODEK POMOCY
POLSKIM IMIGRANTOM**
206 Beverley Str
Tel 979-9634

Echo Ojczyzny

codzienny polski program radiowy
nadawany od godziny 11 05
od poniedziałku do piątku włącznie
ze stacji CHIN FM 100.7
tel. 531-9991

Prowadzi Karola Kęsik.

Muzyka,
wiadomości z Polski, z Kanady i ze świata, komentarze.
Przyjmujemy reklamy i ogłoszenia handlowe
i wszelkie komunikaty

POLSKI PROGRAM RADIOWY
na stacji CJVB w VANCOUVER - 1470 AM
w każdą niedzielę od 14 30 do 16 00
TEL 327 - 6892

Adres P O BOX - 58262 - St - L., Van B C V6P 6E3
Wiadomości z Polski, ogłoszenia i komunikaty polonijne,
komentarze, koncert życzeń, ogłoszenia handlowe

"PANI JADWIGA" Polski program radiowy
ze stacji CHWO 1250 w Oakville - od godz 1 do 2
w każdą sobotę Reklamy i ogłoszenia handlowe
oraz wszelkie komunikaty - przyjmuje się telefonicznie
691 - 8789

KOMUNIKAT

ZARZĄDU OKRĘGU ZHP KANADA

Zawiadamiam, że z dniem 25 stycznia 1984 roku,
ZHP w Kanadzie zakończyło dzierżawę Polsko-Kanadyjskiego Ośrodka na Kaszubach

Z tą datą, gospodarka, administracja i odpowiedzialność jak i wynajem pokoi przeszła na Ojców Franciszkanów (The Canadian Custody of the Polish Friars Minor Conventual) w Montrealu

Zofia STOHADEL, hm
Przewodnicząca Zarządu Okręgu
ZHP - Kanada

POLSKI na Uniwersytecie Waterloo

Tego lata, jak zwykle, trwają zapisy na kursy języka polskiego Polish 101/102 i Polish 101/102T (korespondencyjny) prowadzone przez Dr Barbarę Sharratt na wydziale języków germanskich i słowiańskich

Istnieje też możliwość zapisania się na kurs polskiego dla średniozaawansowanych, o ile będzie odpowiednia ilość zgłoszeń. Zainteresowani studenci mogą zapisać się w Registration (Needles Hall). Dalszych informacji o kursach polskiego udziela wykładowca,
TFI (416) 534 - 1869

WYDZIAŁ OSWIATY miasta Toronto z a w i a d a m i a

o wznowieniu kursu dla polskich nauczycieli (język angielski - poziom podstawowy i zaawansowany, pedagogika, pomoc w ocenie kwalifikacji)

Zgłoszenia lub informacja

p. A. Anielewicz **535 - 3777** lub

782 - 0560

KOMUNIKAT

Polski Fundusz Wydawniczy w Kanadzie zaprasza na POPOŁUDNIE LITERACKIE i spotkanie z autorami dr Mają Cybulską, historykiem literatury i Wacławem Iwanukiem

Spotkanie odbędzie się w Domu SPK, 206 Beverley Str., w niedzielę 23 września o godz 4 po południu
Wstęp 4 dolary

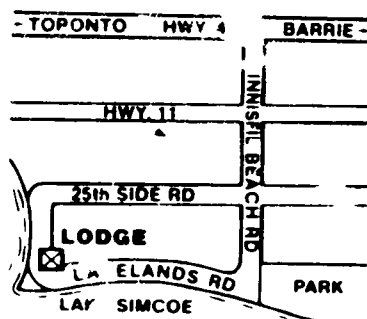
Za Polski Fundusz Wydawniczy
w Kanadzie
(Sekretarz)

Adam TOMASZEWSKI

DONACJE NA BUDOWĘ POMNIKA JANA PAWŁA II Lista #6

S & K Marzec	\$ 500 00	J Podraza	25 00
Bezimiennie	500 00	J Grzesło	25 00
E Ewczynski	100 00	Z Nawrocki	25 00
Z Jarema	100 00	M Nizioł	20 00
L & Z Slusarczyk	100 00	M Furyk	20 00
W Gladysz	100 00	M O Kobieszko	20 00
Willard & Devitt	100 00	J Bizon	20 00
S & T Pakulski	100 00	A Plachetko-Mencel	20 00
Vintage Machine		K Micek	20 00
Shop Ltd	75 00	K Fruit	20 00
S Obociac	50 00	W Pardowski	10 00
G & V Piątkowski	50 00	S Narozanski	10 00
W & J Olech	50 00	Nycz	10 00
Bezimiennie	50 00	T Stepnowski	5 00
S Oleksiak	50 00		
J Firynt	30 00	R A Z E M	\$2,240 00
Stefan Kobylinski	25 00		

Komitet budowy serdecznie dziękuje wszystkim za donacje

DOGODNY LIAZD 70 km OD TORONTO SAVANNAH LODGE & HOTEL NAD PIĘKNYM JEZIOREM SIMCOE

Proszę pisać lub telefonować

TEL 705 - 436-3005

- MIEJSCE SPOTKAN DLA PRAGNĄCYCH SIĘ POZNAC
- WIECZORKI TANECZNO—ZAPOZNAWCZE
- HOTEL — ATRAKCYJNE CENY
- DUZY PARKING — BEZPŁATNY
- RESTAURACJA — DOSKONAŁA KUCHNIA MIĘDZYNARODOWA

SAVANNAH LODGE

Alcona Beach, Stroud, Ont

walce tango foxtroty rumba samba chu cha chu jive

Toronto i okolice od 21 września do 21 grudnia
12 tygodni, 24 spotkania, 48 godzin

KURSY TAŃCA TOWARZYSKIEGO

Trzy lokalizacje, na wschodzie, zachodzie i północy Toronto grupowo, indywidualnie organizacje prywatnie początkujący i zaawansowani program niedzielny

PO POLSKU

Dzieci 10-12 lat, młodzież 13-17 lat
Dorośli 18-40, 40-65, 65 i więcej lat

Ballroom Dancing '84 in English
Starting OCTOBER 1, 1984

TEL.: (416) 782 - 9776
Art of Dancing Place

polonez krakowiak polka break disco free style

Dnia 30 WRZESNIA 1984 o godz 13 00 w Credit Union, ulica 220 Roncesvalles Ave odbędzie się kwartalne zebranie ACAG Jednym z tematów zebrania będą wybory do Zarządu Głównego KPK

Prosimy uprzejmie o obecność wszystkich członków oraz zaproszenie kandydatów na nowych członków oraz sympatyków

ZARZĄD

OKAZJA!!!

HAMILTON 162 Hunter Str osmiopokojowy czterosypialniowy po remoncie generalnym blisko centrum musi być sprzedany 59 tys Toronto 233 6088 OPEN HOUSE sobota niedziela 11am 3pm

POKOJ do wynajęcia dla spokojnego pana
TEL 244 - 9116
24 Sunnybrae Cr

MŁODE małżeństwo z 2 letnim dzieckiem poszukuje mieszkania TFI Toronto 233 1850 po 6 wieczor

OKAZJA
Prywatna sprzedaż Mieszkanie w Etobicoke 3 sypialnie 1 1/2 łazienki przy miejskiej komunikacji Proszę dzwonić od 7 do 10 wieczor
TEL 845 5808

101

SPRZEDAM OLSMOBILE CUTLASS SUPREME 76 2 drzwi V6 Toronto
TFI 441 6319 po 6 wieczor

102 103

Wszystko o czym zamierzysz pod jednym dachem Informacje EVA HIRLA TEL 237-0137
A E LePage RE Services Ltd Realtor W51176

90-102

PRACA!

Patrz str. 21

UWAGA!

Ogłoszenia osób poszukujących i oferujących pracę zamieszczamy bezpłatnie (o ile starczy miejsca).

KROTKO Z TORONTO

W dniu przybycia, 14 września, Ojca Świętego na stadion CNF w pobliskim Ontario Place zorganizowano polonijny program artystyczny w ramach "Polskiego Dnia" Odbyły się recytacje wierszy polskich poetów, występy chorów parafialnych, recitale fortepianowe, prezentacja tanców zespołów ludowych

***

Pomnik Jana Pawła II z brązu autorstwa rzeźbiarza Von Svoboda stanął w polskiej dzielnicy Toronto, na skwerku przed polską Credit Union przy ulicy Roncesvalles

***

W niedzielę, 16 września poświęcony został kościół im Maksymiliana Kolbego w Mississauga, zbudowany wspólnym wysiłkiem wszystkich parafian W uroczystościach wzięły udział delegacje duchowienstwa torontonskiego oraz ponad 2-tysięczny tłum parafian i zaproszonych gości

MONTREAL

KOMUNIKAT Nr 22

Komitetu "Pomoc Polsce" Żywność i leki" przy

KPK-Q w Montrealu.

Miesiąc temu, w Komunikacie Nr 21, podaliśmy treść naszego listu do Ojca Św., oraz tę ofiarodawców, którzy uczli drugą pielgrzymkę Ojca Św. ziemi ojczystej datkiem na pomoc rodakom w kraju. List wraz z listą wysłaliśmy na ręce Ks. Bpa Szczepana Wesołego, Duszpasterza Polaków na bieżąco, z prośbą o przekazanie go Ojcu Św. Podaliśmy z przy tej okazji trochę informacji o naszej akcji i o działaniu w niej Kanadyjczyków różnych narodowości i wyznań.

W odpowiedzi otrzymaliśmy od Ks. Bpa Wesołego list (wysłany na ręce Sekretarki) następującej treści:

*Szanowna Pani!
Pragnę bardzo serdecznie podziękować za list z 6 sierpnia wraz z załącznikami
List do Ojca Świętego został przekazany*

Niech mi będzie wolno z mej strony, przekazać na ręce Szanownej Pani, naprawdę bardzo czerne podziękowanie za tak wspaniałą akcję pomocy Polsce ratującą inicjatywę. Jest ona naprawdę uczczeniem Ojca Świętego w kraju nie zewnętrzny manifestacją, ale szczerą i zakrojoną akcją charytatywną i to rozszerzoną na inne narodowości

Inicjatywa godna rozprowadzenia, by mogła być nasładowana przez innych

Niech Bog błogosławi w dalszej pracy

Łączę wyrazy szacunku i pozdrowienia w Panu

(-) podpis nieczytelny

Nasza tegoroczna akcja, związana z pielgrzymką Ojca Św. do Kanady, tj. sprzedaż płyty z piosenką skomponowaną na cześć Papieża przez p. Marc Bourret, z której dochód dla uczczenia Jego pielgrzymki do Kanady autor przeznaczył na pomoc rodakom Ojca Św. w Polsce, poprzez nasz Komitet, nie została, jak dotąd poparta przez Jego rodaków w Kanadzie zgodnie z oczekiwaniami autora i naszym. Mamy nadzieję, że w czasie pobytu Ojca Św. w Kanadzie to poparcie naszej akcji się wzmoże, bo piosenka jest naprawdę ładna, zarówno melodia, jak i słowa.

Wszyscy, którzy ją już nabyli są bardzo zadowoleni, bo mając miłą pamiątkę z pobytu Ojca Św. w Kanadzie przyczynili się do zasilenia naszego funduszu na zakup leków, tak bardzo potrzebnych chorym dzieciom w Polsce.

Podarowaliśmy tę płytę czterem Parafiom w Montrealu z

prośbą o jej propagowanie. Wysłaliśmy po jednej, na pamiątkę Ks. Prince'owi do Ottawy i Ks. Bpowi Czesławowi Dominowi do Katowic. Wysłaliśmy jedną do Prymasa Polski, Kardynała Józefa Glempa i mamy nadzieję, że uda nam się przekazać je Ojcu Św. i Biskupowi Wesołemu, gdy będą w Montrealu.

Będziemy bardzo wdzięczni wszystkim, którzy zechcą tę płytę nabyć, lub zgłoszą swą pomoc w rozprowadzeniu pozostałych kilkuset płyt.

Cena płyty pt "L'Homme de Cracovie" tylko \$3.25. Można ją nabyć u wszystkich członków Komitetu, u O. Andrzeja Gury (Misja Św. Wojciecha), w polskich restauracjach Cracovie i Stash's Coffee Bazaar, w sklepach Domino Furniture i N D G TV & Radio. Można ją zamówić dzwoniąc pod Nr tel. 733-9108, lub pisząc pod adres Komitet Pomoc Polsce, 65 Sherbrooke St East, Suite 103, Montreal H2X 1C4.

P. Marc Bourret rozprowadził wśród swoich rodaków, w Prowincji Quebec, 9000 płyt, wierzymy, że nasi rodacy pomogą nam w rozprowadzeniu części, która nam przypadła w udziale.

Za Komitet
Wanda Szczawinska
Sekretarka Generalna
p.o. Skarbnika

Adres redakcji
12453 pavillon, Pierrefonds
Que H8Z 1M6
Korespondencja
Tel 683-2576
Ogłoszenia i prenumeraty.
Tel 737-3945, 727-7257

PANI, nie paląca, przyjmie wszelką pracę na terenie Montrealu - może być opieką nad małym dzieckiem, prowadzenie domu, przyjmowanie telefonów w gabinecie lekarskim itp.
Oczekuję propozycji -
TEL (514) 932-1775 - Montreal
w godz 14-16 - pon -piątek
A-12

TATRA TRAVEL SERVICE LTD PEKAO DEALER - Własc E STASIAK

DOLARY do rąk odbiorcy, na konta walutowe kupony do wyboru mieszkania samochody
Materiały budowlane, maszyny rolnicze
Wszelkie wyjazdy drogą lotniczą i morską Wakacje na południe sprawy paszportowe wizowe sprowadzanie rodzin
AGENT PODRÓŻY NA WSZYSTKIE LINIE LOTNICZE ŚWIATA
3628 St Laurent Blvd
TEL 849-3451 lub 849-5012

Polska Kasa Oszczędności w Montrealu

65 Sherbrooke Str E. Suite 103
Tel 845-3534
Oferuje Poloni na wyjątkowo dogodnych warunkach wszelkiego rodzaju pożyczki i najlepsze oprocentowanie za sumy złożone w Kasie
Kasa otwarta Od poniedziałku do srody między godz 10:00 a 15:00, w czwartek od 10:00 do 19:00, w piątek od 10:00 do 20:00 i w sobotę od 10:00 do 12:00

GABINET DENTYSTYCZNY

Christine E Marczuk, D.D.S.
Barbara B Marczuk, D.D.S.
Ogólne leczenie dentystyczne
Przyjmujemy od poniedziałku do soboty Tel. (514) 934-0181

POLISH INTERPRETERS, TRANSLATORS and TUTORS (Canada) Reg'd

POLSKIE BIURO TŁUMACZY oraz POLISH PROFESSIONAL PERSONNEL (Canada) Reg'd POLSKIE BIURO ZATRUDNIENIA KADR WYKWALIFIKOWANYCH (w siedzibie Biura Podróży YUL TRAVEL Ltd) 465 St Francois Xavier Street Montreal, Quebec, H2Y 2T1 (Metro Place d'Armes, k. Kościoła Notre Dame)

TEL (514) 845-5184, soboty i wieczory - (514) 287-1668 prowadzi solidnie

- NINA PIASKOWSKA
Wykonujemy
- Tłumaczenia pod przysięgą - specjalizacja teksty prawne
  - Legalizacja dokumentów
  - Poswiadczenie podpisu
  - Załatwianie wszelkich formalności
  - Poszukiwanie pracy oraz negocjowanie kontraktów dot. zatrudnienia
  - Sporządzanie testamentów, aktów notarialnych, etc
  - Tłumaczenia dyplomów indeksów, matur, książeczek zeglarskich, etc
  - Załatwiamy wszystko od 'A' do 'Z' w sprawach podróży, tj. biletów lotniczych, morskich wynajmowanie samochodów - car rental, etc

ZAPRASZAMY PANSTWA DO ODWIEDZENIA NASZEGO BIURA

JESTEŚMY NIEZALEZNI... DLATEGO NASI KLIENCI SĄ NA PIERWSZYM MIEJSCU

Tak jest. My się o klientów troszczymy. Jesteśmy niezależni, dlatego wyszukujemy na rynku ubezpieczenia dla naszych klientów najlepsze, dlatego też jesteśmy w stanie udzielać stałej, bieżącej, nie podlegającej uprzedzeniom informacji i świadczyć takie usługi.

Wyszukujemy na rynku najlepsze stawki za "Term Life Insurance - UBEZPIECZENIE NA ŻYCIE - 1, "INCOME REPLACEMENT" - zastępczy dochód. W tabelce przedstawiamy fundusze inwestycyjne, wybrane przykładowo spośród przeszło 60 tego rodzaju funduszy, dostępnych za naszym pośrednictwem.

\$ 10 000 ZAINWESTOWANE 2 I 1975 WRAZ Z ZAINWESTOWANYMI DYWIDENDAMI

Fundusz Inwestycyjny	Wartosc 1 VIII 1984	Fundusz inwestycyjny	Wartosc 31 VIII 1984
TEMPLETON CROWTH	\$ 79 940	CUNDILL VALUE	\$ 85 590
TAURUS FUND	\$ 112 530	AGF SPECIAL	\$ 107 590

DLA PORÓWNIANIA \$10 000 zainwestowane na 15% DAJE \$ 37 810

Oferty tylko za pośrednictwem prospektu lub "Summary Statement"

PROSZĘ PISAC LUB TELEFONOWAC

TP & Associates Head Office
194 Wilson Ave Suite G-8,
Toronto, Ont M5M 3A7

ANDREW SLEDZ TP & ASSOCIATES

Proszę o przysłanie bezpłatnej informacji
NAZWISKO
ADRES

Biuro 482-0175
Dom 625-1529

KOD POCZT
Telefon W pracy Domowy

Z okazji wizyty Ojca Świętego Jana Pawła II w Kanadzie
najlepsze życzenia Klientom i całej Polonii
składa

POLIMEX PACZKI DO POLSKI

PACZKI MORSKIE DOSTAWA 5 - 8 TYGODNI
PACZKI LOTNICZE DOSTAWA DO 21 DNI

POLIMEX OFERUJE RÓWNIEŻ:

- ★ przesyłkę pieniędzy z dostawą do rąk odbiorców w Polsce
- ★ wysyłkę lekarstw
- ★ owoce cytrusowe
- ★ wysyłkę lodówek, zamrażalek, pralek i innych art. technicznych
- ★ szeroki wybór paczek żywnościowych: każda paczka jest ubezpieczona, wszystkie paczki dostarczane są do domu adresata

POLIMEX

2053 DUNDAS ST. WEST, TORONTO, ONT. M6R 1W8
TEL. 537-7914

KORZYSTAJCIE PANSTWO Z USŁUG
NAJSTARSZEJ WYSPECJALIZOWANEJ FIRMY WYSYŁKOWEJ
W TORONTO
Lokalni przedstawiciele w całej Kanadzie

MODA BRYLANTY

Wieczorowe stroje są proste. Krojem mogą nawiązywać nawet do ubrań sportowych. O ich wieczorowości świadczą czasem jedynie ekskluzywne, delikatne materiały, z których są uszyte.

Obowiązująca wieczorowa biżuteria - to oslepiające "diamenty" - od spinek i broszek począwszy, poprzez guziki, do mieniących się "brylantami" woalek. Ozdobiona błyszczącymi szkiełkami woalka prezentuje się świetnie nawet ze skórzanym kostiumem.

Na zdjęciu efektowna wieczorowa bluzka ma azurowy wzór w formie podłużnych, rytmicznie ułożonych, falujących "dziur". Podsyte są one przezręczystym, czarnym materiałem. Elementem eksponującym owe "dziury" jest obramowanie z drobnych, świecących diamentów.

Inną koncepcję zastosowania świecidełek prezentuje czerwono-czarna suknia z dekoltem, w której dwie "brylantowe" spinki stają się znaczącym akcentem.

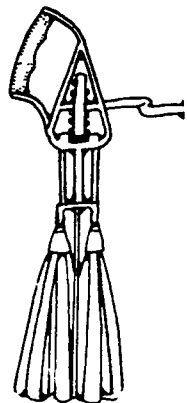
Szansa dla gadatliwych pań

Ostatnie badania szwedzkich lekarzy stwierdzają, że panie, które mają więcej do powiedzenia - żyją dłużej. Stres pasywny jest bowiem dużo bardziej szkodliwy dla zdrowia niż stres aktywny. Wiadomo na przykład, że panie, które mają mniejszą możliwość wpływania na podejmowane decyzje tak w domu, jak i w pracy, wykazują znacznie mniejszą podatność na choroby serca niż ich energiczne koleżanki, uczestniczące w decydowaniu. Wskutek tego najczęściej na schorzenia serca zapadają kobiety, których praca odbywa się w systemie tasmowym lub zbliżonym do tasmowego, a więc nie tylko robotnice, ale także kucharki, kelnerki i sanitariuszki.

PADMASANA Lotos z rękami założonymi na plecach

Pozycja ta zmusza nas do trzymania się prosto, rozszerza i uwypukla klatkę piersiową. Siedząc w lotosie składamy dłonie z tyłu między łopatkami. W tej pozycji pozostajemy tak długo, poki nie zacznie nas męczyć. Oddychamy normalnie.

KULINARIA Z WIERSZYKIEM

Znowu jesteśmy bardzo głodni, przez co wściekli i niezgodni. Sciany trzęsą się z obawy, że gdy nam zabraknie strawy, to w nie zęby swe wbijemy i tynk cały z nich wyjemy. Żeby więc pocieszyć ducha, który hatakuje w brzuchach, dziś na obiad chinskie danie, samkowite niestychanie!

*****

PRZEPIS NA SMAKOWITE DANIE

(kuchnia chinska)

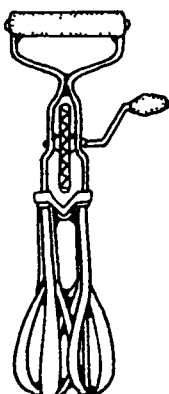
WIEPRZOWINA À LA YAN - II

Składniki (na cztery osoby)
1/2 kg chudego mięsa wieprzowego, 1/4 szklanki oleju, 2 cebule, 3 ząbki czosnku, 3 łyżki zielonej pietruszki zmieszanej ze szczypiorkiem i

koperkiem, szczypta tymianku lub bazyli, 2 pokruszone listki laurowe, 4 papryki (dobrze, jeżeli 2 czerwone, ale niekoniecznie), 3 zielonkawe banany, szczypta gałki muszkatołowej, sol i pieprz.

Przygotowanie

Mięso pokrajac w drobne paski i usmazyc na oliwie, posypac tymiankiem i rozkruszonymi listkami laurowymi, osolic. Lekko skropic wodą i dusic pod przykryciem. Umytą paprykę oczyścić z gniazd nasennych, pokrajac w makaronik i lekko podsmażyc na pozostałej oliwie. Dodac do mięsa pod koniec duszenia. Następnie, gdy i mięso i papryka będą bardzo miękkie, dodac banany - obrać i pokrajane w plasterki, wymieszać. Przyprawic do smaku utartą gałką muszkatołową, solą i pieprzem. Podawac z dodatkiem ryżu ugotowanego na sypko lub z makaronem sojowym i surówkami.

Paczki do Polski

- SPECJALIZUJEMY SIĘ W PACZKACH NA ZLECENIE
- PACZKI PAKOWANE SĄ W NIEMCZECH ZACHODNICH I DOSTARCZANE DO DOMU ODBIORCY NA TERENIE CAŁEJ POLSKI W TERMINIE OK 15-25 DNI
- PACZKI EXPRESOWE DORECZAMY W OK 7-10 DNI. Dodatkowa dopłata wynosi \$6
- CENY W DOLARACH KANADYJSKICH W CENACH ZAWARTY JEST KOSZT TRANSPORTU
- ANI ODBIORCA ANI NADAWCA DO NASZYCH CEN NIC WIĘCEJ NIE DOPLACAJA
- PRZESYŁAMY PISEMNE POTWIERDZENIE ODBIORU
- W RAZIE ZAGINIĘCIA PACZKI GWARANTUJEMY WYSŁANIE PACZKI O TEJ SAMEJ WARTOŚCI NA NASZ KOSZT
- NAJMNIEJSZE ZLECENIE \$20 LUB 5 KG
- PRZESYŁAMY RÓWNIEŻ TANIO PIENIĄDZE DO POLSKI

Dodatkowe informacje przysyłamy na życzenie

■ DATKI NA KOŚCIOŁY W POLSCE PRZESYŁAMY BEZPŁATNIE

■ JAK WYSŁAĆ PACZKĘ ■

1. Wytnij nasze ZLECENIE WYSYŁKI PACZKI
2. Zaznacz ilość zamawianych artykułów i zsumuj ich wartości
3. Na oddzielnej kartce wyraźnie napisz swój adres i telefon oraz adres odbiorcy w Polsce
4. Wysłij w zaadresowanej do nas kopercie ZLECENIE WYSYŁKI PACZKI kartkę z adresami oraz money order lub czek (płatny dla SAP) na kwotę równą wartości paczki

ZLECENIE WYSYŁKI PACZKI
ZLECENIA PROSIMY PRZYSYLAĆ NA ADRES (tylko dla korespondentów)
SAP pomoc
1180 Mississauga Valley Blvd
Unit 24
MISSISSAUGA ONTARIO
L5A 3M9 Canada

ARTYKUŁY DO WYBORU

	\$ Can	szk.
1 Szyńka konserwowa	900 g	6 20
2 Szyńka konserwowa	450 g	3 20
3 Szyńka mielona	340 g	1 80
4 Salami	900 g	6 10
5 Pasztet	200 g	1 20
6 Bekon	450 g	2 80
7 Wieprzowina w konserwie	300 g	1 90
8 Wołowina w konserwie	400 g	2 50
9 Sardynki w oliwie	125 g	0 90
10 Makrela w pomidorach	125 g	0 90
11 Filety śledziowe	200 g	1 50
12 Ser twardy w kawałku	500 g	4 90
13 Masło w puszcze	1 kg	6 20
14 Margaryna	500 g	1 40
15 Olej roślinny	1 litr	2 50
16 Dżem pomarańczowy	450 g	1 50
17 Miód naturalny	450 g	2 90
18 Ananas w puszcze	750 g	1 30
19 Brzoskwinie w puszcze	750 g	1 20
20 Koktail owocowy w puszcze	750 g	1 30
21 Figi suszone	250 g	1 40
22 Rodzynki	200 g	1 20
23 Migdały	200 g	1 60
24 Orzechy ziemne	200 g	1 40
25 Herbata w torebkach	25 szt	1 20
26 Herbata w wiórkach	500 g	4 30
27 Kawa ziarnista	500 g	3 50
28 Kawa instant typu Nesca	100 g	2 50
29 Kakao	250 g	2 50
30 Czekolada do picia w proszku	800 g	3 90
31 Czekolada mleczna	100 g	0 80
32 Czekolada z bakaliami	100 g	1 00
33 Czekolada z orzechami	100 g	1 00
34 Batonik czekoladowy	1 szt	0 25
35 Cukierki owocowe z witaminami	500 g	2 50
36 Guma do żucia miętowa	12 szt	1 00
37 Guma do żucia owocowa	12 szt	1 00
38 Guma balonowa	12 szt	1 20
39 Pieprz czarny	100 g	1 10
40 Koncentrat pomidorowy	50 g	0 30
41 Kostki rosozowe (z kury) na 5 litrów	1 szt	1 00
42 Kostki rosozowe (wołowe) na 5 litrów	1 szt	1 00
43 Mleko w proszku	400 g	3 10
44 Infant formula w proszku	1 kg	10 70
45 MILUPA z bananami	300 g	3 10
46 MILUPA z mieszankami owocami	850 g	7 70
47 Witaminy dla dzieci	100 szt	2 30
48 Aspiryna Bayer	20 szt	1 80
49 Wata	200 g	0 75
50 Pasta do zębów (duża)	150 g	1 40
51 Mydło toaletowe	100 g	0 50
52 Szampon do włosów	1 litr	2 50
53 Proszek do prania	3 kg	4 90
54 Proszek do szorowania	500 g	1 50
55 Flyn do mycia naczyń	1 litr	1 90
56 Zapalniczka gazowa	1 szt	0 90
57 Rajstopy damskie (małe)	1 szt	1 00
58 Rajstopy damskie (średnie)	1 szt	1 00
59 Rajstopy damskie (duże)	1 szt	1 30
60 Dzinsy Montana	1 szt	13 00

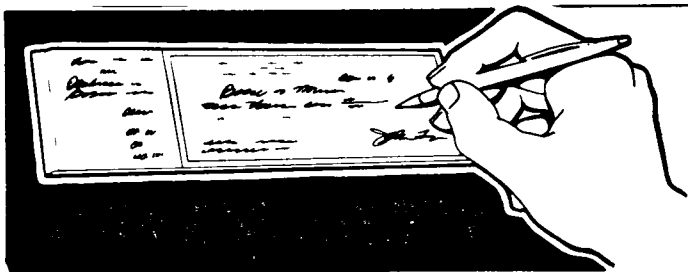
OWOCE			
Pomarańcze (świeże)	10 kg	16 40	5 kg 9 00
Grejpfruty (świeże)	10 kg	17 40	5 kg 9 50
Cytryny (świeże)	10 kg	17 40	5 kg 9 50
Ananasy (świeże)	5 szt	12 00	1 szt 2 60

Ponadto możecie Państwo wysłać przez nas do Polski samochód (nowy lub używany) oraz artykuły techniczne i odzieżowe a także świeże kwiaty z okazji ślubu imienin itp.

Oferujemy również sprowadzenie do Kanady na zamówienie samochodu lub innych artykułów z Europy

Ceny powyższych usług ustalamy indywidualnie

TEL (416) 273 - 5729

PORADY FINANSOWE

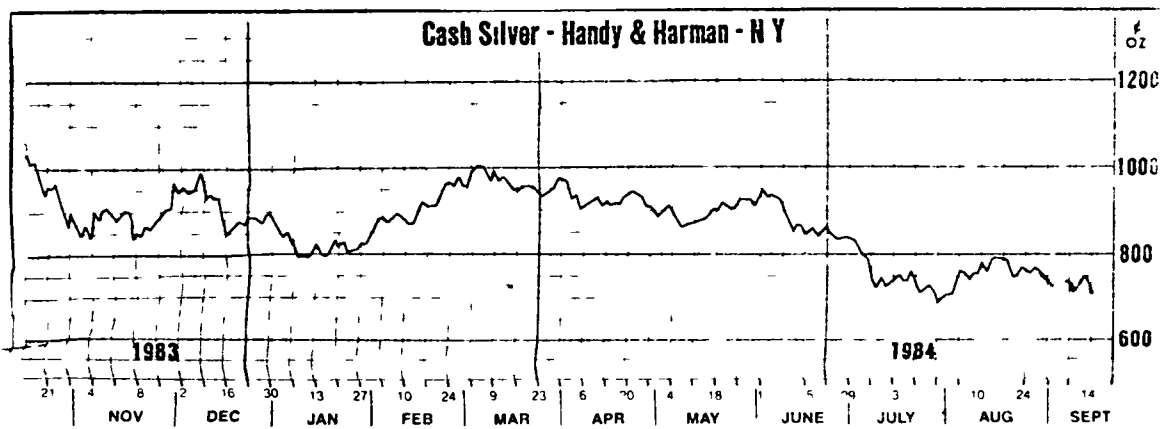
Platyna srebro złoto

Osobną pozycję w sektorze inwestycyjnym zajmują kruszce metali szlachetnych - platyna, srebro, złoto. Począwszy od czasów starożytnej Grecji i wczesniejszych cywilizacji Bliskiego Wschodu złoto i srebro odgrywały ważną rolę będąc przez długie wieki podstawowym surowcem w jednoznacznie Owe kręgi kulturowe - podobnie jak starożytne Indie, Chiny czy Japonia doceniały od samego początku rolę jaką można było przypisać owym dziwnym bo nie utleniającym się metalom, często występującym w czystej formie. Były wprawdzie cywilizacje na świecie, w Ameryce Płd (Inkowie) czy Srodkowej (Aztekowie), które złoto i srebro traktowały jako jeden z metali nie przypisując mu żadnego specjalnego znaczenia, co wprowadzało w osłupienie iberyjskich konkwestadorów odnoszących się do kruszców metali szlachetnych jak przypadło na synów narodów chrześcijańskich z podobną nabożnością. W ciągu wieków cena kruszców metali szlachetnych zawsze wzrastała i pieniądze wien zainwestowane przynosiły stały i nie najgorszy profit. Załamanie przyszło dość niespodziewanie i nagle. W późnym średniowieczu wszystkie znane złoża

uncje w lutym 1980 spadły w dwa miesiące do 10,50 U\$. Później zmienił się trend i jesienią było już 24 U\$ za uncję by następnie zmienić cykl i spadać aż do czerwca 1982 kiedy znowu stanęło na krótko zresztą na granicy 4,80 U\$ za uncję. W ciągu kilku miesięcy nastąpił odwrót w górę i cena podeszła pod 15 U\$ za uncję. Następny cykl znowu był spadkowy i obecnie cena kształtuje się (13 IX 84) 7,05 U\$ za uncję. Trudno zgadnąć czy cena ta jest ceną najniższą, przeto najlepszą, dla inwestora, kilka tygodni temu było nawet już 6,90 U\$, jednak nie ulega wątpliwości że obecnie srebro przy swojej cenie jest atrakcyjną inwestycją. Oczywiście należy się liczyć, że może jeszcze spaść dolara lub dwa lecz kupując w przedziale 7-5 U\$ za uncję nie popełnia się błędów.

Formy zakupu mogą być różnorodne, w sztabkach (dochodzi wówczas problem przechowywania), certyfikatach wydawanych przez Bank of Nova Scotia czy też opcje na zakup, które szerzej omówimy przy innej okazji.

Dla początkujących najkorzystniejszy jest zakup w dwu pierwszych formach, jedyny problem to trzeba zainwestować trochę pieniędzy a należy pa-

Trend spadkowy z tendencją do stabilizacji. Punkt zwrotny i odwrócenie cyklu trudny do definitywnego określenia, jednak gdzieś w przedziale 7-5 U\$ za uncję

tych metali na starym kontynencie były już wyczerpane co powodowało wzrost cen. Natomiast po 1492 kiedy okazało się że właśnie odkryty kontynent obfituje w kruszce których eksploatacja nie nastrocza żadnych problemów gdyż dotychczasowi ich właściciele nie wykazują żadnego zainteresowania, cena spadła drastycznie. Oczywiście dziś nie zanoszą się na odkrycie jakiegoś nowego kontynentu, lecz nie wiadomo co z kosmiczną i podwodną eksploatacją. W ubiegłym tygodniu ogłoszono, że kilkadziesiąt kilometrów od brzegów Brytyjskiej Kolumbii odkryto na dnie oceanu bogate złoża miedzi i cynku występujące w formie siarczków tych metali, a więc wysokoprocentowe i zachęcające do eksploatacji mimo właściwie braku odpowiedniej technologii przeprowadzania podobnych przedsięwzięć na przemysłową skalę.

W obecnym stuleciu obok dawnych funkcji zdobniczo-monetarnych kruszce metali szlachetnych zaczęły spełniać nie tylko rolę zabezpieczenia przed inflacją, lecz także ważne funkcje przemysłowe. Szczególnie platyna i srebro, które to metale są niezastąpione w medycynie (niekiedy mam na myśli srebrno-złoty usmiech jaki jeszcze można spotkać gdzieś w polskiej dzielnicy) elektrotechnice i innych gałęziach przemysłu. W ciągu ostatnich 2 dekad srebro w swej cenie wzrosło z niecałych 2 U\$ za uncję do 4 U\$ we wczesnych latach 70-tych, aby następnie w połowie 1975 osiągnąć cenę 6 U\$ i znowu spaść poniżej 5 U\$. Prawdziwy skok cen tego metalu rozpoczął się w 1979, wiosną kosztowało 10 U\$, a jesienią blisko 20 U\$. Zimą 1979/80 cena wystrzeliła w górę - co wiązało się z manipulacjami braci N & B Hunt usiłującymi skontrolować rynek tego metalu. Jednak bracia mimo swej miliardowej fortuny nie dali rady, po kilku miesiącach stając się z powrotem milionerami (czyli znowu sprawdziło się przysłowie jak zrobić małą fortunę na giełdzie - startować z dużą) i mając na głowie przesłuchania w wielu komisjach regulujących giełdę z senacką włącznie. Srebro zaś z 50 U\$ za

miętać ze w inwestycje tego typu lokuje się wyłącznie zbędne pieniądze, które nie trzeba będzie zużyć w najbliższych miesiącach czy nawet latach na zakup nowego telewizora, samochodu czy domu letniskowego. Srebro obecnie w swej relacji cenowej do złota jest "tanie". Na początku 1980 gdy srebro kosztowało 50 U\$ za uncję, a cena złota osiągnęła 840 U\$ relacja jednego metalu do drugiego miała się jak 1:17 czyli srebro było bardziej przecenione. Jesienią 1979 gdy zaczął się trend wzrostu, proporcja ta wynosiła 30-35 razy. W latach 70-tych jeśli proporcja ta zbliżała się do relacji 1:50 oznaczało to wówczas że należy kupować srebro, gdyż jest "tanie". Historycznie stosunek srebra do złota wynosił w granicach 1:30 - 1:40. Obecnie stosunek ten znowu zbliża się do 1:50 czyli jest to znak że należy kupować srebro. Wprawdzie nie należy się spodziewać skoku jak w 1979 czy nawet jak w 1982 lecz wzrost cen srebra o 30-50% w ciągu kilku lub kilkunastu następnych miesięcy jest zupełnie realny. Polityka fiskalna USA która co tu dużo kryć wywiera piętno na całej polityce tego typu świata zachodniego nie zmienia się do wyborów czy wręcz zaprzysiężenia (styczeń 1985). Okazało się, że ekonomia Reagana (Reaganomics) działa, inflacja w USA czy Kanadzie wynosi 2,4% i 4,1%, zaś w niektórych państwach zachodnich, które nie przypadkiem odgrywają ważną rolę na rynku finansowym jak RFN czy Szwajcaria wynosi 1,9% i 1,7% czyli praktycznie nie istnieje. Jednak po ponownym wyborze Reagana (w co nie wątpię) coś trzeba będzie zrobić z deficytowym budżetem. Jedyną drogą to odwrócić obecną politykę fiskalną, podnieść podatki, obniżyć stopę procentową co spowoduje nawrót do inflacji większej niż obecnie. Wówczas inwestorzy chętniej będą lokować w kruszce metali niż obecnie, a szczególnie srebro. Większe wydatki na zbrojenia i badania kosmiczne też posiadają dodatni wpływ na wzrost cen tego metalu.

Płotka finansjery

U W A G A

Polonia w Toronto i okolicy
POLISH ALLIANCE (TORONTO)
CREDIT UNION LTD.
2150 BLOOR ST. W.

(Wejście od wschodniej części budynku)

TEL 762-9523

Konta depozytowe	9 1/2 %	rocznie
Specjalne konta depozytowe (minimalny depozyt \$5000 oprocentowane na każdy dzień depozytu)	8 1/2 %	rocznie
3-miesięczne certyfikaty	10 1/2 %	rocznie
6-miesięczne certyfikaty	10 1/2 %	rocznie
1-letnie certyfikaty	10 1/2 %	rocznie
3-letnie certyfikaty	10 1/2 %	rocznie
3-letnie certyfikaty Non-redeemable	11 %	rocznie
RRSP i RHOSP	9 1/2 %	rocznie
Pozyczki personalne	15 1/2 %	rocznie
Hipoteki	15 %	rocznie

BEZPŁATNE PERSONALNE KONTA CIEKOWE
CODZIENNIE od 12 do 2:30 po poł. i od 7:30 do 9 wiecz.
WTORKI tylko od 12 do 2:30 po poł. oraz SOBOTY
od 10 do 12:30

Członkostwo w jakiegokolwiek organizacji polonijnej nie jest warunkiem członkostwa w naszej Jedn. Unii

CREDIT UNION
SW STANISŁAWA
i SW KAZIMIERZA

220 Roncesvalles Ave
tel. 537-2181

2987 Bloor Str W
tel. 236-1225

12 Denison Ave
tel. 863-0996

PRAGNIESZ STAĆ SIĘ WŁAŚCIELEM
DOMU, DZIAŁKI BUDOWLANEJ,
DOMKU LETNISKOWEGO?
STAN SIĘ NIM PRZY POMOCY
NAJWIĘKSZEJ NA ŚWIECIE PARAFIALNEJ

CREDIT UNION
ŚW STANISŁAWA I
ŚW KAZIMIERZA
KTÓRA OFERUJE
NA POWYŻSZE CELE
TRZY TYPY HIPOTEK;

O ZMIENNYM
OPROCENTOWANIU 12 3/4 %

ZAMKNIĘTE — 12 3/4 %

OTWARTE — 13 3/4 %

WSZYSTKIE
UBEZPIECZONE
NA ŻYCIE
DO SUMY
\$ 30 000 00

ARNOLD PENK

PRZEDSTAWICIEL ADDISON ON BAY LIMITED

PONTIAC, BUICK, CADILLAC

Szeroki wybór nowych i używanych samochodów. Używane samochody mają do nabycia roczną gwarancję na (Parts & Labour)

GENERAL MOTORS

pożyczka na samochód
Specjalizujemy się w otrzymaniu
pożyczki na samochód
dla nowo przybyłych
minimalna wpłata
miesięczne spłaty

Specjalne ceny dla Rodaków oferuje tylko

ARNOLD PENK

(Wyróżniony przez GM jako "Senior master salesman")

PO WSZELKIE INFORMACJE NA TEMAT SAMOCHODÓW LUB UBEZPIECZEN PROSZĘ
DZWONIĆ 964-3211 LUB DO DOMU W KAŻDYCH
GODZINACH 731-0757 ZOSTAWIAJĄC NAZWISKO I NUMER TELEFONU

832 BAY ST., TORONTO (przy College St.)

HOROSKOP TYGODNIA

Z TELESKOPU ESMERALDY

22.IX. - 28.IX.

BARAN
(Aries)
21 03 - 20 04

W nadchodzącym tygodniu przyjdzie ci ustalić sobie wzory które będą cię obowiązywać przez całą resztę roku. Niestety towarzyszyć ci będzie wyjątkowo ponury nastrój więc już na początku tygodnia warto się rozzerwać wybierając się po drobne zakupy.

25-ego będziesz miał dosyć obowiązków związanych z pracą i kto wie czy nie przyjdą ci do głowy szalone projekty aby tę pracę rzucić. Zanim jednak podejmiesz jakiegokolwiek decyzję, warto poradzić się bliskich. Pokaż innym swoje uczucia nie urykuj z darzysz ich miłością lub przyjaźnią.

BYK
(Taurus)
21 04 - 21 05

W najbliższych dniach znajdziesz odpowiedź na dręczące cię pytania natury ekonomicznej. Ktoś od dawna wykorzystuje twoją dobrą wolę i czas aby za protestować. Poza tym szczęście w miłości udane flirty i pikantne romanse. Twoim szczęśliwym kolorem jest teraz złoty i warto o tym pamiętać. Zastanów się także nad sposobem dokonania mądrej inwestycji która zapoczątkuje w przyszłości. Jeżeli wybierasz się w podróż 26-ty będzie dobrym po temu dniem. W końcu tygodnia będziesz miał do załatwienia jakąś sprawę z kims kto reprezentuje instytucje rządową.

BLIZNIAKI
(Gemini)
22 05 - 21 06

Szczególnie udany tydzień dla Blizniąt nastolatków ale także inne Bliznięta spędzą go w nie zwykle przyjemny sposób. Szczególnie szczęście czeka na ciebie jeżeli znajdziesz się w dużej grupie ludzi a kto wie czy nie spełnią się także miłosne marzenia. Finansowo kwitnąco i doskonale warto więc zapłacić zaległe rachunki. A także wybrać się po zakupy. Koniecznie pamiętaj o uśmiechu im więcej się teraz będziesz śmiać tym więcej wygra. Twoje szczęśliwe kamienie w nadchodzącym tygodniu to szmaragd i wszystkie kamienie o kolorze zielonym.

RAK
(Cancer)
22 06 - 23 07

Partner zdecydowanie stanie w opozycji i skrytykuje całe twoje przedsięwzięcie ale pamiętaj aby nie oglądać się wstecz. W tej chwili myśleć powinieneś wyłącznie o przyszłości. W pracy wzrasta twój prestiż i rośnie szansa na zdobycie sukcesu. Nawet jeżeli czujesz że twoje opinie są nieco kontrowersyjne nie obawiaj się ich wygłaszać. Twoja szczerość zostanie w pełni doceniona. 27-ego rozwiąże się sprawa powiększenia dochodów kto wie czy nie będzie to kolejna podwyżka twojego wynagrodzenia.

LEW
(Leo)
24 07 - 23 08

Musisz zreorganizować wszystko w domu i zacząć działanie zupełnie od podstaw. Spotkanie na które jesteś umówiony 23-ego nie dojdzie niestety do skutku ale nie przejmuj się tym zbyt mocno. Nie było przecież aż tak ważne. Spróbuj zademonstrować innym także tę bardziej praktyczną stronę twojego charakteru co jednak nie znaczy że musisz być uparty. Jakas sekretna sprawa zwiąże cię z dużą instytucją i całe przedsięwzięcie porwie cię na czas dłuższy. Partner oczekuje twojej pomocy.

PANNA
(Virgo)
24 08 - 23 09

Stwierdzisz nagle że jesteś ogromnie popularny w swoim otoczeniu ale za to w domu kłopoty. Ktoś z rodziny nie chce uczestniczyć w twoim życiu i wykonuje ewidentną niechęć do jakiegokolwiek współpracy. Niczego jednak teraz nie zmienisz i warto znaleźć sobie inne punkty odniesienia może nową pracę? Trzymaj się we wszystkim faktów i nie daj się ponieść wyobraźni. Unikaj także ostrych sprzeczek i nieporozumień. Twoje szczęśliwe kolory na nadchodzącym tygodniu to koralowy i różowy.

WAGA
(Libra)
24 09 - 23 10

Przyjaciel twojego dobrego przyjaciela może mieć coś bardzo niezwykłego do powiedzenia. Warto go będzie wysłuchać. Nadszedł wreszcie czas na duże operacje i przedsięwzięcia. Wszystko co teraz postanowisz, będzie bardzo ważne dla dalszych wypadków które potoczą się w niesłychanie szybkim tempie. Finansowo nieco kłopotów ale możesz ich uniknąć jeżeli dobrze popracujesz nad swoim budżetem. Doskonale w małżeństwie lub innych związkach.

SKORPION
(Scorpio)
24 10 - 22 11

Doskonały tydzień na rozwijanie i realizowanie najbardziej nawet nieprawdopodobnych projektów. Bardzo łatwo zresztą dojdiesz do punktu w którym te właśnie projekty zaczną przynosić dochody. Zwróć baczną uwagę na swoich współpracowników. Jeżeli zamierzasz załatwiać jakieś sprawy administracyjne zrób to 25-ego. Przed tobą wiele zmian i już teraz warto przedsięwziąć jakieś kroki aby zmiany te nie koczyły cię i nie zostały do nich nieprzygotowanego.

STRZELEC
(Sagittarius)
23 11 - 21 12

Musisz przekonać kogoś kto buja w obłokach że liczą się tylko realne fakty i sprawdzalna rzeczywistość. Atmosfera będzie teraz pełna niejasności i podejrzeń. Właśnie ty musisz być tą osobą która doprowadzi do wykrycia i kryzysu. Wszystkie sprawy Nowe przyjazne zawarte umowy na przyszłość. Nie zapomnij o ważnych telefonach i zaległej korespondencji. Nie przesadzaj z ciągłym oglądaniem telewizji nie jest to dobre ani dla ciebie ani dla twoich dzieci.

KOZIOROŻEC
(Capricorn)
22 12 - 20 01

Przed tobą wiele radosnych wydarzeń i dobrze będzie jeżeli podzielisz się swoją radością z najbliższymi. Znajdziesz się teraz w doskonałej formie i możesz oczarować każdego na kim ci będzie zależało. Pozwól aby inni dostrzegli wszystkie twoje walory. 25-ego otworzą się przed tobą nowe specjalne możliwości co dodatkowo wprowadzi cię w szampański humor. Rodzina i sąsiedzi są bardzo zainteresowani tym co masz im do powiedzenia. Twoje szczęśliwe cyfry 1 i 5.

WODNIK
(Aquarius)
21 01 - 19 02

Przed tobą podroże i przygody. Zdrowie w doskonałej formie i nareszcie nie będziesz musiał na nie narzekać. Pamiętaj o odpisywaniu na listy jest to w tej chwili sprawą ogromnej wagi. Staraj się aby nie popaść w ponury nastrój i czarnowidz two to w żadnym wypadku nie zyska ci przyjaźni ani sympatii otoczenia. W pracy nagromadzenie obowiązków i warto pomyśleć o tym jak zdążyć ze zrobieniem wszystkiego przed terminem. Postaraj się spędzić więcej czasu z dziećmi.

RYBY
(Pisces)
20 02 - 20 03

Rozmowa telefoniczna może spowodować nieoczekiwane kłopoty a tymczasem trzeba się skoncentrować na sprawach związanych z finansami i domowym budżetem. Nie pokazuj innym że ich lekceważysz i nie słuchasz tego co mają ci do powiedzenia. Drobne zmiany w codziennej rutynie wyjdą ci na dobre i pomogą uporać się z od dawna nawarstwiającymi się obowiązkami. 26-ego warto wybrać się w krótką podróż. Twoje szczęśliwe cyfry to 3 i 4. Szczęśliwy kamień szmaragd.

ZŁOTO I BRYLANTY
OD PRODUCENTÓW I IMPORTERÓW
HOLDER DIAMONDS Inc
Diamond Importers
21 DUNDAS ST., SUITE 1601, TORONTO, ONT M5B 1B7
TEL. (416) 368 - 7186
Od poniedziałku do srody 9 - 5
czwartki 9-8 30
lub proszę telefonować w sprawie terminu wizyty

WSPANIAŁA OKAZJA!
UNITY TRAVEL
100 University Ave Suite 807
Toronto Ont, Canada M5J 1V6
Telephone (416) 595 1244
Telex 06 22186 PWT

TANIE LOTY DO KOPENHAGI I POLSKI
Od 20 września i 27 września
Czas pobytu od 1 do 8 tygodni

Ceny
KOPENHAGA \$ 499
WARSZAWA lub SWINOUJŚCIE \$ 699

Firma nasza specjalizuje się też w innych wycieczkach i przelotach do krajów całego świata. Prosimy Państwa o zainteresowanie się naszymi **OBNIZONYMI CENAMI** do innych miast Europy, jak **BERGEN, BRUKSELA, GOETEBORG, OSLO, SZTOKHOLM, HELSINKI, BELGRAD, ZAGRZEB, WIEN, MALTA** oraz wycieczki do **RIO JANEIRO W BRAZYLII**

Po dalsze informacje i rezerwacje prosimy telefonować -
TORONTO 595 - 1244
prosić p. Krystynę
Od osób spoza Toronto akceptujemy "collect calls" tylko po rezerwacji

SWISLA PARCEL SERVICE
49 Roncesvalles Avenue
Toronto, Ontario M6R 2K5
TEL 534 - 9864

Jedyna Firma Wysyłająca Do Polski Towar Na Zlecenie!

POLECA

- ARTYKUŁY SPOŻYWCZE
- SAMOCHODY I CIĄGNIKI
- LEKARSTWA
- ARTYKUŁY GOSPODARCZE
- ALKOHOŁ I SOKI
- OWOCE CYTRUSOWE
- DYWANY, FIRANKI ITP
- BILETY LOTNICZE DO POLSKI

NAJMNIEJSZE ZAMOWIENIE \$ 30
ALBO PACZKA 5 KG MINIMUM
KAWA ZIARNISTA NAJTANSZA - \$ 6 ZA KG,
DZINSY 3 PARY \$ 39
WSZYSTKIE PACZKI DOSTARCZANE SA DO RĄK ODBIORCY

oferujemy

NAJNIŻSZE CENY W AMERYCE POŁNOCCYJ
OPŁATY W DOLARACH KANADYJSKICH
Najnowsze ograniczenia w Polsce dla firm wysyłających paczki naszej firmy nie dotyczą!

14TH ST. AUTO BODY AND COLLISION LTD
74 - 14th Street, TEL 251 - 2892

Wszelkie naprawy karoserii i lakierowanie samochodów
Bezpłatna wycena
Prowadzimy oddział samoobsługi

- wynajęcie stanowiska naprawczego 1 godzina - \$ 3,
- cały dzień \$ 25, ● tydzień - \$ 120
- Komora lakiernicza - \$ 35

Klient przygotowuje samochód - my lakierujemy - \$ 130

Peter Burdon
PONTIAC BUICK LIMITED
Przedstawiciel General Motors
348 Danforth Ave. E. Toronto,
TEL. (416) 469 - 5531 ext 281

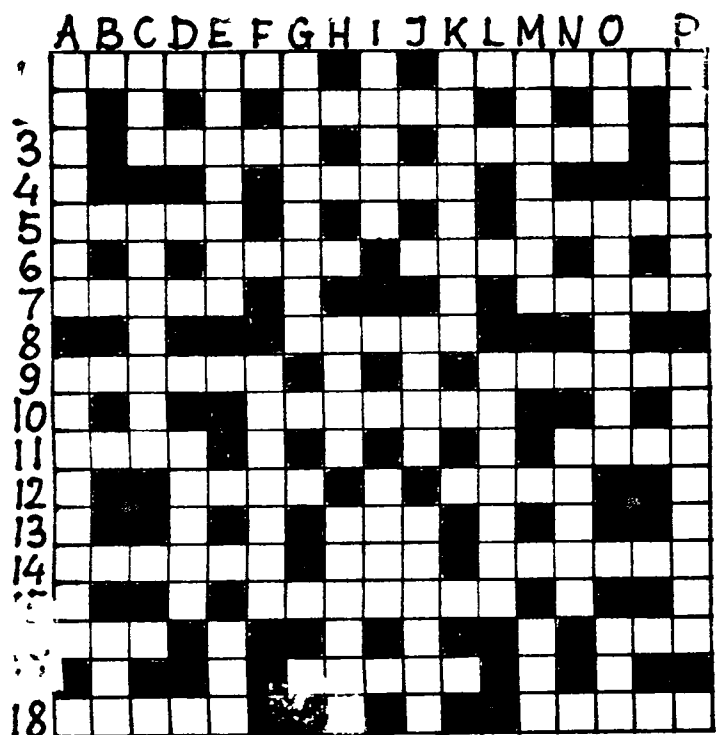
Posiada dla państwa bogaty zestaw fabrycznie nowych i używanych samochodów

- Najlepsze ceny
- Niskie miesięczne spłaty!
- Udzielamy długoterminowych pożyczek
- Ułatwiamy otrzymanie ubezpieczenia na bardzo dogodnych warunkach
- Udzielamy gwarancji na 60 000 km (Acadian, Skylark, Phoenix)
- Każdy kupujący otrzymuje bezpłatnie olej na 100 tys km
- Specjalna zniżka na samochody Pontiac 2000

Wszystkie sprawy załatwiamy w języku polskim

WRL SIEN

20 C Eustachego, Faustyny, Filipiny, Oktawiusza
21 P Bozydara, Ifigenu, Jonasza, Mateusza, Mirelli
22 S Emmerana, Maurycego, Tomasza, Zelindy
23 N Berty, Bogusława, Liberata, Liwiusza, Tekli
24 P Gerarda, Gryzeldy, Mirostawa, Teodora, Tomira
25 W Aureliana, Aurelu, Cezara, Kleofasa, Ładystawa
26 S Cypriana, Justyny

Nr 101

Poziomo

- 1-A mit, bajeczna historia
- 1-K pugnał turecko-kaukaski
- 2-G sprzedaż na rachunek innej osoby, sklep z taką sprzedażą
- 3-C potężna bryła kompleksu gorskiego
- 3-K gaz szlachetny, helowiec
- 4-G imię męskie
- 5-A miasto, centrum ruchu arianskiego w Polsce
- 5-M zniżka przy kupnie
- 6-E nahajka
- 6-J buhaje lub błędy
- 7-A murawa

- 7-M wydzielina przewodu pokarmowego kaszalota używana w przemyśle perfumeryjnym
- 8-G kangurzyca nosi w niej małe
- 9-A gruby papier
- 9-L europejskie miasto podzielone murem
- 10-F kolczasta roślina
- 11-A znak zapisu muzycznego
- 11-N stoi na polu po zniwach
- 12-D stopień, ocena
- 12-K choroba zakazna
- 13-H do popędzania konia
- 14-A wielki ptak z łysą szyją
- 14-H Elżbieta potocznie
- 14-L grządki
- 15-F np etykieta firmowa
- 16-A rosyjska jednostka wagi
- 16-O żelazny pręt
- 17-G uszeregowanie np nazwisk
- 18-A mityczny skrzydlaty kon
- 18-M rodzaj japońskiej szermierki

- 1-I spiszek
- 1-K zona Sokratesa
- 1-M państwo afrykańskie
- 1-O Tomasz - przyjaciel Mickiewicza
- 1-P szpadek
- 5-C czworobok foremny
- 5-O jedno z biblijnych miast
- 8-H utwór muzyczny numerowany wg kolejności wydania
- 8-J pilnuje owiec i juhasow
- 9-A telewizyjna lampa obrazowa
- 9-F krótki utwór instrumentalny o charakterze nastrojowym
- 9-L tradycyjny instrument ukraiński
- 9-P nadużywanie stanowiska przez faworyzowanie krewnych
- 11-D płynie w niej prąd do katedy
- 11-N taniec pochodzenia brazylijskiego
- 12-I wspiera się na nich molo
- 13-H państwo europejskie
- 13-J do wyklejania ścian
- 16-B stoją w pasiece
- 16-E ciało lotne
- 16-M pukiel włosów
- 16-O falujący zagon zboża

Praca

WYKWALIFIKOWANI ROBOTNICY budowlani wszelkich specjalności **POSZUKIWANI**

TEL Toronto 767-5068

ZAOPIEKUJĘ SIĘ dzieckiem u siebie w domu

TEL 767 5871 po 6 wieczor

POTRZEBNI zręczni pracownicy **HANDYMEN** w dziedzinie napraw i remontów mieszkań oraz kobiety do sprzątnia

Angielski chociaż trochę potrzebny TEL 823 8985

CHCĘ ci pomóc dobrze zarabiać Jeśli jesteś rzemieślnikiem w branżach remontów i napraw mieszkań Pracujesz na własną rękę lub masz zamiar się usamodzielnic Pokieruję Tobą mam przeszło 30 lat doświadczenia na rynku pracy i potrafię sprzedać Twoje usługi bardzo korzystnie

NIE PRZESPIJ PRZEDZWON Bronisław Łukaszewski 92 103 TEL 823 7458

POTRZEBNA pomoc domowa z za mieszaniem na miejscu w wieku od 25 50 lat uczęwa niepaląca Dom adwokata dwoje dzieci w wieku szkolnym

W nagrodzenie miesięczne \$400 plus mieszkanie i wyżywienie TEL 223 1640 lub 449 8588

DRIVER wanted for delivering food South Etobicoke area English spoken

Must have own car Part time help wanted

TEL 233 5886 ask for Dominic

FOTOGRAF prasowy szuka pracy

TEL (519) 893 2653

Nr 100

♠ BRYDŻ ♥

Północ

- 20-CP ♦ xxxx
- ♦ -
- ♦ AKJx
- ♦ KQ10xx

REDAGUJE
KIBIC

Zachód

- ♦ xx
- ♦ xxx
- ♦ 10987
- ♦ Axxx

Wschód

- ♦ J10xx
- ♦ Jxxx
- ♦ xx
- ♦ Jxx

Deklarant

- ♦ AKQ
- ♦ AKQxxx
- ♦ Kxx
- ♦ x

LICYTACJA

D P

- 2 kier 3 karo
- 3 kier 4 trefl
- 4 BA 5 karo
- 6 BA Pas

Uwaga szlemik kier nie wychodzi!

WYJSCIE 10-ka karo

W naszym cyklu o wyjątkach od generalnych reguł omówię dzisiaj popularne powiedzonko "gdy siedzisz przed stolikiem, graj w mocny solik, a gdy za stolikiem, graj do słabego stolika"

Jak zawsze, zgadzam się i z tą generalną zasadą tylko błagam, niech ta generalna reguła nie zastępuje logicznego myślenia

D - P łatwo doliczytowali się szlemika, i całe szczęście, że nie w kierach a w BA Z, mając pewną lewę na Asa trefl, zagrał w taki sposób, aby wyrobić, ewentualnie, jeszcze jedną lewunię, tę jedną jedyną Zastosował więc znaną wszystkim regułę "przed dziadkiem graj do mocnego stołu", i postawił 10-kę karo Okazuje się, że było to doskonałe zagranie, które nic nie psuło Skuteczność tego zagrania zależała od trafnej oceny sytuacji przez partnera D wygrał Królem w rękę i spróbował Asa, Króla i Damę kier, na które stracił na stole 2 blotki pik i jedno trefl Z kolei musiał zagrać małe kier Miał nadzieję, że przeciwnik, który weźmie lewę Waletem, nie posiada Asa trefl Szczęśliwiec! Do ręki wszedł gracz W, typ gracza, który nie lubi zbyttno się zastanawiać Jemu wystarczają generalne zasady, których się nauczył ileś tam lat temu Ilez to juz razy mu wymawiano, że nie stosuje się do znanych wszystkim reguł Teraz pokaze, że zna doskonale prawdzią gry, i juz nikt mu nie zarzuci, że ich nie stosuje Zwłaszcza w takim ważnym momencie, gdy wrogowie grają szlemika Co za okazja do popisania się! Tym razem - nie daruje! Z resztą, sytuacja jest jasna widać jak na dłoni, że słabość stolika TO PIKI! Dziecko by to zauważyło i postawił Waleta pik

Moi kochani, w ten sposób nie powinno się grać w brydza Sytuacja była rzeczywiście jasna Należało się tylko trochę zastanowić, nie jak dziecko, ale jak przyzwoity brydzysta Gracz W, zamiast szukać dziury na stoliku, powinien skupić się na wiadomościach, które posiada A więc D ma AKQ kier, to 3 lewy, i 4 lewy na karo, to 7 Gdyby miał Asa trefl, to spróbuje grać trefle z góry, bo może Walet spadnie (a W wie, że spadnie), i będzie miał 5 lew na trefl: łącznie 12 lew Szlemik

A jednak D w ten sposób nie zagrał, to znaczy, że nie ma Asa trefl! A najlepszy dowód to fakt, że D poszedł szukać dodatkowych lew w kierach Poco, jeśli mógł najpierw spróbować trefle A więc W nie bacząc na siłę trefli na stoliku, i przede wszystkim nie bacząc na sztywne reguły, powinien był odwrócić trefle - do mocnego stołu! Śmieszne, ale prawdziwe

Popatrzmy na punkt widzenia D Otworzył 2 kier z 21 punktami Mógł oczywiście mieć Asa trefl, i to nawet drugiego, a w pikach KQ, co też daje 21 pkt Czy nie spróbuje, gdy juz wiedział, że kier się nie rozłożyło, wyrobić trefle? Deklarant musi liczyć na dobry rozkład w kierach albo w treflach Inaczej leży

DEALER

Uwaga!

TORONTO - WARSZAWA - TORONTO

CENA \$649

Po szczegółowe informacje prosimy zgłaszać się do

EMPRESS TRAVEL AGENCY Ltd.

185 Roncesvalles Ave., Toronto M6R 2L5 (naprzeciw Credit Union)

Tel. (416) 536-3554, 536-6991

INFORMATOR TURYSTYCZNY TAM I Z POWROTEM

Z TORONTO do FRANKFURTU GENEWY PARYŻA

\$ 599

Cena obejmuje ubezpieczenie

ZYCZYMY PAŃSTWU PRZYJEMNEJ PODRÓŻY

COLODY TRAVEL

598 - 3337

SPORT

SPORT

SPORT

Mistrzostwa Świata Szosowców

Na 255-kilometrowej trasie wokół góry Montjuich w pobliżu Barcelony - tam, gdzie 11 lat temu wielkie sukcesy odnieśli w mistrzostwach świata polscy kolarze (złoty medal drużyny, mistrzostwo Szurkowskiego, drugie miejsce Szozdy), o tęczową koszulkę walczyli zawodowcy

Najlepszy spośród 119 zawodników okazał się niespodziewanie 27-letni Belg Claude Criquelion, który zagrał na nosie wszystkim faworytom z Francuzami Laurentem Fignonem i Bernardem Hinaultem oraz Włochem Francesco Mosserem na czele Wymieniona trójka, podobnie jak Irland

dczyk Sean Kelly, wycofała się zresztą w trakcie wyciągu

Criquelion zaatakował w połowie trasy Gonit go zawzięcie były mistrz świata amatorów, Włoch Claudio Corti, ale bez skutku Trzeci był srebrny medalista niedawnych Igrzysk Olimpijskich w Los Angeles, obecnie już profesjonalista, Kanadyjczyk Steve Bauer

WYNIKI 1 Claude Criquelion (Belgia) - 6 46 47, 2 Claudio Corti (Włochy) - strata 0,14, 3 Steve Bauer (Kanada), 4 Hubert Seiz (Szwajcaria), 5 Bernard Boureau (Francja), 6 Robert Millar (Wielka Brytania), 7 Erik Caritoux (Francja) - wszyscy 1 01

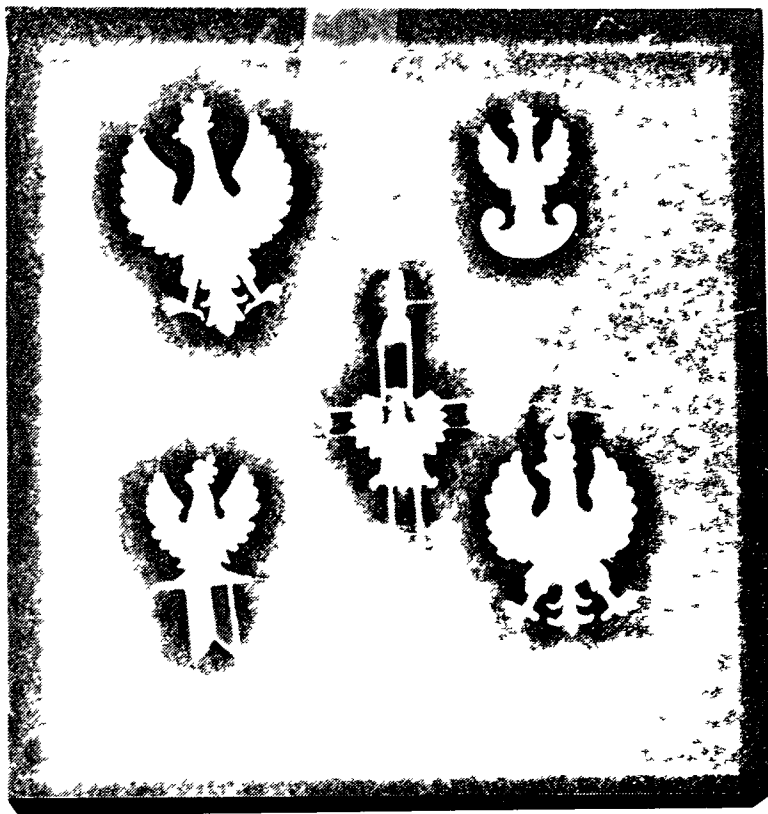
SREBRZONA LUB ZŁOCONA GALWANICZNIE KOLEKCJA ORŁÓW POLSKICH

już do nabycia w "TOLA'S GIFT"

176 Roncesvalles Ave.

Między innymi Orzeł Legionów Piłsudskiego, krzyż żałobny noszony po klęsce Powstania Styczniowego, Orzeł z Matką Boską Ostrobramską lub Częstochowską

Zamówienia i informacje "Mark's Creation's"
TEL 532-3865 po 18 00

MATRYMONIALNE

KAWALER, lat 30, od 3 lat w Toronto ustabilizowany, interesujący się poezją muzyką klasyczną, filmem, z bardzo dobrą aparacją pozna Panią do lat 30 w celu nawiązania kontaktów towarzyskich najchętniej z nowo przybyłą emigracją, z kulturalnym obyczajem i minimum średnim wykształceniem Poważne foto-oferty kierować na adres E T Dla A-334 87-89

Uczciwy kulturalny emeryt, właściciel posiadłości w kramie lasów i pol, pragnie poznać miłą prawego charakteru panią domatorkę lubiącą życie wśród przyrody, w celu matrymonialnym Fotooferty proszę przysyłać do E T dla B001 lub dzwonić (705) 645-4898

KAWALER lat 28 na stałe w Kanadzie bardzo samotny pogodnego usposobienia pozna panią do lat 30 o podobnym zainteresowaniu w celu matrymonialnym

NIEZALEŻNIE materialna, 34 lata, 2 dzieci pogodna szczupła, poszukuje bratniej duszy Tel (519) 728-6808 A 11

PANNA, lat 29/164 Szatynka, oczy niebieskie z dobrą aparacją Poważnie myśląca o życiu Wykształcenie średnie Od kilku miesięcy zamieszkała w Kanadzie Pozna kawalera do lat 30, z kulturalnym obyczajem, dobrej powierzchowności Minimum średnie wykształcenie Zdjęcie mile widziane Poważne oferty proszę kierować na adres redakcji E T

SREBRNY MEDAL DLA POLSKICH AKADEMIKÓW

Złote medale na V akademickich mistrzostwach świata w tenisie stołowym w turnieju drużynowym zdobyły reprezentacje Korei Półd, (wśród kobiet) i ChRL - wśród mężczyzn Ci ostatni w finale turnieju mężczyzn pokonali Polskę 5 1

Finale, podobnie jak i wcześniejsze spotkania stały na przeciętnym poziomie Chinczy (którym daleko do klasy swoich kolegów z pierwszej reprezentacji) okazali się wystarczająco silni, żeby w krótkim meczu pokonać praktycznie pierwszą reprezentację Polski 5 1 Jedyny punkt dla naszych barw zdobył Leszek Kucharski, który wygrał z Peng Yi 21 11, 21 14

W finale turnieju drużynowego kobiet doszło do niespodzianek Tenistki stołowe z Korei Półd okazały się lepsze od reprezentantek ChRL i one wyjadą z Gdanska ze złotym medalem Bardzo słabo wypadły polskie zawodniczki, zajmując 7 miejsce W akademickiej ekipie występowała mistrzyni Polski Katarzyna Calinska, która w meczu o 7 miejsce z CSRS, podobnie jak i w całym turnieju, nie błyszczała Polki "wymęczyły" zwycięstwo 3 2, a punkty dla naszej ekipy zdobyły Jadwiga Krason - 2 i Katarzyna Calinska - 1

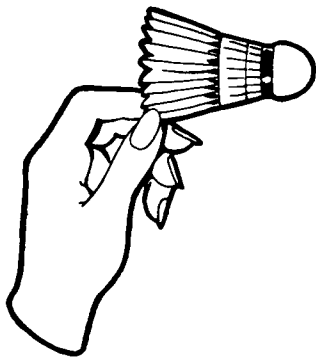
WYNIKI

Kobiety

Mecz o 1 miejsce Korea Półd - ChRL 3 1
O 3 miejsce, ZSRR - Bułgaria 3 1

Mężczyźni

O 1 miejsce ChRL - Polska 5 1 (wyniki Andrzej Grubba - Xu Fang 20 22, 16 21, Andrzej Jakubowicz - Wang Yansheng 14 21, 17 21, Leszek Kucharski - Peng Yi 21 11, 21 14, Grubba - Wang Yansheng 16 21, 18 21, Kucharski - Xu Fang 20 22, 15 21, Jakubowicz - Peng Yi 13 21, 10 21)
Mecz o 3 miejsce ZSRR - Korea Półd 5 4

OKRUCHY SPORTOWE

Z Indii napłynęły informacje o sukcesie warszawskich himalaistów Oto treść depeszy wysłanej z Manoli "9-osobowa wyprawa Mazowieckiego Klubu Górskiego "Matragona" w Himalaje Zachodnie (pasmo Lahul), zakończyła się sukcesem Zdobyto szczyt KR-2 (6194 m) 23 sierpnia weszli na niego Ryszard Wrona i Andrzej Zboinski, a dwa dni później Grazyna i Ryszard Tokarczykowie oraz Krzysztof Wroczyński"

Dodajmy, że dziewięć szczytów KR-2 próbowały zdobyć wcześniejsze wyprawy amerykańskie i japońskie - bez rezultatu Powrót warszawskich himalaistów przewidziany jest 13 września

***

Sukcesem polskich pięcioboistów zakończyły się w Horsholm w Danii mistrzostwa świata W konkurencji drużynowej nasza reprezentacja zdobyła srebrny medal, gromadząc 15174 pkt Najlepsze okazały się reprezentantki ZSRR - 15359, a brązowy medal wywalczyła ekipa RFN - 15117

***

Na czwartkowe posiedzenie zarządu Polskiego Związku

Lekkoatletyczny mityng w Paryżu

W Paryżu odbył się międzynarodowy mityng lekkoatletyczny Z naszych reprezentantów najlepiej spisała się Lucyna Kałek zajmując pierwsze miejsce w biegu na 100 m ppł w czasie - 12,54 sek

WYNIKI

Kobiety

100 m ppł - 1 Lucyna Kałek - 12,54, 2 Jordanka Donkova (Bułgaria) - 12,78, 3 Laurence Elloy (Francja) - 13,01

Wzwyż - 1 Ludmiła Andonowa (Bułgaria) - 1 98, 2 Steska Kostadinowa (Bułgaria) - 1,96, 3 Ludmiła Butuzowa (ZSRR) - 1 93, 7 Jolanta Komasa - 1,85

400 m - 1 Tatiana Kocembova (CSRS) - 49,30, 2 Jarmila Kratochvilova (CSRS) - 49,47

800 m - 1 Jarmila Kratochvilova (CSRS) - 1 58,50, 2 Ruth Wysocki (USA) - 1 58,65, 3 Kim Gallagher (USA) - 2 01,70

Mężczyźni

100 m - 1 Stefano Tilli (Włochy) - 10,34, 2 Osvaldo Lara (Kuba) - 10,34, 3 Desai Williams (Kanada) - 10,35, 6 Janik - 10,72

200 m - 1 Desai Williams (Kanada) - 20,61, 2 Don Quarrie (Jamajka) - 20,77, 3 Jean-Jacques Boussemart (Francja) - 20,79, 4 Marian Woronin - 20,97

1500 m - 1 Said Aouita (Maroko) - 3 34,13, 2 Jose Abascal (Hiszpania) - 3 34,74, 3 Jose Marayo (Francja) - 3 36,23

Bokserkiego przybyła delegacja SI OZB z propozycją, aby międzypaństwowy mecz pięściarskich reprezentacji Polski i USA odbył się 21 października br w Katowicach

Zarząd PZB przychylnie ustosunkował się do tej propozycji, tym bardziej, że w marcu 1980 r właśnie w Katowicach miał być rozegrany mecz z USA, który jak wiadomo nie doszedł do skutku z uwagi na tragiczną śmierć ekipy amerykańskiej na warszawskim lotnisku Okęcie

***

Z udanego wozu po RFN wrócili piłkarze ręczni krakowskiego Hutnika W Bergkamen startowali w silnie obsadzonym turnieju, w którym zajęli pierwsze miejsce Krakowianie pokonali SC Metz (Francja) 26 23, SUS Oberaden 24 20 i zremisowali z Tuī a Bergkamen 27 27 Po turnieju hutnicy zmierzali się z reprezentacją Holandii wygrywając 19 16

***

Motocrossowcy Holandii w składzie Kees van der Ven, John Hensen, John van der Berk i Postema - zdobyli Puchar Narodów w klasie 125 cm, będąc drużynowymi mistrzostwami świata Holendrzy na zawodach w miejscowości Dalecin na Morawach zgromadzili w finałowych wyciągach 28 pkt, wyprzedzając zaledwie o 3 pkt Włochy oraz o 20 pkt Finlandię W imprezie startowali także reprezentanci Polski Pojechali jednak słabo w eliminacjach - 11 miejsce na 12 startujących - i nie weszli do finału

***

72 samochody stanęły na starcie samochodowego Rajdu Hebros w Bułgarii Do mety dojechały tylko 24 załogi Trasa liczyła 84 km z 28 odcinkami specjalnymi długości 318 km Impreza przyniosła sukces samochodom Renault W klasyfikacji generalnej triumfowali Ferjancz - Tandari (Węgry) Dalsza kolejność 2 Czubrikow - Dimitrow, 3 Donew - Marinow (obie załogi Bułgaria) - wszyscy na Renault 5 Turbo Na czwartym miejscu uplasowali się Polacy Błazej Krupa i Piotr Mystkowski na Renault 11 Turbo

***

Na igrzyskach skoczni odbył się ogólnopolski otwarty konkurs skoków o Puchar Lata W dwudniowych zawodach najlepszy okazał się reprezentant BBTS Włokniarz Bielsko Jozef Pawlusiak Najdłuższy skok oddał jednak drugi w klasyfikacji końcowej Jozef Pluskota z WKS Legia, który osiągnął 47 metrow

Wyniki seniorzy 1 Jozef Pawlusiak (BBTS Włokniarz) 401,5 pkt (44,5 i 46,5), 2 Jozef Pluskota (WKS Legia) 397,2 (46,5 i 47,0), 3 Jarosław Węgrzynkiewicz (ŁKS Skrzyczne) 389,4 (45,5 i 46,0)

SPORT

SPORT

SPORT

Piłka nożna

Przed tygodniem, w osmiu meczach ekstraklasy piłkarze zdobyli 22 gole i tak się tym wyczynem zmęczyli, że tym razem zdołali strzelić celnie tylko 10 razy

W Lublinie kibice nie obejrżeli żadnego gola Piłkarze Bałtyku przyjechali z zamiarem uzyskania remisu Wszystkie siły poświęcili wyłącznie obronie własnej bramki i cel osiągnęli W Zabrzu, Katowicach, Gdansk i Krakowie tylko raz w ciągu 90 minut piłka znajdowała się w siatce Okazji, jak wynika z agencyjnych relacji, było więcej, ale głównym grzchem polskich piłkarzy jest nadal brak skuteczności

W najgorszej formie strzeleckiej są nadal zawodnicy ŁKS i Wisły Piłkarze łódzcy w pięciu meczach nie zdobyli jeszcze ani jednego gola i tylko jeden punkt W spotkaniu z GKS Łódzianie nie zdołali pokonać Franciszka Sputa, choć dwukrotnie po strzałach Rozyckiego wydawało się, że gol musi pasc Bramkę zdobyli jednak katowiczanie, po strzale Kubisz

tala, który poczuł się chyba zobowiązany do udowodnienia, że 8 mln złotych zapłaconych za niego Cracovii nie było sumą wygórowaną GKS odniósł więc swe pierwsze zwycięstwo Ta sztuka po raz piąty w tym sezonie nie udała się zespołom Górnika Wałbrzych, Lechu i ŁKS

Pierwszą wygraną w tym sezonie zanotowali na swoim koncie również piłkarze Ruchu W meczu najstarszych ligowców chorzowiec pokonali 1 0 Wisłę Było to 49 spotkanie rozegrane między tymi drużynami w Krakowie i 8 zwycięstwo Ruchu Zawodnicy Wisły zdobyli dotychczas tylko jednego gola i wszystko wskazuje na to, że krakowski zespół przeżywa poważny kryzys

Legia dopiero w trzecim swoim występie na własnym boisku zdobyła komplet punktów, a trzeba przyznać, że uzyskała je w zupełnie dobrym stylu

A oto tabeli i komplet wyników

EMOCJE
PUCHARU
POLSKI

Piłkarze Ruchu Chorzów, Wisły Kraków, Zagłębia Sosnowiec i Górnika Wałbrzych już pozegnali się z marzeniami o Pucharze Polski Wcześniej zostały wyeliminowane zespoły Radomiaka i Lechu Gdansk, tak więc z 16 drużyn obecnej ekstraklasy tylko 10 gra dalej

Niespodzianki należą do tradycji Pucharu Polski, nie obyło się bez nich i teraz, chociaż szukano ich przede wszystkim w Jadownikach, Zamosciu czy Zielonej Gorze Tam jednak wygrali potentaci Ambitni piłkarze ŁKS Jadowiczanka radowali się przede wszystkim z tego, że w meczu z samym Wędzawem Łódz zdobyli przynajmniej jedną bramkę Stracili ich jednak aż siedem

Największy zawód sprawili oczywiście ci, co odpadli (mylimy o zespołach ekstraklasy) Z drugiej jednak strony Wisła Kraków i Górnik Wałbrzych w lidze też nie spisuja się najlepiej Właściwie pewne pretensje można mieć jedynie do Zagłębia Sosnowiec i Ruchu Chorzów Widac natomiast, że najlepsi poważnie potraktowali pucharowe występy Świadcza o tym pewne i wysokie zwycięstwa Wędzawa, Legni czy Lecha

Komplet wyników 1/16 finału Pucharu Polski

Jadownicznica - Wędzaw Ł	1 7
Hetman Zam - Legia War	1 5
Bug Wyszkw - Motor Lub	0 5
Hutnik Krak - Górnik Zab	0 1
Victoria Jaw - Ruch Chorz	3 1
Piast N Ruda - Górnik Wałb	2 1
Chemik Police - GKS Kat	0 1
Bron Radom - Wisła Kr	0 0
karne 4 2	
Arkonia Szcz - Śląsk Wr	0 1
Igloopol Dęb - Szomb Byt	2 1
Lechia Z Gora - Lech Poz	0 4
Włokniarz Pab - Cracovia	0 2
Stal St Szcz - Bałtyk Gd	1 1
karne 2 4	
Moto Jelcz Oł - Zag Sosn	1 1
karne 4 3	
Gwardia Szczyt - ŁKS	2 5

Mecz Gwardia Warszawa - Pogon Szczecin został przełożony

miejsce wywalczył najlepszy z Europejczyków, mistrz Starego Kontynentu - Ulf Bengtsson ze Szwecji, pokonując w ostatnim spotkaniu Japonczyka Kiyoshi Saito 23 21, 17 21, 21 14

Dalsze miejsca zajęli 4 Kiyoshi Saito (Japonia), 5 Jan-Ove Waldner (Szwecja), 6 Xie Saike (ChRL), 7 Cai Zhenhua (ChRL), 8 Atanda Musa (Nigeria), 9 Erik Lindh (Szwecja), 10 Chiu Man Kuen (Hongkong)

59 DRUŻYNOWE
MISTRZOSTWA
POLSKI
W KOLARSTWIE

Na starcie stanęło 19 4-osobowych zespołów w tym 4 drużyny Gwardii Katowice - gospodarza mistrzostw, 2 z Legii Warszawa i 2 z Dolmelu Wrocław 76 kolarzy ruszyło do walki na płaskiej 100-kilometrowej trasie z Katowic do Kobioru i z powrotem

Faworytami były zespoły Legii Warszawa i pierwszej drużyny Gwardii Katowice broniące tytułow mistrza i wicemistrza Polski Czarnego konia upatrywano we Flocie Gdynia, której przewodził dookoptywany w ostatniej chwili do składu 35-letni Tadeusz Mytnik

Od początkowych kilometrów walka przebiegała pod znakiem rywalizacji pierwszych zespołów Legii i Gwardii Katowice Po 25 km prowadzeni przez Andrzeja Trochanowskiego legionisci mieli prawie 10 sek przewagi nad najgroźniejszymi rywalami, po 50 km różnica ta wzrosła do ponad 30 sek

Na mecie okazało się, że końcówka legionistów była no-

kautująca i osiągnęli oni nad następną drużyną przewagę prawie 2 minut Na drugiej "50" przyspieszył też drugi zespół Legii, który w efekcie zdobył brązowy medal, wyprzedzając Moto Jelcz Oławę i Dolmel Wrocław - mające nad nim przewagę na półmetku Niewykluczone, że druga drużyna Legii sprawiłaby większą niespodziankę, gdyby nie dwa defekty na pierwszych kilometrach trasy

WYNIKI

1 Legia Warszawa I (Zbigniew Szczepkowski, Zbigniew Ludwiniak, Zdzisław Wrona, Sławomir Krawczyk) - 2 03 42,69

2 Gwardia Katowice I (Roman Jaskuła, Zenon Jaskuła, Witold Plutecki, Dariusz Zakrzewski) - 2 05 33 66

3 Legia Warszawa II (Paweł Kowalski, Lechosław Michalak Grzegorz Zielinski, Tomasz Zwolinski) - 2,06 45 94

Srednia szybkość zwycięskiego zespołu - 47,0 km/godz

Puchar
Kanady

Może w chwili gdy Panstwo czytają ten numer Echa Tygodnia znany jest już zwycięzca III Pucharu Kanady (przewidując Kanadę), ale już teraz gdy to piszę, a jest to jeszcze przed finałami wiadomo, że wyniki są sensacyjne Do finału nie weszli ani Sowieci ani Amerykanie Grają natomiast Kanadyjczycy ze Szwedami

Jeszcze przed rozpoczęciem turnieju Kanadyjczycy mówili, że pokonać Sowiec to zawsze wielka frajda, ale najważniejsze to żeby nie dać się przescignąć Jankesom

A Ameykanie szli w turnieju jak burza W eliminacjach ulegli co prawda 1 2 Rosjanom i zremisowali z Kanadą, a le wygrali z rewelacją turnieju - Szwedami aż 7 1 i z zawsze groźnymi Czechosłowakami Kanada natomiast przegrała i z Sowietaami i ze Szwedami Do półfinałów awansowały więc następujące zespoły

ZSRR	10 0
USA	7 3
Szwecja	6 4
Kanada	5 5

Widac było, że pierwsze dwa zespoły były znacznie silniejsze w pierwszej fazie turnieju i na nie przede wszystkim stawiano w półfinałach (Czechosłowacja z wynikiem 1 9 i RFN z takim samym, stanowiły tylko tło dla pierwszej czwórki) Specjaliści od twardej waluty obliczali, że w wypadku niezakwalifikowania się Kanady do półfinałów wpływu z turnieju byłyby rzędu 500 tys dolarów, z Kanadą w półfinałach 85, tys, a w przypadku dojscia Kanady do finałów aż 1,5 miliona I reprezentacja Kanady na to zapracowała Bo bardzo zaciętym półfinale z Sowietaami w normalnym czasie wynik brzmiał 3 3, ale w dogrywce gola strzelili tylko Kanadyjczycy I oni grają w finale

Drugi półfinał miał zupełnie inny przebieg Szwedzi wyciągnęli właściwe wnioski z kłęski w eliminacjach i w półfinałach wygrali aż 9 2 To była kłęska Amerykanów W ten sposób w półfinałach obie zwycięskie drużyny zrewanżowały się za porażki w eliminacjach

Czy w finale, Kanada odplaci Szwedom za porażkę we wcześniejszej fazie rozgrywek? Myślę, że tak

MICHAŁ

- Motor — Bałtyk 0 0
- Wisła — Ruch 0 1
- Legia — Śląsk 2 0
- Katowice — ŁKS 1 0
- Radomiak — Lech 1 1
- Lechia — Pogon 0 1
- Górnik Z. — Górnik Włb 1 0
- Widzew — Zagłębie 2 0

TABELA I LIGI

1 Pogon Szczecin	4	1	0	9 1	8-2
2 Widzew Łódz	3	2	0	8 2	6-2
3 Górnik Zabrze	3	2	0	8 2	4-0
4 Legia Warszawa	3	1	1	1 3	8-4
5 Lech Poznan	2	3	0	7 3	7-4
6 Radomiak	2	2	1	6 4	6-4
7 Zagłębie Sosnowiec	2	2	1	6 4	8-7
8 Bałtyk Gdynia	2	2	1	6 4	3-4
9 Motor Lublin	2	1	2	5 5	6-6
10 GKS Katowice	1	2	2	4 6	3-4
11 Ruch Chorzow	1	2	2	4 6	5-7
12 Śląsk Wrocław	1	1	3	3 7	4-8
13 Górnik Wałbrzych	0	2	3	2 8	4-7
14 Lechia Gdanska	0	2	3	2 8	3-7
15 Wisła Krakow	1	0	4	2 8	1-6
16 ŁKS Łódz	0	1	4	1 9	0-4

GRUPA I

- Piast — Victoria 2 0
- Szombierki — Odra 1 1
- Zawisza — Olimpia 2 1
- Moto-Jelcz — Stal Stocznia 2 1
- Stilon — Chemik 0 0
- Gwardia — AKS Niwka 1 0
- Chrobry — Śleza 2 0
- Zagłębie L — Zagłębie Włb 0 0

1 Odra	7 1	10-2
2 Szombierki	7 1	6-2
3 Zagłębie Włb	5 3	6-3
4 Moto-Jelcz	5 3	5-4
5 Piast	5 3	4-4
6 Chrobry	4 4	3-2
7 Zawisza	4 4	5-5
8 Gwardia	4 4	4-5
9 Stilon	4 4	3-4
10 Zagłębie L	4 4	1-2
11 Chemik	3 5	5-4
12 Śleza	3 5	3-4
13 Victoria	3 5	1-3
14 Olimpia	3 5	3-6
15 AKS Niwka	2 6	3-6
16 Stal Stocznia	1 7	2-8

GRUPA II

- Stal M — Bałuty 1 0
- Włokniarz — Avia 1 1
- Rosovia — Błękitni 1 1
- Korona — Stal Rz. 2 1
- Polonia W — Stal St W 1 1
- Górnik — Polonia B 1 0
- Cracovia — Hutnik 0 0
- Jagiellonia — Igloopol 0 1

1 Hutnik	6 2	6-2
2 Górnik	6 2	5-3
3 Igloopol	6 2	4-2
4 Avia	5 3	5-3
5 Cracovia	5 3	4-2
6 Włokniarz	5 3	2-1
7 Stal M	5 3	3-3
8 Polonia W	4 4	3-3
9 Stal St W	4 4	3-3
10 Polonia B	3 5	4-3
11 Jagiellonia	3 5	5-5
12 Bałuty	3 5	2-3
13 Korona	3 5	3-7
14 Rosovia	3 5	2-5
15 Stal Rz.	2 6	3-5
16 Błękitni	1 7	3-7

Puchar Swiata
w ping-pongu

Piąty puchar swiata pingpongistow rozgrywany w Kuala Lumpur, zakonczyl się zwycięstwem reprezentanta ChRL

Jiang Jialiang, który w finale pokonał reprezentanta Korei Południowej Kim Wana 21 14, 16 21, 21 4, 21 11 Trzecie

OGŁOSZENIA		OGŁOSZENIA		OGŁOSZENIA		POLSKA KSIĘGARNIA WYSŁKOWA		POLISH CONSULTING BUREAU	
<p>KURSY TAŃCA TOWARZYSKIEGO Toronto w lipcu lub sierpniu młodzież dorosli Miesięcznie 24 godz Poniedziałki i srody lub wtorki i czwartki w godz 7pm - 10 pm TYLKO \$3 za godz Rejestracja i informacje TEL. 416 - 782-9776</p>		<p>TATRA Restauracja 3832 A Bloor St West, Tel 233 - 9898 <i>Podajemy alkohol Polskie i europejskie dania</i></p>		<p>KWIATY NA WSZELKIE OKAZJE JASMIN FLORIST Dostarczamy kwiaty na wesela pogrzeby itp Ceny konkurencyjne 97 Roncesvalles Ave Toronto, Ont M6R 2K9 TEL 536-2440, po godzinach 536-2440</p>		<p>posiada słowniki francuskie angielskie techniczne i inne książki do nauki języków kulinarne młodzieżowe bajki religijne karty świąteczne MONTREAL P Q Postal Box - 647 N D G H4A 3R1 Canada TEL (514) 489-0396</p>		<p>618 Queen St West TORONTO, ONT M6J 1E4 TEL (416)864 1182, godz 4-7 po poł Udzielanie porad i pomocy we wszelkich sprawach oraz załatwianie ich na terenie Polski, m.in. małżeńskich (małżeństwa przez pełnomocnika) rozwodowych w Polsce majątkowych kupna i sprzedaży nieruchomości i mieszkań spadkowych PONADTO pełnomocnictwa do Polski sprawy paszportowe odwołania od odmowy paszportów sprowadzanie krewnych pisma do polskich urzędów i sądów Długoletnia praktyka adwokacka w Polsce J DZIWIŃSKA, LL M</p>	
<p>THOMAS ALUMINUM PRODUCTS TEL Toronto 239-6476 po 6 wieczorem</p>		<p>dermatone ZAKŁAD KOSMETYCZNY ● Pielęgnacja twarzy, rąk i stóp ● Usuwanie zbędnego owłosienia ● Specjalistyczna aparatura ● Jakosciowe kosmetyki ● Wizyty prosimy zamawiac telefonicznie 2285 DUNDAS ST W Toronto TEL 537 - 0542</p>		<p>jolanta interiors POLSKA FIRMA specjalizująca się w architekturze wnętrz udzieli Ci porady jak urządzać gustownie i wygodnie Twoje mieszkanie lub dom <i>Sprzedajemy nowoczesne zastawy okienne tzw VERTICAL HORIZONTAL BLINDS po bardzo dogodnych cenach</i> Szeroki asortyment prezentów na każdą okazję 2368 Bloor Str W Toronto Ont M6S 1P5 TEL 762 9638</p>		<p>Malowanie z zewnątrz i wewnątrz domów biur pomieszczeń przemysłowych i handlowych cyklinowanie podłóg oraz wszelkie prace stolarskie i remonty Tami i tachowo TEL 530-1246 TORONTO rano do 8 30 i po 9 wieczor</p>		<p>ADWOKAT, NOTARIUSZ RICHARDE KULIS B A , B Ed M A , LL B uprzejmie zawiadamia ze biuro czynne jest codziennie od 9 rano i wieczorami po porozumieniu telefonicznym 2991A Bloor Street West, Toronto (przy Royal York Road obok Credit Union) TEL 231 0327</p>	
<p>TANIO I Z GWARANCJĄ wykonujemy aluminiowe obicia domów (siding) Thermal Windows, rynny, krycie dachów ("Shingle" i płaskie dachy) oraz roboty elektryczne Metro Licenc B 1390</p>		<p>Mamy zaszczyt zawiadomic Państwa o otwarciu firmy MASTER PRINTING 251 Sorauren Ave. Toronto, TEL. 536 - 6638 Oferujemy pełny zakres usług i konkurencyjne ceny</p>		<p>COPERNICUS MEAT PROD 79 Roncesvalles Ave TEL 536 - 4054 Posiadamy świeże mięso wykrojone na życzenie Szynki boczek balerony kiełbasy na sposób polski oraz wiele innych wędlin i delikatesów ogorki kiszone kapuś z beczki śledzie pierogi T S PAKULSKI</p>		<p>BIKOL CONSTRUCTION Instalacja i wymiana okien (Thermal) drzwi aluminiowy siding rynny dachy budowa garaży Praca wykonywana przez ekspertów i z gwarancją Wycena bezpłatna Proszę kontaktować się z Zuzanną TEL 251-4466 Metro Licencja B-3229</p>		<p>ADAMS CARPET CLEANING SERVICE Oferuje czyszczenie dywanów i tapicerki meblowej najnowszą metodą Steam Brush Praca fachowa Gwarantowana Ceny konkurencyjne TEL 537 5089 całą dobę</p>	
<p>ADAM'S SHOE REPAIR AND DRY CLEANER REPERACJA WSZELKIEGO RODZAJU I TYPU OBUWIA ORAZ SYSTEMU MONTAŻU Wymiana obcasów i całych spodów obuwia Wymiana uszytych stalowych i prawidłowe dopasowanie wysokości obcasu do skłonu obuwia Zmiana koloru obuwia Renowacja ze skór zamazanych woskowymi ● Pranie odzieży (dry cleaning) ● Renowacja czyszczenie i reparaacja odzieży skórzananej SPECJALIZUJEMY SIĘ w reparaacjach butów kowbojskich ortopedycznych i damskich torebek 3096 DUNDAS STR W (przy Quebec na zachód po prawej stronie) OD PONIEDZIAŁKU DO PIĄTKU 9-6 SOBOTA 9-5 TEL 767 - 5966</p>		<p>Dr V T, BLOK GŁOWCZYŃSKA, M A, O D OPTOMETRYSTA OKULISTA Badanie i ćwiczenia oczu okulary, contact lenses 2391 - A Bloor St W (Jane Subway) TEL 766 - 5580 Codziennie z wyjątkiem wtorków</p>		<p>KARL S BUTCHER & GROCERY Właściciel Karol Jarząbek Posiadamy na składzie zawsze świeże mięsa wędliny własnego wyrobu smaczne i świeże oraz importowane z Polski i Europy artykuły spożywcze 105 Roncesvalle Ave, Toronto, TEL 531 1622</p>		<p>HUMBERVIEW INSURANCE STEFAN BORYS AUTA - DOMY - SKLEPY 337 Roncesvalles Ave Toronto, Ont TEL 531-4647 Dom i wyposażenie domu do \$120 000 - TYLKO \$182 rocznie Ubezpieczenia chorobowe dla gości na wizycie</p>		<p>ADWOKAT, NOTARIUSZ RICHARDE KULIS B A , B Ed M A , LL B uprzejmie zawiadamia ze biuro czynne jest codziennie od 9 rano i wieczorami po porozumieniu telefonicznym 2991A Bloor Street West, Toronto (przy Royal York Road obok Credit Union) TEL 231 0327</p>	
<p>PRZESZŁO \$ 20 NA GODZINĘ zarabia wykwalifikowany spawacz ŚWIADECTWO SPAWACZA W 5 TYGODNI można uzyskać w INSTITUTE OF TECHNICAL TRADES który szkoli specjalistów już 25 lat z górą. ● nowoczesne urządzenia ● rysunek techniczny ● kursy dzienne, wieczorowe, sobotnie i na zmiany ● dokogne opłaty tygodniowe 734 Kipling Ave., Toronto TEL 255 - 2369 po godzinach TEL 536-008 921-3886 Informacji udzielają MARK NIEWIADOMSKI lub ANDRZEJ MAJ</p>		<p>DENTYSTYCZNE PROTEZY G RYTWIŃSKI D T z 25-letnim doświadczeniem 404 A Roncesvalles Ave Toronto (obok kina Revue) TEL 531 - 8545</p>		<p>ONTARIO MEAT PRODUCTS LTD 783 Queen St W - TEL 364-7720 157 Roncesvalles Av TEL 535-4648 świeże mięso wędliny wędzone domowe delikatesy</p>		<p>PREMIER AUTO SALES Wyjątkowa okazja 2376 Dundas St W Toronto Tel (416) 537-2437 STAN MAZUR</p>		<p>HOMETARIO REAL ESTATE LTD & insurance brokers ltd ● KUPNO I SPRZEDAZ NIERUCHOMOŚCI WSZELKIEGO RODZAJU ● UBEZPIECZENIA NA SAMOCHODY OD OGNIENIA KRADZIEŻY I INNE 171 Roncesvalles Ave Toronto TEL 531 - 3506</p>	
<p>WĘDZONE NA MIEJSCU SLYNNE NA CAŁE TORONTO I PÓŁ ONTARIO POLSKIE KIEŁBASY Szynki, kabanosy, wędliny, mięsa, różne delikatesy Superior Sausage Co 1004 DUNDAS ST W TEL 531 8422 Konkurencyjne ceny!</p>		<p>DENTURE THERAPY CLINIC Jan M Wisniewski D T Pierwsza Polska Protezownia Dentystyczna 2337 Dundas St W Toronto, Ont (Bloor Dundas Square Bldg) TEL (416) 533 8811 M6P 1W7</p>		<p>Bayer's Delicatessen 2988 Dundas St West (Skrzyżowanie Dundas i Pacific) Domowe wyroby smaczne dania - pierogi gołąbki, flaczki naleśniki salatk i inne europejskie - na miejscu i na wynos Specjalizujemy się w przygotowywaniu wszelkich uroczystości Otwarte 6 dni w tygodniu, od poniedziałku do soboty, od godz 9 do 6 TEL 767 2018</p>		<p>SOLID AUTOREPAIR WŁADYSŁAW DAKOWICZ wszelkiego rodzaju naprawy samochodowe dożywotna gwarancja na za instalowane hamulce oraz tłumiki 201 Schell Ave Toronto, (koło Caledonia i Shell 2 blok na północ od Eglinton) Tel 787 2702</p>		<p>SOLARSKI PHARMACY Ltd (Naprzeciw kościoła św Kazimierza) Właściciele J SOLARSKI i S SALAPATEK Szybka i tania wysyłka leków do Polski ● Agencja Pekao ● Wysyłka paczek i pieniędzy do Polski ● Polskie kartki i czasopisma ● Ziola Zakonnika ● Urząd Pocztowy ● Sprzedaz biletów 149 RONCESVALLES AVE TEL 536 - 5452</p>	
<p>TO & ASSOCIATES LTD Niezależni specjaliści w zakresie ubezpieczeń chorobowych, R R S P i R H O S P oraz funduszy inwestycyjnych Prosimy telefonować lub pisać, wysyłamy bezpłatnie FINANCIAL PLANNING REVIEW ANDREW SIEDZ 194 Wilson Ave Suite G-8 TORONTO, ONT M5M 3A7 TEL 482 - 0175, dom 625-1529</p>		<p>Nowy Gabinet Lekarski otworzyła młoda polonijna lekarka, Dr MARY DONNA PIETRASZEK w budynku Jane-Bloor Centre, 2 Jane St suite 203 Tel 763-5956 Poprzednio pracowała w St. Joseph's Health Centre</p>		<p>ANNA'S TAILORING KOZUCHY I OBIĘŻ SKORZANA Damskie kostiumy, suknie płaszcz zimowe wykonujemy na miarę, według projektów własnych lub zleconych REPERACJE (wymiana podszepek) POSIADAMY FUTRA Ceny bardzo atrakcyjne 87 Roncesvalles Ave TORONTO, tel - 532 - 4060</p>		<p>INTERNATIONAL CAMERA REPAIR COMPANY LTD Kupujemy wszelkich marek sprzęt fotograficzny ● Sprzedaz ● Reperacje ● "Trade-ins" ● Wypożyczalnia Bezplatne wyceny 3351 BLOOR St W Toronto TEL 239 - 1882</p>		<p>J P CONSTRUCTION COMPANY GENERAL CONTRACTOR WYKONUJEMY ROBOTY BETONIARSKIE KLADZENIE ASFALTU PRACE MURARSKIE I WYKOPY Instalujemy aluminiowe okna i siding Wycena bezpłatna Plany i zezwolenia wykonuje architekt TEL 252 8492</p>	
<p>WEST YORK CHEV OLDS Przedstawiciel Ted MOSZYŃSKI poleca duży wybór nowych i używanych samochodów Dogodne warunki finansowe 1785 St Clair Ave W przy Keele Str TEL 656 - 1200</p>		<p>ZAKŁAD FOTOGRAFICZNY ANKA & PETER 2374 Bloor Street West, Toronto, M6S 1P5 TEL 769 - 4488 Zdjęcia i portrety na różne okazje</p>		<p>"PLUMBER" Naprawy, przeróbki oraz montaż nowych instalacji hydraulicznych, wraz z centralnym ogrzewaniem, wykonuje rzemieślnik z licencją i długoletnią praktyką TEL Toronto 533-5543 (po 6 wiecz)</p>		<p>WAWROW FOODS POLSKIE DANIA przygotowujemy przyjęcia na wszystkie okazje sprzedajemy pierogi, gołąbki, barszcz, patyczki, itp po cenach hurtowych 570 Annette St, TORONTO, TEL 767 - 7323</p>		<p>M-C DAIRY Co Ltd. PRODUCTS Dostarczamy wszystkie znane produkty mleczne do każdego sklepu w Toronto, Wyrabiamy kwasną śmietanę Yogourt, huslanę, sery białe i topione Ządajcie naszych wyrobów w swoich sklepach Godziny otwarcia 7 00 do 4 00 212 Mavety St - TEL 766-6711</p>	
<p>THE FUTURE BAKERY NAJLEPSZY W MIESCIE SWIEZY CHLEB Dostarczamy do sklepów i domow 739 Queen St W - Toronto, Ont TEL 368 - 4235</p>		<p>ONTARIO BREAD Co Ltd 178 Ossington Ave Toronto, Ont TEL 532 - 4929 Pyszny świeży chleb do nabycia we wszystkich sklepach</p>		<p>KOMIS 305 Roncesvalles Ave Toronto Ont M6R 2M6 TEL 531-8872 Polecamy odwiedzić nasz "KOMIS" wielobranżowy Przyjmujemy rzeczy do sprzedaży i sprzedajemy po cenach przystępnych dla każdego WSTĄP DO "KOMISU" A PRZEKONASZ SIĘ</p>		<p>DOSKONAŁE WYROBY MIĘSNE I WEDLINIARSKIE Sprzedaz detaliczna i hurtowa - dostarczamy do sklepów Ceny konkurencyjne PACIFIC WHOLESALE MEATS LTD JUREK ZOCHNAK STEVE PAKLOS 2986 DUNDAS St W Toronto TEL 767 - 0000</p>		<p>JERZY SZOZDA uprzejmie informuje wszystkich swoich klientów o zmianie adresu CHECKPOINT DATSUN NISSAN to solidna i znana firma którą mam przyjemność przedstawić Państwu Szeroki wybór nowych i używanych samochodów NISSAN DATSUN Aranzuje pożyczki dla nowo przybyłych Minimalna wpłata korzystne ceny Prosimy kontaktować się JERZY SZOZDA tel (416) 239-1217 (posiadam znajomość języków słowiańskich) udziela porady bezpłatnie CHECKPOINT 5448 DUNDAS STR W ISLINGTON ONT M9B 1B4</p>	